

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

IRENA PLEJ

**UVAJANJE NOVIH OBLIK POLITIČNE PARTICIPACIJE:
PRIMER ČETRTHNIH SKUPNOSTI V
MESTNI OBČINI LJUBLJANA**

MAGISTRSKO DELO

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

IRENA PLEJ

**UVAJANJE NOVIH OBLIK POLITIČNE PARTICIPACIJE:
PRIMER ČETRTHNIH SKUPNOSTI V
MESTNI OBČINI LJUBLJANA**

MAGISTRSKO DELO

Mentor:izr. prof dr. Miro HAČEK

Ljubljana, 2009

IZJAVA O AVTORSTVU MAGISTRSKEGA DELA

**UVAJANJE NOVIH OBLIK POLITIČNE PARTICIPACIJE:
PRIMER ČETRTHNIH SKUPNOSTI V
MESTNI OBČINI LJUBLJANA**

POVZETEK

Mestna občina Ljubljana je leta 2001 na podlagi referendumu ustanovila 17 ožjih delov občine oziroma četrtne skupnosti z namenom približevanja procesa odločanja prebivalcem. Najvišji organ odločanja v četrtni skupnosti je svet četrtne skupnosti, ki ga sestavljajo svetniki in predsednik četrtne skupnosti, ki četrtno skupnost tudi zastopa. Svet opravlja naloge in obravnava zadeve iz pristojnosti Mestne občine Ljubljana, ki se nanašajo na četrtno skupnost njeno območje in prebivalstvo. Svet o tem oblikuje stališča, mnenja in predloge. Prav tako daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov Mestne občine Ljubljana kakor tudi obravnava in sprejema predloge občanov in drugih z območja četrtne skupnosti in jih posreduje pristojnim v reševanje. Ravno zaradi vloge in nalog opredeljenih v Statutu Mestne občine Ljubljana lahko četrtno skupnost in svet dojemamo kot novo obliko politične participacije oziroma način, da se le ta poveča. Pogoji za to je tudi obstoj dvosmerne komunikacije med prebivalci četrtne skupnosti in njihovimi predstavniki.

Ključne besede: politična participacija, četrtna skupnost Mestne občine Ljubljana, svet četrtne skupnosti

**INTRODUCING NEW FORMS OF POLITICAL PARTICIPATION:
EXAMPLE OF DISTRICT AUTHORITIES IN THE
MUNICIPALITY OF LJUBLJANA**

ABSTRACT

The Municipality of Ljubljana had established 17 smaller entities, defined as district authorities, to function within the municipality's framework on the basis of a 2001 referendum for the purpose of bringing the decision-making process closer to the local inhabitants. The District Authority Council is considered to be the highest ranking organ of decision-making within the District Authority, which it also represents. The Council is in charge of dealing with tasks and affairs within the jurisdiction of the City Municipality of Ljubljana, which directly relate to the geographic area and inhabitants living within the District Authority. The Council thus forms positions on these issues, gives opinions and formulates proposals. It is likewise authorized to present initiatives and recommendations for adoption of ordinances and other general legal acts with regard to the Municipality of Ljubljana. Moreover, its function also incorporates examining and collecting proposals, made by the citizen and others, participating within the District Authority framework, which it then passes on to the competent bodies to resolve them. It is precisely due to the role and the tasks as defined within the Statute of the Municipality of Ljubljana that a District Authority and its Council may be regarded as both, new form of political participation as well as a way to increase the latter. In order for both of these to come to full existence, a two-way communication must be established between the inhabitants of the District Authority on the one hand as well as its representatives on the other.

Keywords: political participation, District Authority of the Municipality of Ljubljana, District Authority Council

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	8
1.1	HIPOTEZE.....	11
1.2	METODOLOGIJA.....	12
2	TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	14
2.1	POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	14
2.1.1	PREDNOSTI IN SLABOSTI PARTICIPACIJE.....	19
2.2	KOMUNIKACIJA MED POLITIČNIMI PREDSTAVNIKI IN PREBIVALCI.....	21
2.2.1	DVOSMERNNA KOMUNIKACIJA.....	24
2.3	INSTITUCIONALNI DIALOG IN DEMOKRACIJA.....	33
2.4	LOKALNA SKUPNOST.....	35
2.5	LOKALNA DEMOKRACIJA.....	37
2.6	UDELEŽBA DRŽAVLJANOV V LOKALNEM JAVNEM ŽIVLJENJU.....	39
2.7	NEPOSREDNA UDELEŽBA DRŽAVLJANOV PRI ODLOČANJU V OBČINI.....	43
2.7.1	ODLOČANJE NA ZBORU OBČANOV.....	43
2.7.2	REFERENDUM.....	44
2.7.3	LJUDSKA INICIATIVA.....	45
2.7.4	DRUGE OBLIKE NEPOSREDNE UDELEŽBE PREBIVALCEV PRI ODLOČANJU V OBČINI.....	46
2.8	DECENTRALIZACIJA LOKALNE SKUPNOSTI.....	47
2.8.1	OŽJI DELI OBČINE.....	50
2.8.2	PREDSTAVNIŠKO TELO OŽJEGA DELA OBČINE.....	52
3	PRAVNI OKVIR MAGISTRSKEGA DELA.....	54
3.1	USTAVA, PRAVNI VIR LOKALNE SAMOUPRAVE.....	54
3.2	MELLS – EVROPSKA LISTINA LOKALNE SAMOUPRAVE.....	55
3.2.1	MELLS V SLOVENIJI.....	56
3.3	ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI.....	58
3.4	AKTI OBČINE.....	59
3.4.1	STATUT.....	59
4	ČETRTNE SKUPNOSTI MESTNE OBČINE LJUBLJANA.....	60
4.1	NASTANEK ČETRNIH SKUPNOSTI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA.....	60
4.1.1	KONSTITUIRANJE IN DELOVANJE ČETRNIH SKUPNOSTI PO PRVIH VOLITVAH.....	62
4.2	ČETRTNE SKUPNOSTI V STATUTU MESTNE OBČINE LJUBLJANA IN NJIHOV PRAVNI OKVIR.....	64
4.3	PRIMERJAVA STATUTA MOL Z LETA 2001 IN 2007.....	68
4.4	PRAVILNIK ČETRTNE SKUPNOSTI.....	70
4.5	FINANCIRANJE ČETRNIH SKUPNOSTI.....	70
4.6	ČETRTNE SKUPNOSTI NA SPLETNIH STRANEH.....	75
5	ANALIZA EMPIRIČNEGA DELA.....	80
5.1	ANALIZA MNENJ OBČANOV MESTNE OBČINA LJUBLJANA.....	80
5.1.1	MNENJA PREBIVALCEV MOL GLEDE SEZNANJENOSTI Z DELOVANJEM ČETRNIH SKUPNOSTI.....	81
5.1.2	STIKI MED PREBIVALCI MOL IN SVETNIKI ČS.....	82
5.1.3	UVEDBA ČS.....	84
5.1.4	MEDIJI KOT VIR INFORMACIJ GLEDE MOL IN ČS.....	87

5.1.5	MEŠČANI V ODNOSU DO MESTNE UPRAVE IN NJIHOV POLOŽAJ PRI OBLIKOVANJU MESTNE POLITIKE.....	88
5.1.6	UDEJSTVOVANJE PREBIVALCEV MOL PRI ODLOČANJU	91
5.1.7	POVZETEK	93
5.2	ANALIZA MNENJ SVETNIKOV ČETRTHNIH SKUPNOSTI MESTNE OBČINA LJUBLJANA	95
5.2.1	ZAKAJ SODELOVATI?	95
5.2.2	SVETNIKI ČS O DELOVANJU ČS	100
5.2.3	POVZETEK	102
5.3	PRIMERJAVA MNENJ PREBIVALCEV MOL IN SVETNIKOV ČETRTHNIH SKUPNOSTI V MOL ZA LETA 2004 – 2007/2008	103
5.3.1	ČS KOT NOVA OBLIKA POLITIČNE PARTICIPACIJE?	103
5.3.2	OBLIKE POLITIČNE PARTICIPACIJE IN NJENO IZVAJANJE	105
5.3.3	POVZETEK	112
6	ZAKLJUČEK.....	114
6.1	PREVERJANJE HIPOTEZ.....	114
7	LITERATURA	126

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Faktorji vzpodbujanja participacije: CLEAR.....	25
Tabela 2.2: Nekaj poudarkov, ki izhajajo iz demokratičnega in uporabniškega vidika.....	27
Tabela 2.3: Število prebivalcev na svetnika ožjega dela občine nekaterih Skandinavskih mest in mesta Ljubljane	28
Tabela 2.4: Pregled števila mestnih svetnikov na prebivalca v 27. prestolnicah EU.....	29
Tabela 4.1: Primerjava nalog četrtnih skupnosti po statutu MOL 2001-2007	69
Tabela 4.2: Proračunska sredstva ČS od leta 2001 do 2008	74
Tabela 4.3: Informacijska opremljenost spletnih strani ČS	78
Tabela 5.1: Seznanjenost prebivalcev MOL glede njene razdelitve na ČS (v odstotkih).....	81
Tabela 5.2: Seznanjenost z lastno ČS (v odstotkih).....	81
Tabela 5.3: Poznavanje prebivalcev MOL o pristojnosti ČS (v odstotkih)	82
Tabela 5.4: Mnenja občanov glede pristojnosti sveta ČS (v odstotkih).....	82
Tabela 5.5: Udeležba občanov na sejah sveta ČS (v odstotkih).....	83
Tabela 5.6: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih).....	83
Tabela 5.7: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih).....	84
Tabela 5.8: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih).....	84
Tabela 5.9: Ocena kakovosti življenja v občini, moči civilno družbenih skupin, moči političnih strank in sodelovanje občanov pri odločanju po uvedbi ČS (v odstotkih)	86
Tabela 5.10: Primerjava med zastopanjem interesov v svetu četrtne skupnosti in mestnem svetu (v odstotkih).....	87
Tabela 5.11: Spremljanje lokalne politike v medijih (v odstotkih).....	87
Tabela 5.12: Informacije glede MOL v medijih (v odstotkih).....	88
Tabela 5.13: Informacije glede ČS v medijih (v odstotkih).....	88
Tabela 5.14: Udeležba na lokalnih volitvah (v odstotkih)	91
Tabela 5.15: Vzroki za slabo udeležbo občanov pri posameznih oblikah odločanja, soodločanja in participacije po mnenju svetnikov ČS MOL (v odstotkih).....	95
Tabela 5.16: Udeležba občanov na sejah sveta ČS po mnenju svetnikov ČS MOL (v odstotkih).....	96
Tabela 5.17: Sodelovanje organiziranih skupin državljanov pri pripravi in sprejemanju odločitev v svetu četrtne skupnosti (društva, združenja, ipd.) (v odstotkih).....	97
Tabela 5.18: Javne razprave in predstavitve v aktualnem mandatu (v odstotkih)	97
Tabela 5.19: Možnost vplivanja občanov na sprejemanje javnih politik v MOL (v odstotkih)	98
Tabela 5.20: Najpogostejši način, na katerega občani vplivajo na sprejemanje javnih politik v MOL (v odstotkih)	99
Tabela 5.21: Preveč ali premalo pristojnosti sveta četrtne skupnosti MOL (v odstotkih).....	101
Tabela 5.22: Predlogi in pripombe četrtnega sveta obravnavane na mestnem svetu (v odstotkih).....	101
Tabela 5.23: Poznavanje prebivalcev MOL glede pristojnosti ČS 2004 / 2007 (v odstotkih)	104
Tabela 5.24: Mnenja občanov glede pristojnosti sveta ČS (v odstotkih).....	104
Tabela 5.25: Oblike politične participacije občanov MOL (v odstotkih)	106
Tabela 5.26: Civilno - družbena in politična aktivnost prebivalcev MOL (v odstotkih).....	107
Tabela 5.27: Ocena politične participacije (v odstotkih)	108
Tabela 5.28: Javne razprave in predstavitve v četrtni skupnosti (v odstotkih)	109
Tabela 5.29: Vpliv različnih akterjev na odločanje v MOL.....	110
Tabela 5.30: Ocena področja dela mestne uprave Mestne občine (v odstotkih).....	111

KAZALO SLIK

Slika 4.1: Četrtne skupnosti v Mestni občini Ljubljana.....	65
---	----

KAZALO GRAFIČNIH PRIKAZOV

Graf 5.1: Stopnja zaupanja v lokalne oblasti po uvedbi ČS (v odstotkih)	85
Graf 5.2: Mnenja občanov glede dela MS, župana in dela njihovega sveta ČS v mandatih 2002-2006 in 2006 – 2010	90
Graf 5.3: Stopnja vplivanja na odločitve v MOL po posameznih akterjih	91
Graf 5.4: Način sodelovanja občanov pri odločanju (v odstotkih)	92
Graf 5.5: Stopnja vplivanja na odločitve v MOL po posameznih akterjih	100

KRATICE

ČS – četrtna skupnost

MOL – Mestna občina Ljubljana

MU MOL – Mestna uprava Mestne občine Ljubljana

OLS MOL – Oddelek za lokalno samoupravo Mestne občine Ljubljana

MELLS – Evropska listina lokalne samouprave

SE – Svet Evrope

ZLS – Zakon o lokalni samoupravi

OECD – Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, (ang. Organization for economic cooperation and development)

1 UVOD

Ljudje lahko vplivajo in sodelujejo pri oblikovanju političnih odločitev na različne načine. Najpogostejši in najbolj prepoznaven način je udeležba na volitvah, tako na lokalni kot državni ravni. Zaradi razvoja družbe, spremenjenih življenjskih okoliščin in tudi porasta informacijske tehnologije, je nastopila potreba po novih oblikah vključevanja posameznikov v procese odločanja.

Še posebej je takšno vključevanje posameznikov pomembno na lokalni ravni, kjer je okolje posamezniku bližje, bolj domače, bolj intimno. Ko govorim o lokalni ravni, imam v mislih lokalno skupnost, ki je »eden glavnih stebrov vsake demokratične države, pravica državljanov (občanov), da sodelujejo pri upravljanju javnih (lokalnih) zadev pa eno temeljnih demokratičnih načel. To pa zahteva obstoj lokalnih skupnosti z demokratično konstituiranimi telesi odločanja, ki imajo široko stopnjo avtonomije in odgovornosti, poti in načine, na katere se te odgovornosti uresničujejo in vire, ki so potrebni za njihovo izpolnitev« (Brezovšek, Lukšič, Haček 2004, 4).

Lokalno skupnost s konstituiranim telesom odločanja (mestni svet) lahko enačimo s pojmom občine, ki je temeljna samoupravna lokalna skupnost. Načeloma je občina lahko eno območje, na delu katerega se lahko po zakonu o lokalni samoupravi ustanovijo (v nadaljevanju ZLS) ožji deli. Pri tem dejanju mora občinski svet upoštevati zemljepisne, zgodovinske, gospodarske, upravne, kulturne in druge značilnosti območja ter interes prebivalcev (pridobljen z referendumom na posameznem območju) posameznih območij v občini, kjer naj bi bili ustanovljeni ožji deli. Namen takšne delitve je, boljše izvajanje nalog občine ter približevanje in vključevanje prebivalcev v procesa odločanja in oblikovanja občinske politike.

Delitev te vrste izhaja tudi iz načel Evropske listine lokalne samouprave, ki v 6. členu pravi, da »brez vpliva na splošnejše zakonske določbe, lahko lokalne oblasti določijo svoje lastne upravne strukture zaradi prilagoditve krajevnim potrebam in zagotovitve učinkovitega upravljanja« (Evropske listine lokalne samouprave, 2007).

Približevanje in vključevanje prebivalcev v proces odločanja na podlagi členitve občine na ožje dele, bo podrobneje analizirano na primeru Mestne občine Ljubljana. Le ta je leta 2001

ustanovila ožje dele tako imenovane četrtne skupnosti (v nadaljevanju ČS) s prej omenjenim namenom.

Z ustanovitvijo ČS leta 2001, je MOL udejanila možnost zakona o lokalni samoupravi, ki v 18. členu pravi, da se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli občine – krajevne, vaške in četrtne skupnosti. Občani MOL so se na referendumu 15. oktobra 2000 z 71,34 odstotki izrekli za ustanovitev predlaganih ČS, kar je bila podlaga za sprejem sprememb in dopolnitev statuta, s katerim se ustanavljajo ČS v MOL. Vsaka izmed 17. ČS ima svoj sedež s poslovnimi prostori (pisarna, sejna soba), ki so pogoj za nemoteno delovanje svetov ČS. Vsaka ČS ima svoj četrtni svet, ki je njen najvišji organ odločanja. Svetnike volijo prebivalci posamezne ČS za obdobje 4 let. Število svetnikov ČS je različno glede na velikost ČS. Tako je število svetnikov lahko od 13 do 17.

Na svet ČS lahko gledamo tudi kot na most med občani ČS in mestnim svetom MOL, saj naj bi odločitve, nanašajoče se na ČS in sprejete na svetu ČS, morale biti obravnavane kot predlogi na mestnem svetu. Prav tako je med drugim naloga sveta ČS, da posreduje predloge občanov pristojnim v reševanje (statut MOL člen 60.b). Svet ČS je opredeljen kot predstavnik interesov prebivalcev določene ČS v mestnem svetu, zaradi česar gre tukaj za posredno demokracijo občanov pri odločanju preko svetnikov oziroma sveta njihove četrtne skupnosti in s tem tudi za posredno politično participacijo. Sveti imajo za izvajanje takšne vloge vso pravno formalno podlago v statutu MOL, kar pa še ne pomeni, da je takšna tudi realna slika. Posledično zaradi tega, lahko tudi politična participacija prebivalcev MOL pri odločanju ne izpolnjuje pričakovanj ali bolje rečeno namena ustanovitve četrtnih skupnosti. Dejavnike za nastalo situacijo je mogoče iskati tako na strani normativne ureditve delovanja ČS (preohlapna opredelitev delovanja četrtne skupnosti, vloga ČS pri oblikovanju mestnih politik), finančnih sredstev, konceptu delovanja četrtnih skupnosti, prebivalcih ČS (nezainteresirani za lokalno okolje, neseznanjeni z oblikami vključevanja v proces odločanja,...) kot tudi na strani mestne uprave, mestnega sveta ali odločevalcev v Mestni občini Ljubljana (v nadaljevanju MOL).

Ljudje se bodo vključili v proces odločanja, če se jim bo tematika zdela pomembna. Kot že prej omenjeno, se ljudje največkrat vključujejo v proces odločanja z udeležbo na volitvah. Seveda ČS z volitvami svetnikov ČS v svet ČS ponujajo med drugim tudi to možnost politične participacije, ampak namen ČS ni samo srečanje s prebivalci svoje ČS vsake štiri leta, temveč tudi v vmesnem obdobju. Da bodo četrtne skupnosti dojete kot neka nova oblika

politične participacije, preko katere in v okviru katere bodo prebivalci imeli možnost vplivanja na oblikovanje politik znotraj ČS kot na mestni ravni, je po mojem mnenju pogoj za takšno videnje in dožemanje ČS med prebivalci potrebna dvosmerna komunikacija med odločevalci in prebivalci ČS. Ljudje morajo biti obveščeni oziroma seznanjeni z dogajanjem v njihovem okolju ter na tak način motivirani za sodelovanje pri oblikovanju političnih odločitev.

Tri leta po ustanovitvi ČS v MOL, leta 2004, so avtorji raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (v nadaljevanju raziskava) ugotovili, da sveti ljubljanskih ČS nimajo možnosti samostojnega odločanja, saj morajo vse predloge in rešitve posredovati mestnemu svetu, ki pa jih lahko odobri ali pa zavrne. Nadalje so raziskovalci opozorili na finančno problematiko, saj so ČS po velikosti večje od velike večine občin, hkrati pa se jim iz občinske blagajne namenjena izredno skromna finančna sredstva. Leta 2002 je MOL posamezni ČS namenila 200.000 SIT, leta 2003 2 milijona, 2004 od 1,2 milijona SIT (ČS Posavje) do 2,2 milijona SIT (ČS Šiška). Sklepne ugotovitve so bile med drugim, da predstavlja uvedba četrtnih skupnosti za MOL novo kvaliteto, novo možnost za participacijo prebivalcev Ljubljane pri odločanju in dodatno dimenzijo v lokalni demokraciji. Ugotavljajo, da po treh letih, leta 2004, vloga, status in funkcije še niso ustrezno koncipirane, poleg tega pa je njihovo delovanje tudi z vidika javne prepoznavnosti med prebivalci četrtnih skupnosti slabo. Končna ugotovitev je bila, da se politična participacija prebivalcev Ljubljane ni povečala (glej Brezovšek, Lukšič, Haček 2004.).

Nastanek ČS v MOL je sprememba, ki se v vsej svoji luči, tako dobri kot slabi, ne more pokazati hitro. Vsaka taka sprememba rabi za uspešno vpeljavo svoj čas. Za oblikovanje mnenja o nastalih posledicah ob uvedbi četrtnih skupnosti, je potrebno pozorno spremljanje dogajanja v zvezi z delovanjem ČS oziroma izvajanje njihove vloge in namena. Na strani prebivalcev ČS, kakor tudi predstavnikov prebivalcev oziroma svetnikov ČS. Iz tega razloga, je bila v letih 2007/2008 med prebivalci četrtnih skupnosti in svetniki ČS ponovno izvedena anketa, kakršna je bila leta 2004 za namene raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju. Aktualni podatki so bili primerjani s podatki iz leta 2004. Namen časovne primerjave je ugotoviti ali so ožji deli MOL med prebivalci razumljeni kot neka nova oblika politične participacije prebivalcev oziroma, če se je politična participacija zaradi uvedbe ožjih delov povečala.

1.1 HIPOTEZE

Ena izmed definicij participacije pravi, da je »participacija dejavnost, kjer posameznik sodeluje v procesih odločanja in aktivnostih na področju družbenega življenja« (Brezovšek 2004, 15). Politično participacijo pa med drugim označuje kot »vsoto vseh tistih aktivnosti, ki so tako ali drugače namenjene vplivu na delovanje in rezultate političnega sistema« (Goel in Horton Smith v Makarovič 2002, 65). Dejansko pa večina državljanov ostaja pasivna oziroma nezainteresirana, kar naj bi izviralo iz nizke ravni interesa ali pa odsevalo njihovo neustrezno politično moč.

Kot je že bilo napisano, je bil eden izmed namenov ustanovitve ožjih delov občine približanje procesa odločanje prebivalcev. Prav iz tega razloga sem preverjala naslednjo hipotezo:

Z ustanovitvijo četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana se je stopnja politične participacije povečala.

Za preverjanje hipoteze sem se omejila na posredno obliko politične participacije, pri kateri gre predvsem za odločanje preko organov izvoljenih na lokalnih volitvah, konkretno na svete četrtnih skupnosti Mestne občine Ljubljana in njihovo možnost ter sposobnost zastopanja in uveljavljanja interesov prebivalcev četrtne skupnosti na ravni Mestne občine Ljubljana.

Da pa bodo sveti četrtnih skupnosti zastopali interese svojih četrtnih skupnosti, je zato potrebna dvosmerna komunikacija tako s prebivalci njihove četrtne skupnosti kot mestno upravo Mestne občine Ljubljana oziroma procesa odločanja prebivalcem ni mogoče približati brez komunikacije, ki mora biti dvosmerna oziroma kot pravi Makarovič (2002, 69), »če razumemo politično participacijo kot obliko komuniciranja, v kateri običajno državljani s svojimi dejanji posredujejo določenim oblastem določena sporočila, je treba opozoriti tudi na nujno dvosmernost tega procesa«. Prebivalci morajo biti obveščeni o izidih njihovega delovanja tako pozitivnih kot negativnih, saj je to podlaga za njihove nadaljnje aktivnosti. Hkrati se na podlagi tega med prebivalci razvija občutek, da so njihove aktivnosti bile obravnavane oziroma, da so prebivalci bili poslušani. Participacija je tako »neizbežno povezana z obveščenoostjo ne glede na to, ali ta poteka prek množičnih medijev, izobraževalnega sistema, neformalnih skupin ali kako drugače« (Makarovič 2002, 69). Iz navedenega izhaja pomožna hipoteza:

Institucionalni dialog v Mestni občini Ljubljano med četrtnimi skupnostmi in mestno upravo poteka po ustaljenih poteh komuniciranje med predstavniki četrtne skupnosti in Mestno upravo MOL.

Namen naloge je bil ugotoviti trend posredne politične participacije prebivalcev MOL, celosten pogled delovanja četrtnih skupnosti tako z normativnega, finančnega kot družbenega vidika ter njihove umestitve na institucionalni ravni v MOL, na podlagi opravljene primerjave podatkov z raziskavo Politična participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju iz leta 2004¹ in izvedenimi anketami med prebivalci MOL 2007 in svetniki ČS MOL v času med novembrom 2007 in aprilom 2008.

1.2 METODOLOGIJA

Za preverjanje hipoteze in pomožne hipoteze sem najprej teoretično opredelila pojme. V drugem – empiričnem delu sem s pomočjo ankete in primerjave preverjala hipotezi.

Teoretični del

Za opredelitev osnovnih pojmov na temo participacije, politične participacije, lokalne samouprave, lokalne demokracije, občina, ... sem opravila študijo relevantne domače in tuje strokovne literature ter sekundarnih virov. Analiza vsebine primarnih (mednarodnih listin, zakonov, listin, odlokov, ...) in sekundarnih (publikacije, zborniki, revije, poročila, ...) virov bo nalogi dala verodostojnost. Informacije sem podkrepila s podatki pridobljenimi s spletnih strani.

Empirični del

Osrednja metoda, ki sem jo uporabila pri pisanju magistrskega dela, je bila metoda ankete. Za pridobivanje podatkov sem uporabila anketni vprašalnik, ki ga je bil razdeljen med svetnike devetih izmed sedemnajstih četrtnih skupnosti (ČS Črnuče, ČS Bežigrad, ČS Moste, ČS Sostro, ČS Golovec, ČS Trnovo, ČS Šmarna gora in ČS Rožnik). Anketa je bila izvedena tudi med 500 naključno izbranimi prebivalci MOL. Zbrani podatki so bili obdelani s statističnimi orodji.

¹ Raziskavo Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju so leta 2004 izvedli naslednji raziskovalci: dr. Marjan Brezovšek, dr. Andrej Lukšič in dr. Miro Haček.

S pomočjo primerjalne metode so bili pridobljeni podatki na primeru Mestne občine Ljubljana za leto 2007-2008 primerjani s podatki raziskave Politična participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju iz leta 2004, ki so bili predhodno analizirani in s čimer sem tako naredila longitudinalno primerjavo.

Ves čas naloge je bil za razvijanje idej prisoten brainstorming. Po potrebi sem med raziskovanjem uporabila še druge ustrezne raziskovalne metode (npr. strukturiran družboslovni intervju).

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 POLITIČNA PARTICIPACIJA

»Republikanska in demokratična teorija od Rousseauja naprej je ali zahtevala ali predpostavljala, da mora ustrezen sistem vladanja zagotavljati možnost za politično participacijo navadnih državljanov. Participacijo bi lahko opredelili z naslednjimi kriteriji:

- o participaciji govorimo glede na posameznike,
- ta participacija je prostovoljni proces,
- nanaša se na določeno dejavnost,
- ta dejavnost je usmerjena k vplivanju na vlado (oblast)« (Brezovšek 1995, 202).

Po Weinerju je definicija politične participacije sledeča: »Je kontinuum, ki zajema vsako prostovoljno delovanje (action), uspešno ali neuspešno, organizirano ali neorganizirano, epizodično ali kontinuirano, z uporabo legitimnih ali nelegitimnih metod, z namenom vplivati na izbiro javnih politik, upravljanje javnih zadev ali izbiro političnih voditeljev, na katerikoli ravni – lokalni ali državni« (Myron Weiner v Colman, La Palombara 1973, 162).

Della Porta v Temeljih politične znanosti pravi, da

čeprav je v pojmovanjih demokracije vedno prisotna napetost med predstavništvom in participacijo, pri čemer prvo v konkretnem razvoju demokratičnih institucij jasno prevladuje, pa je določena raven participacije brez dvoma nujna za to, da legitimitira predstavnike. V sodobnih demokracijah so vedno bolj prisotni popravki, načela, pooblastila, zlasti v obliki referendumov, se pravi neposrednega preverjanja volje volivcev zastran posameznih vprašanj, in v obliki različnih načinov participacije državljanov pri udeleževanju javnih politik (Della Porta 2003, 64).

Kaj torej je politična participacija? Gre za »vključenost posameznika v politični sistem na različnih ravneh dejavnosti, segajočih od popolnega nezanimanja do zasedanja politične funkcije« (Rush 1992). »V pojmovanju, ki je nekaj ožje, pa pomeni tiste drže državljanov, katerih cilj je vplivati na politični proces« (Axford in drugi v Della Porta 2003, 64). »Parry opisuje politično participacijo kot sodelovanje v procesu oblikovanja, uzakonjanja in implementiranja policy odločitve« (Parry v Wilson 1999, 246).

Brezovšek o splošni opredelitvi pojma participacije meni, da gre za »dejavnosti (aktivnosti), kjer je posameznik udeležen (sodeluje) z drugimi v nekaterih družbenih procesih, igrah, športu ali skupnih prizadevanjih« (Brezovšek 1995, 202). Politična participacija pa je »participacija v procesu vladanja. Priložnost za politično participacijo, je v bistvu priložnost večine zasebnikov (v primerjavi z javnimi uradniki in izvoljenimi politiki), da so udeleženi v procesu, s katerim se izbirajo politični voditelji ter oblikujejo in uresničujejo vladne politike« (Brezovšek 1995, 202).

»Udeležba javnosti (državljanov) seveda ni monolitichen koncept. Poleg splošnih instrumentov javnega pritiska obstajajo tudi posebne oblike udeležbe javnosti in za posamezne postopke je primerna drugačna oblika udeležbe državljanov. Vendar pa lahko govorimo predvsem o dveh kategorijah, tj. formalni in neformalni participaciji« (Nagy v Brezovšek 2004, 16).

Formalne oblike participacije so zakonodajno opredeljene ali obvezujoče, v primeru neformalne oblike pa javnost samostojno odloča o tem, kakšno obliko udeležbe bo v posameznih primerih uporabila. Neformalne oblike so potrebne zaradi spremenjenih okoliščin in hitrega razvoja informacijske tehnologije, kot so organizirane skupine državljanov, ki se povezujejo v mreže in skušajo vplivati na oblikovanje politik »grass-root« lobiranje, uporaba novih tehnologij za predloge in razprave. Nove oblike neformalne participacije se razvijajo, ker ustaljeni kanali vplivanja ne zadostuje. Od iznajdljivosti in motiviranosti zainteresiranih posameznikov in skupin bodo izbrali in ali bodo iznašli nov način vplivanja na odločevalce (Brezovšek 2004, 17).

Demokratična participacija v lokalnem javnem življenju ima sicer dve glavni veji: participacijo v političnem procesu in interesne (nepolitične) dejavnosti za skupnost (v okviru združenja in nevladnih organizacij ter individualne aktivnosti). Participacija v političnem procesu pa zajema izvrševanje volilne participacije (glasovanje, kandidatura), aktivnost znotraj političnih strank in participacijo pri odločanju (s formalnimi instrumenti neposredne demokracije in lobiranjem ter drugimi metodami neformalnega vplivanja) (Brezovšek 2004, 16).

Kot glavne oblike politične participacije Brezovšek (1995, 203) našteva:

- *glasovanje na lokalnih in državnih volitvah,*
- *glasovanje na referendumih,*
- *agitiranje in sodelovanje v volilni kampanji,*

- *aktivno članstvo v politični stranki,*
- *aktivno članstvo v skupini pritiska,*
- *sodelovanje v političnih demonstracijah, stavkah s političnimi cilji in podobne aktivnosti za spremembo javnih zadev,*
- *različne oblike državne nepokorščine, kot je npr. odklonitev plačila davkov ali pa držanje predpisanega reda,*
- *članstvo v vladnih svetovalnih organih,*
- *članstvo v potrošniških svetih za industrijo v javni lasti,*
- *klientelistična vključenost v uresničevanje socialne politike in*
- *različne oblike skupnega delovanja npr. glede okoljevarstvenih problemov na lokalni ravni.*

Med zgoraj naštetimi je glasovanje na volitvah najbolj razširjen način participacije. »Volitve po mnenju Stokerja zagotavljajo najbolj pravično participacijo državljana, saj ima vsak glas enako težo. Je trenutek, ko narod ali skupnost odloči, v katero smer želi in kdo jih bo v tej smeri vodil« (Stoker 2002, 12).

Kljub vsemu povedanemu pa so številne raziskave odkrile in potrdile, »da živi demokracija v sožitju z zelo nizkimi stopnjami participacije.« Še več. »V slovitih raziskavi je Lester Milbraht (1965) ugotavljal, da sodi med »gladiatorje²«, ki so v politiki pogosto dejavni komaj sedem odstotkov državljanov; med »gledalce³«, katerih zavzetost dosega le najnižjo raven, sodi 60 odstotkov prebivalcev⁴; med »otopele«, ki jih politika sploh ne zanima, pa 30 odstotkov« (Della Porta 2003, 66).

Podobno raziskavo, le da je upoštevana še ozemeljska razsežnost participacije, sta opravila Verba in Nie (1972). Odkrila sta, »da je 22 odstotkov državljanov popolnoma nedejavnih; nadaljnjih 20 odstotkov naj bi predstavljali »lokalci«, ki jih zanimajo samo krajevne zadeve; štirje odstotki sodijo med »domačijske«, ki se zanimajo samo za tisto, kar jih neposredno zadeva; 15 odstotkov naj bi jih sodilo med »tekmujoče«, ki se vključujejo v

² Med gladiatorske aktivnosti sodijo: »sodelovanje v stranki – aktivno (simpatizerji), aktivno članstvo politične stranke, udeležba na sestankih forumov, pridobivanje sponzorskih sredstev, kandidiranje za javne/strankarske funkcije in opravljanje javne/strankarske funkcije« (Milbrath v Molan 2005, 13).

³ Med opazovalske aktivnosti sodijo: »izpostavljanje političnim stimulusom, udeležba na volitvah, spodbujanje političnih razprav, prepričevanje drugih kako naj volijo, nošenje priponk, nalepke na avtomobilih« (Milbrath v Molan 2005, 13).

⁴ Raven med gladiatorskimi in opazovalskimi aktivnostmi so še prehodne aktivnosti, med katere sodi: »udeležba na sestankih, dajanje finančnih prispevkov stranki, stiki s političnimi liderji« (Milbrath v Molan 2005, 13)

specifične kampanije; le 18 odstotkov pa naj bi jih sodilo med »globalne aktiviste«, ki se vključujejo v celotno pahljačo političnih zadev» (Della Porta 2003, 66).

Razlog za nizko participacijo oziroma odklanjanje participacije je tudi občutek posameznika, da se počuti odtujenega od okolja v katerem živi kakor tudi pomanjkanje zaupanja v lokalne oblasti. Pomanjkanje zavedanja, da posameznik lahko participira, je tudi eden izmed ključnih razlogov za nizko participacijo. Ljudje se bojijo, da bodo njihove zahteve spregledane. Prav tako so nekatere skupine mnenja, da participacija ni za njih oziroma da je sistem oblikovan tako, da so le te iz njega izključene. Kljub temu pa kažejo raziskave in izsledki skupin opazovanja (focus groups) drugačno luč; ljudje so pripravljeni sodelovati, če jim je tematika pomembna in če so po tem vprašani (Stoker 2003, 5).

Poleg konvencionalne politične participacije »so raziskovalce v sedemdesetih letih začeli opazovati hitro rast novih in nekonvencionalnih (ali neposrednih) oblik politične participacije. Med njimi so (npr. Dalton 1998):

1. pisma bralcev,
2. sodelovanje v bojkotu,
3. samozmanjševanje davkov ali najemnin,
4. zasedba poslopij,
5. cestne zapore,
6. podpisovanje peticij,
7. sedeči protesti,
8. udeležba v divjih stavkah,
9. udeležba v mirnih sprevodih,
10. povzročanje škode na gmotnih dobrinah,
11. nasilje zoper ljudi (Della Porta 2003, 69).

Razlog za pojav nekonvencionalnih oblik participacije je možno iskati tudi v trditvi, »participacija skozi ustaljene institucionalne kanale ima majhen vpliv na vsebino vladajočih politik« (Crosby, Kelly in Schaefer v Ploštajner 2001, 14) oziroma kot pravi Dalton, »da je vzorec politične participacije tako sestavljen iz vse bolj informiranih in kritičnih državljanov, upadanja zaupanja v učinkovitost političnih elit in institucij, zmanjšanje lojalnosti tradicionalnim strankam, manjše volilne udeležbe in povečanje nekonvencionalne oblike politične participacije« (v Brezovšek 2004, 17).

Kljub temu, da namen naloge ni opredelitev katere skupine ljudi participirajo bolj in katere manj, bi na tem mestu omenila, »da se bogatejši in bolj izobraženi sloji raje poslužujejo strankarsko orientiranih aktivnosti (čemur Dalton zgoraj delno oporeka), medtem ko delavski razred prevladuje v protestnih shodih. Ženske so bolj nagnjene k participaciji, ki je organizirana v skupino, moški pa k individualnemu stiku in neposrednim dejanjem« (Wilson 1999, 250).

Milbrath pa ugotavlja »da se med različnimi skupinami prebivalstva pojavljajo neenakosti v obsegu politične participacije⁵ in zatorej v obsegu političnega vpliva. Kot je pokazala Milbarthova raziskava (Milbarth in Goel 1997), dosegajo najvišje ravni ob enakih pogojih:

1. tisti, ki imajo višjo raven izobrazbe,
2. tisti, ki prihajajo s srednjega sloja, v primerjavi s tistimi, ki sodijo v delavski razred,
3. moški v primerjavi z ženskami,
4. ljudje v srednjih starostnih skupinah (na premladi in tudi ne prestari),
5. poročeni v primerjavi s samskimi,
6. prebivalci mest v primerjavi s prebivalci podeželja,
7. tisti, ki živijo v določenem kraju dlje, v primerjavi s tistimi, ki se naselijo na novo,
8. tisti, ki sodijo k narodnostni večini,
9. tisti, ki so družbeno angažirani in/ali vključeni v različne organizacije« (Della Porta 2003, 69).

Na glede na to, katera skupina sodeluje in kako, pa ostaja dejstvo, »da več participacije pomeni več priložnosti za vplivanje za vse in ne samo za nekaj organiziranih skupin, posameznikov« (Stoker 2002, 13).

In če se vrnem nazaj k sami politični participaciji, le to »lahko proučujemo na treh ravneh

1. obstoj formalnih kanalov, po katerih poteka politična participacija:
2. dejanska učinkovitost kanalov, po katerih poteka politična participacija:
3. dejanska uporaba možnosti za participacijo oziroma dejanski obseg politične participacije« (Makarovič 2002, 69).

⁵ »V kvalitativni raziskavi je Wilson ugotovil da so iz različnih načinov participacije izključene določene skupine prebivalcev: skupine etničnih manjšin, invalidi, ženske in mladostniki« (Wilson 1999, 250). »Po drugi strani pa sta npr. etnične manjšine in mladostniki skupini, ki jih je težko doseči v smislu participacije. Žal mnogo ljudi iz teh skupin vidi participacijo kot nekaj kar ni za njih oziroma je samo za druge skupine in se na podlagi tega, kar so, sami izključijo iz procesa participacije« (Wilson 1999, 252).

Same oblike participacije bi lahko glede na omenjen ravni razdelili v dve kategoriji: neposredno sprejemanje (državnih, regionalnih in lokalnih samoupravni) zavezujočih odločitev in posredno vplivanje nanje. V prvem primeru državljani uporabljajo, če sledimo Parosonsovimi opredelitvam teh konceptov, predvsem medij moči, v drugem predvsem medij vpliva. Značilen primer prve oblike je udeležba na volitvah in referendumu. Ker pa je takšna dejanska moč, podeljena državljanom, razen tisti manjšini, ki participira tako, da prevzame javne funkcije, praviloma zelo skromna, omejena in jo je možno izvajati le razmeroma redko, je za delujoče demokracije običajno, da je precejšnja pozornost namenjena tudi oblikam participacije, ki pomenijo vplivanje ne sprejemanje političnih odločitev (Makarovič 2002, 69)

Takšnih oblik je spet lahko več vrst. Na eni strani gre za posamezna krajša delovanja ali bolj ali manj ad hoc narave, ki bi jih lahko opisali kot interakcije. Družbena razmerja, ki se tako vzpostavljajo, so razmeroma kratkotrajna, a pogosto intenzivna in usmerjena k relativno konkretnemu cilju. Po drugi strani je možno tudi vzpostavljanje trajnejših, zato običajno manj intenzivnih k bolj splošnim ciljem usmerjenim razmerij, ki bi jih preprosto opisalo kot članstvo v organizacijah – od »klasično« političnih strank do raznovrstnih družbenih gibanj. Čeprav so meje med oblikami v realnosti zabrisane, saj tudi članstvo v organizacijah pogosto vključuje intenzivnejše interakcije, interakcije pa lahko prerasejo v organizacijo, je očitno, da obeh oblik ne moremo enačiti in sta torej vsaj v analitičnem smislu različni (Makarovič 2002, 70).

Na podlagi zgoraj navedenega lahko četrtno skupnost opredelimo kot novo obliko politične participacije, preko katere se lahko vpliva na sprejemanje odločitev. Ustvarja se polje, v katerem se vzpostavljajo trajnejši odnosi med svetom četrtno skupnosti in med prebivalci četrtno skupnosti, katerih cilji so lahko splošni (skrb za urejenost območja četrtno skupnosti) ali pa konkretni (omejitev prometa na določeni lokaciji). Za prebivalce četrtno skupnosti pomeni to novo obliko politične participacije, s pomočjo katere lahko prebivalci preko sveta četrtno skupnosti vplivajo na politične odločitve v občini.

2.1.1 PREDNOSTI IN SLABOSTI PARTICIPACIJE

Glede na to, da bom skozi nalogo med drugim poskušala ugotoviti ali četrtno skupnosti vodijo, delujejo v smeri povečanja politične participacije njihovih prebivalcev, razumem in dojemam politično participacijo kot nekaj pozitivnega tako za občane MOL kot za oblikovalce politik MOL. Kljub temu, pa sodelovanje prebivalcev pri odločanju ni bilo vedno po godu odločevalcev, saj kot pravi Stec (v Nagy 1994, 83), »se je udeležba javnosti v

nedavni preteklosti sicer navidez uveljavljala v postopkih odločanja z ustanavljanjem različnih komitejev, odborov in podobnih oblik, hkrati pa se je konsenz ustvarjal predvsem z izločanjem in preglasovanjem drugače mislečih. Kjer je obstajala samo ena ideološka rešitev problema, ni bilo treba doseči soglasja temveč zgolj prepričati drugače misleče.« Žal se takšna politična kultura še vedno ohranja in pri državljanih se je ustvarilo prepričanje, da se ne izplača oglašati s svojim mnenjem, saj jih nihče ne sliši. Za odločevalce pa so tisti, ki si vendarle upajo izraziti svoje mnenje, zgolj ovira v procesu. Sztompka (Sztompka v Makarovič 2002, 79) je ta pojav poimenoval civilizacijska nekompetenca. Le-ta naj bi se razvila kot dediščina predkomunističnih, komunističnih in postkomunističnih družbenih razmer, ki niso mogle pripeljati do avtentične (politične) participacije. Civilizacijsko nekompetenco označuje odnos do politične participacije, ki je zaradi pretekle dediščine nizko vrednotena. Odločanje o javnih zadevah velja v primerjavi z zasebnimi za problematično in umazano.

Po drugi strani povečano sodelovanje javnosti pomeni »grožnjo osnovnim načelom predstavniške demokracije: radikalna demokracija je neustavna, ker zmanjšuje moč izvršne oblasti. Participacijo javnosti naj bi zato tolerirali le v okviru (enosmernega) informiranja in razprave; v demokratičnih ureditvah naj odločajo izvoljeni predstavniki« (Ogorelec 1995, 10–11). Participacija javnosti pomeni neučinkovitost, ker se zaradi nje pojavijo zamude in poveča birokracija. Simroll King in drugi avtorji (1998) navajajo, da se javnost v odločanje ne vključuje v dovolj veliki meri, ker sodelovanje državljanov ustvarja nove probleme, ki jim odločevalci niso kos. Ker Ogorevčeva prihaja iz urbanistične stroke, je eden izmed argumentov za in proti participaciji javnosti izrazito s tega področja, kljub temu pa jih lahko apliciramo na razvoj neke politike ali projekta. »Načrtovanje bivalnega okolja skupaj z uporabniki zmanjšuje verjetnost odtujenosti in nevarnost vandalizma. V načrtovanje vključeni udeleženci vzpostavijo do skupnih prostorov drugačen odnos, saj so ti načrtovani skladno z njihovimi potrebami« (Ogorelec 1995, 10–11).

Torej, če je nek projekt pripravljen v sodelovanju z državljanji, mu državljanji ne bodo nasprotovali, do projekta bodo vzpostavili drugačen odnos. Participacija javnosti omogoča razvoj humanejših odnosov med uporabniki (prebivalci, državljanji) in predstavniki oblasti. Vprašanje pa je, če bodo državljanji pripravljeni sodelovati. Ogorevčeva (1995, 11) opaža, da »javnost v zvezi z regionalnim planiranjem (načrtovanjem v velikih merilih) in dolgoročnimi plani večinoma ni motivirana za participacijo«. Vendar je odziv javnosti le ena izmed pomembnih informacij, ki ekspertom in politikom omogoča sprejemanje odločitev in njihovo

interpretacijo pred volivci. Dejstvo, da javnost predlogu ne nasprotuje, povečuje možnost za uspešno uresničitev projekta. Lokalni prebivalci in prihodnji uporabniki so zato vir dragocenih informacij, ki pripomorejo k izboljšanju dokumenta. Za pridobivanje teh informacij pa se porabi kar nekaj časa. Sodelovanje javnosti je počasno, drago in zahteva čas načrtovalcev, državne uprave in politikov, s tem se podaljša že tako dolgotrajen postopek planiranja (Brezovšek, Lukšič in Haček 2004).

2.2 KOMUNIKACIJA MED POLITIČNIMI PREDSTAVNIKI IN PREBIVALCI

Za vzpostavitev odnosa med prebivalci in odločevalci, je potrebna komunikacija, saj je že »Aristotel v svojem delu Politika in retorika pisal o povezanosti politike in komuniciranja. Ugotovil je, da so ljudje politična bitja, ki imajo za razliko od živali sposobnost govora. Tako je že pred več kot dvema tisočletjema jasno pokazal na povezanost politike in komunikacije kot ključnih sestavin človekove narave« (Ferfila 2002, 113) oziroma kot pravi Vreg » je pravica do komuniciranja novejši kompleks človekovih pravic (dostop do informacij, pravica biti obveščen in pravica do sporočanja, do enakopravnega dialoga v javnosti)« (Vreg 2000, 190).

Iz tega izhaja, da »vključenost javnosti omogoča dobra medijska obveščenost glede dogajanja pri posegih v prostor. Vloga medijev v javnosti mora biti informativnega in izobraževalnega značaja« (http://www.zrs-kp.si/SL/Projekti/Mesto%20otok/javni_prostor.htm, 08.05.2009). »Konkretne oblike na področju informiranja so uporaba avdiovizualiziranih ali/in tiskanih sporočil preko medijev, zgibank in brošur ali pa neposredni stik v obliki okroglih miz, zborov občanov in drugih priložnostnih srečanj« (Grünfeld 2005, 8).

Kot že prej omenjeno, za informiranje javnosti niso zadolženi samo mediji, ampak tudi sam organ odločanja. Za učinkovito udeležbo javnosti je pri vsakem inštrumentu potrebna ustrezna priprava. Državni organ mora na primer obvestiti javnost o predlagani odločitvi in ji pustiti dovolj časa za seznanitev z obvestilom, preden se začne razprava o odločitvi. Poleg tega mora država oziroma pristojni organ odgovoriti na pisne predloge in pripombe ter obrazložiti dokončno odločitev ter pojasniti, zakaj niso bili sprejeti predlogi, ki so se oblikovali v predhodnem postopku. Po mnenju van der Zweipa (v Nagy 1994, 49) je to »eden izmed pomembnejših in učinkovitejših mehanizmov udeležbe javnosti, ki kažejo, da je država zares prislunila predlogom javnosti, in ki pomagajo javnosti razumeti dokončno odločitev države«.

Nadalje Makarovič pravi, da

če razumemo politično participacijo kot obliko komuniciranja, v kateri običajno državljani s svojimi dejanji posredujejo določenim instancam določena sporočila, je treba opozoriti tudi na nujno dvosmernost tega procesa: tudi državljani morajo biti namreč deležni sporočil, s pomočjo katerih si ustvarijo podobo razmer, po kateri presojujejo, ali na katerem področju in v kateri smeri participirati, se seznanijo z učinki svoje participacije in na tej podlagi ponovno presojujejo o svojih nadaljnjih dejanjih. Participacija je tako neizbežno povezana z obveščenoostjo ne glede na to, ali ta poteka prek množičnih medijev, izobraževalnega sistema, neformalnih skupin ali kako drugače (Makarovič 2002, 69).

Podobnega mnenja glede politične participacije (predvsem na lokalni ravni) na podlagi obveščenoosti in komunikacije je tudi Vlaj, ki pravi, da

pravica do obveščenoosti je temeljni pogoj za vsako obliko udeležbe. Ni mogoče učinkovito prispevati k lokalnemu življenju, če nimamo dovolj informacij. Dostop do informacij je celovit del udeležbe ustroja. Na primer, referendumski in ljudske iniciative temeljijo na informacijskih kampanjah, pri volitvah gre za volilne kampanje itd. Pod določenimi pogoji gre tudi za pravico državljanov do vpogleda v dokumente lokalne oblasti. Priporočilo Sveta Evrope zahteva, da se mora »vsakemu državljanu omogočiti in olajšati dostop do informacij v zvezi z lokalnimi zadevami (ustanoviti informacijske pisarne, dokumentacijske centre, javne podatkovne baze, izkoristiti informacijsko tehnologijo; poenostaviti upravne formalnosti in zmanjšati stroške za pridobivanje kopij dokumentacije itd.)« (Vlaj 2004, 250).

Prašnikarjeva, ki je tudi mnenja, da »občani imajo pravico biti obveščeni o delu občinskih organov in uprave oziroma uprav, ki je dolžna poskrbeti, da so njeni občani korektno, natančno in sproti obveščeni o pomembnih zadevah, ki se odvijajo v lokalnih skupnostih« (Prašnikar 2001, 245) oziroma kot pravi Vlaj »so državljani na drugi strani tudi nujni vir informacij za lokalno oblast. Sposobnost lokalnih organov, da so dejavni v dialogu z njihovimi prebivalci, je glavni dejavnik za pravo opravljanje lokalnih zadev« (Vlaj 2004, 251) nadalje glede dolžnosti v zvezi z informiranostjo na ravni občine ugotavlja, da

se velikokrat dogaja, da se v posamezni občini veliko in zelo strokovno dela. Nazadnje žal po navadi zmanjka časa za to, da bi se o posameznih uspehih uprave obvestilo širšo javnost. Splošno rečeno, lokalne skupnosti premalo poskrbijo za obveščenoost o lastnem delu in uspehih. Sicer se vse več lokalnih skupnosti tega zaveda in zato izdaja vse več občin lastna

glasila in ima tudi svojo spletno stran. Izrednega pomena za občane so posebni vodniki po postopkih v upravi, ki vsebujejo vse potrebne podatke in informacije o postopkih. Od tega, kaj je v vlogi treba priložiti, predpise, na podlagi katerih se postopek odvija, od tega kdo je udeleženec, ki ga rešuje. Tak vodič je mogoče predstaviti tudi na spletni strani (Prašnikar 2001, 245).

Tudi Bugarič poudarja pomen odprte javne uprave, katere najpomembnejši element

je dostop državljanov do vseh informacij javnega značaja, ki se nanašajo na delo javne uprave, možnost sodelovanja pri sprejemanju odločitev javne uprave, možnost soodločanja o določenih vprašanjih iz pristojnosti javne uprave, sodelovanje v postopkih priprave predpisov, in nenazadnje dostop do samih forumov, kjer se odločitve sprejemajo. Odprta javna uprava zato temelji na večji vlogi posameznika pri sprejemanju izvršilnih predpisov in tudi na večji preglednosti oziroma transparentnosti delovanja javne uprave (Bugarič 2003, 439).

Mnenja sem, da mora med političnimi odločevalci in prebivalci potekati dvosmerna komunikacija. Pogoj za to je odprtost organov odločanja tako za sprejemanje mnenj in predlogov, ki jih podajo prebivalci na eni strani ter za posredovanje vseh vrst informacij, ki jih prebivalci po drugi strani potrebujejo za oblikovanje takšnih mnenj in predlogov. Ciklus dvosmerne komunikacije je zaključen, ko bodo prebivalci obveščeni o izidu njihovih predlogov in mnenj.

S takim načinom komuniciranja politične odločitve dosegajo višjo stopnjo legitimnosti. V nasprotju s tem Brezovšek ugotavlja, da je

vse (pre)pogosto zaznati enosmerno komunikacijo. Najpogostejša oblika komunikacije javnosti z organi lokalne samouprave je pridobivanje relevantnih informacij, kar pa je le eden od vidikov posredne lokalne demokracije; manj opazni, a ravno tako pomembni vidiki so zbiranje podpore, lobiranje, vabljenje lokalnih funkcionarjev in uradnikov na javne shode, aktivna participacija v delu delovnih teles, itd (Brezovšek 2004, 6).

Komunikacija je zelo velikega pomena za razumevanje in izvajanje politične participacije. Vendar sama komunikacija ni dovolj, če le ta ni dvosmerna. Ljudje morajo imeti občutek, da so poslušani oziroma morajo biti obveščeni o odzivih na njihove predloge, menja ter na nek način vključeni v proces odločanja oziroma kot pravi Wilson »vključena javnost je bistvena za zdravje lokalne demokracije« (Wilson 1999, 247).

2.2.1 DVOSMERNNA KOMUNIKACIJA

Dvosmerna komunikacija je nujna za sprejemanje legitimnih javno političnih odločitev. Žal je velikokrat tako, da je, kot je že bilo povedano, komunikacija enosmerna v smeri od zgoraj navzdol. Ljudje največkrat ne participirajo, saj menijo, da njihova beseda oziroma mnenje ne bo uslišano, po drugi strani pa je tako, da sploh ne vedo, kam naj se s svojimi željami obrnejo oziroma sploh niso vprašani, povabljeni k sodelovanju. V ta namen bi na tem delu rada predstavila »model CLEAR⁶« oziroma »diagnostično orodje« avtorjev Lowndes, Pratchett in Stoker (2006), ki naj bi omogočil oblikovalcem javnih politik, da prepoznajo potencial lokalnega prebivalstva obenem pa reflektivno ocenijo strukturo svoje organizacije in svojega policy-making procesa in ali le-ta ustreza in omogoča lokalnemu prebivalstvu neovirano in učinkovito komuniciranje z njimi (Bačlija 2007, 333).

⁶ C – can do / zmorem; L - like to / mi je všeč; E - enable to / omogočeno; A – asked to / sem vprašan; R – responded to / sem poslušan.

Tabela 2.1: Faktorji vzpodbujanja participacije: CLEAR

Ključni dejavniki	Kako delujejo	Policy cilji
Can do/Zmorem	Zmožnost in sposobnost posameznika, da se kakorkoli udejestvuje v lokalnem javno-političnem življenju.	Usposabljanja in pomoči prostovoljnim organizacijam, razna mentorstva, razvoj vodstvenih lastnosti ...
Like to/Mi je všeč	Zavedanje posameznika, da pripada določeni lokalni skupnosti ter da se lahko poistoveti z lokalnimi javnimi problemi.	Obnova lokalne civilno-družbene sfere, sub-lokalnih vlad, dvig socialnega kapitala ...
Enable to/Omogočeno	Obstoj raznih organizacij, ki posamezniku omogočajo oziroma ponujajo priložnost za delovanje in participacijo.	Sprejetje politik, ki bodo ugodneje vplivale na ustanavljanje in tudi na delovanje lokalnih organizacij.
Asked to/Sem vprašan	Verjetnost, da bo posameznik participiral je večja, če bo vprašan za mnenje in kako bo vprašan za mnenje.	Uporabo raznovrstnih in inovativnih shem lokalne participacije, ki naj bi bile usmerjene na specifično lokalno prebivalstvo.
Responded to/Sem poslušan	Občutek posameznika, da se je njegovo mnenje, želja ali pripomba naslovila na pravo osebo in da se obravnava resno ter da proizvede povratno informacijo (dvosmerna komunikacija).	Temeljito prestrukturiranje obstoječih lokalnih upravnih in političnih organizacij.

Vir: Lowndes, Pratchett in Stoker 2006, 25

CLEAR model je tako sestavljen iz sklopov vprašanj, ki naj bi jih lokalni politiki zastavili lokalnemu prebivalstvu. To je »Zmorem« (Can do), ki se nanaša na dejansko zmožnost in sposobnost posameznika, da se kakorkoli udejestvuje v lokalnem javno-političnem življenju. Argument gre predpostavki, da je bolj verjetno, da bo posameznik participiral, če bo imel na voljo potrebne sposobnosti in vire. Za izboljšavo tega področja model predvideva spremembe na področju usposabljanja in pomoči prostovoljnim organizacijam, razna mentorstva, razvoj vodstvenih lastnosti ... Naslednje vprašanje, ki ga model predstavlja je »Mi je všeč« (Like to), kamor spada zavedanje posameznika, da pripada določeni lokalni skupnosti ter da se lahko poistoveti z lokalnimi javnimi problemi. Bolj, ko je posameznik povezan z lokalno skupnostjo, bolj je verjetno, da bo participiral pri zadevah javnega pomena. Model pri deficitu tega področja ponuja rešitev v obnovi lokalne civilno-družbene sfere, sub-lokalnih vlad, dvigu

socialnega kapitala ... Nadalje naj bi se lokalni politični akterji povprašali še ali je lokalnemu prebivalstvu »Omogočeno« (Enabled to) delovanje tako v civilno-družbeni, kot v politični sferi, pri čemer avtorji priročnika pripisujejo velik pomen skupinam lokalnih nevladnih organizacij in njihovemu (ne)obstoju. Možnost, da bo posameznik sodeloval v lokalnem javnem življenju naj bi bila tesno povezana z obstojem raznih organizacij, ki mu omogočajo oziroma ponujajo priložnost za delovanje in participacijo. V primeru nezadostnega števila lokalnih organizacij model narekuje sprejetje politik, ki bodo ugodneje vplivale na ustanavljanje in tudi delovanje lokalnih organizacij. Zadnja dva sklopa v diagnostičnem modelu sta »Sem vprašan« (Asked to) in »Sem poslušan« (Responden to), ki sta dejansko povezana, vendar se v praksi pogosto izvajata ločeno. Prvo vprašanje temelji na predpostavki, da je verjetnost, da bo posameznik participiral večja, če bo vprašan za mnenje in kako bo vprašan za mnenje. Slednjega ne gre zanemariti, saj je pomembnost načina naslavljanja posameznika pomembna z vidika, da je potrebno izdelati več različnih pristopov, ki bodo odgovarjali posameznemu naslovljencu. S tega stališča model predvideva uporabo raznovrstnih in inovativnih shem lokalne participacije, ki naj bi bile usmerjene na specifično lokalno prebivalstvo. Vprašanje »Sem poslušan« pa je tesno povezano z dvosmerno komunikacijo, ki naj bi jo lokalni politični akterji omogočali in gojili, z namenom povečati participacijo. Občutek posameznika, da se je njegovo mnenje, želja ali pripomba naslovila na pravo osebo in da se obravnava resno ter da proizvede povratno informacijo je po mnenju avtorjev pomemben faktor pri odločanju ali bo nekdo participiral ali ne. Tudi tukaj model predvideva temeljito prestrukturiranje obstoječih lokalnih upravnih in političnih organizacij v primeru, da temu ni tako (Bačlija 2007, 333).

Nadalje Croft v Devjaku predstavlja različne načine vključevanja občanov:

- »menjava informacij, da občani predstavijo svoje vidike, ideje in izkušnje, da bi lahko uprava in izvajalci storitev to upoštevali pri načrtovanju izvajanja nalog in njihovih pristojnosti;
- spreminjanje vplivov, ko stališče vpliva na razvoj;
- spreminjanje odločitev, ko občani dejavno sodelujejo pri odločanju in pri sprejemanju odločitev;
- spreminjanje samega sebe, ko smo z vključevanjem pripravljeni spreminjati sebe ali svoje delovanje (predvsem pri izvajalcih storitev)« (Croft v Devjak 2001, 88).

Vključevanje občanov v odločanje je po Croftu in Beresfordu lahko razvita na dveh vidikih:

- občan kot uporabnik storitev – uporabniški vidik,
- občan kot soupravljalec zadev skupnega pomena - demokratični vidik (Croft in Beresford v Devjak 2001, 88) (kot je prikazano v tabeli 2.2).

Tabela 2.2: Nekaj poudarkov, ki izhajajo iz demokratičnega in uporabniškega vidika

Dejavnost	Demokratični vidik	Uporabniški vidik
Namen	Skrb za zdravje in spreminjanje	Pridobiti informacije in imeti vpliv
Želeni rezultati	Povprečne (standardne) storitve, zagotavljanje (ne ukinjanje) storitev	Boljši menedžment, doseganje kriterija 3E (gospodarnost, učinkovitost, uspešnost)
Osnovna vprašanja	Želje ljudi, pravice, možnosti izbire	Možnosti (zmogljivosti) izvajalcev storitev, predpisi o izvajanju storitev
Osrednja naloga	Varstvo uporabnikov, pravica do izbire	Sodelovanje (izvajalci, uprava in izvajalci), izhodi v pomanjkanju zmogljivosti

Vir: Croft in Beresford v Devjak 2001, 88.

Na pomen komunikacije opozarjajo tudi Bäck in drugi (2005), ko pravijo,

da je potreba po stiku s svetom četrtna skupnosti pogojena z širino odgovornosti, ki jo poseduje svet četrtna skupnosti. Večji kot je delež proračuna, več je razlogov za komunikacijo. Kot drugi razlog za komunikacijo pa navajajo nujnost stika med svetnikom/politikom in občanom. Občan mora imet možnost vzpostavitev stika s predstavnikom sveta četrtna skupnosti. Možnost kontakta je odvisna od števila svetnikov na prebivalca (Bäck in drugi 2005, 83).

Za primerjavo, glede na zgoraj naveden citat o možnosti vzpostavitve stika s predstavnikom sveta četrtna skupnosti, bom na tem mestu v tabeli 2.3 prikazala število prebivalcev na svetnika ožjega dela občine v Skandinavskih mestih in Ljubljani. V tabeli 2.4 pa bom prikazala število prebivalcev na mestnega svetnika v 27. prestolnicah EU in Ljubljani.

Tabela 2.3: Število prebivalcev na svetnika ožjega dela občine nekaterih Skandinavskih mest in mesta Ljubljane

Mesto	Št. prebivalcev	Št. ožjih delov	Povprečno št. prebivalcev ožjih delov	Največji ožji del	Najmanjši ožji del	Povprečno št. članov sveta ožjega dela	Št. prebivalcev na svetnika
Stockholm	743.703	18	41.317	63.826	15.178	13	3.178
Copenhagen	495.699	4	34.210	45.574	15.515	21	1.629
Göteborg	464.855	21	22.136	50.661	4.487	11	2.012
Bergen	229.140	8	28.643	37.416	12.033	13	2.203
Malmö	256.504	10	25.650	37.605	10.792	19	1.350
Oslo	499.161	25	19.966	60.690	6.789	13	1.536
Ljubljana	267.386	17	18.472	32.305	4.639	15	1.231

Vir: Bäck in drugi 2005, 30,

(http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008),

(http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008),

(<http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/stevilke/default.html>, 22.02.2008).

Tabela 2.3 ponazarja primerjalni prikaz števila prebivalcev na svetnika ožjega dela občine v mestih: Stockholm, Copenhagen, Göteborg, Bergen, Malmö, Oslo in Ljubljana. V Stockholmu, ki ima 743.703 prebivalcev in 18 ožjih delov, je na 3.178 prebivalcev en svetnik, medtem ko je v Ljubljani z 267.386 prebivalci in 17 ožjimi deli, en svetnik na 1.231 prebivalcev. S tako gostoto svetnikov in številom prebivalcev ima Ljubljana najmanj prebivalcev na svetnika ožjega dela občine. Največ prebivalcev na svetnika ožjega dela je v Stockholmu.

Tabela 2.4: Pregled števila mestnih svetnikov na prebivalca v 27. prestolnicah EU

Glavno mesto	Št. prebivalcev	Št. mestnih svetnikov	Št. prebivalcev na svetnika
Avstrija – Dunaj	1,65 mio	100	16.500
Belgija – Bruselj	1 mio	89	11.236
Bolgarija – Sofija	1,2 mio	Ni podatka	-
Ciper – Nikozija	206 000	26	7.923
Češka – Praga	1,2 mio	70	17.143
Danska – København	500 000	55	9.091
Estonija – Talin	400 000	63	6.349
Finska – Helsinki	570 000	85	6.706
Francija – Pariz	2 mio	163	12.270
Grčija – Atene	746 000	41	18.195
Italija – Rim	2,7 mio	60	45.000
Irska – Dublin	500 000	52	9.615
Litva – Vilna	554 000	51	10.863
Latvija – Riga	722 500	60	12.042
Luksemburg – Luxembourg	76 000	27	2.815
Malta – Valeta	6500	7	928
Madžarska – Budimpešta	1,7 mio	66	25.758
Nemčija – Berlin	3,4 mio	141	24.113
Nizozemska – Amsterdam	743 000	45	16.511
Poljska – Varšava	1,7 mio	60	28.333
Portugalska – Lizbona	570 000	54	10.555
Romunija – Bukarešta	2 mio	55	36.364
Slovaška – Bratislava	430 000	28	15.357
Slovenija – Ljubljana	270 000	45	6.000
Španija – Madrid	3,2 mio	52	61.538
Švedska – Stockholm	780 000	101	7.723
Združeno Kraljestvo – London	7 mio	25	280.000

Viri:

<http://www.wien.gv.at/english/politics/index.htm>, 28.11.2007,
<http://www.bruxelles.irisnet.be/en/region.shtml>, 28.11.2007,
<http://www.bratislavacity.sk/en/general/>, 29.11.2007,
http://visit.bratislava.sk/en/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700014&id=1017&p1=1525, 29.11.2007,
<http://www.geodesy.gov.sk/kataster/vkm/aktual/BA-Bratislava.htm>, 29.11.2007,
<http://www.dublin.ie/government/home.htm>, 29.11.2007
http://www.dublincity.ie/your_council/our_organisation/freedom_of_information.asp, 29.11.2007,
<http://www.dra.ie/>, 29.11.2007,
http://www.lcto.lu/html_en/history/index.html, 29.11.2007
http://www.ont.lu/site_citydetails-en-130.html, 29.11.2007,
http://www.iamsterdam.com/introducing/government_politics/city_government, 29.11.2007
http://www.iamsterdam.com/introducing/government_politics, 29.11.2007

<http://www.mbvo-amsterdam.nl/Stadsdelen.htm>, 29.11.2007,
<http://www.amsterdammertje.com/stadsdelen.html>, 29.11.2007,
<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/110/>, 30.11.2007
<http://www.vilnius.lt/new/en/vadovybe.php?open=44>, 15.12.2007
<http://www.vilnius.lt/new/en/vadovybe.php?open=44>, 15.12.2007
<http://www.lithuaniangenealogy.org/databases/lithuania/counties/index.html?letter=N>, 30.11.2007
<http://sofia.bg/en/display.asp?ime=general>, 30.11.2007
http://sofia.bg/en/index_en.asp, 30.11.2007
<http://www.guide-bulgaria.com/SW/Sofia/>, 30.11.2007
<http://www.nicosia.org.cy/english/greekhomes.htm>, 30.11.2007
<http://www.cityofvalletta.org/cityofvalletta/content.aspx?id=46623>, 30.11.2007
<http://www.cityofvalletta.org/cityofvalletta/content.aspx?id=46626>, 30.11.2007
<http://www.tallinn.ee/eng/g3231>, 30.11.2007
<http://www.tallinn.ee/eng/g2620>, 30.11.2007
http://www.riga.lv/EN/Channels/Riga_Municipality/default.htm, 30.11.2007
http://www.riga.lv/EN/Channels/Riga_Municipality/Riga_City_Council/Presidium/default.htm, 30.11.2007
<http://e-warsaw.pl/2/index.php?id=568>, 30.11.2007
<http://e-warsaw.pl/2/index.php?id=533>, 30.11.2007
<http://www.ici.ro/romania/en/geografie/judete.html>, 30.11.2007
http://www1.pmb.ro/pmb/index_en.htm, 30.11.2007
<https://www.praha.eu/portal/dt?action=content&provider=JSPTabContainer>, 30.11.2007
<http://kommune.eniro.dk/danmarkskort>, 01.12.2007
<http://www3.kk.dk/Globalmenu/City%20of%20Copenhagen/A%20City%20and%20its%20Council.aspx>,
01.12.2007
<http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/index.en.html>, 01.12.2007
<http://www.berlin.de/>, 01.12.2007
http://www.hel.fi/wps/portal/Helsinki_en/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/en/Helsinki/City+government,
02.12.2007
http://www.paris.fr/portail/english/Portal.lut?page_id=8125, 02.12.2007
http://www.paris-france.org/en/City_government/default.asp, 02.12.2007
http://www.citymayors.com/cityhalls/athens_cityhall.html, 02.12.2007
http://www.stadtentwicklung.berlin.de/archiv_sensut/umwelt/uisonline/envibase/handbook/athenpartner.htm,
02.12.2007
<http://www.servizi.comune.roma.it/elezioni/2006/consiglieri/c122006/evotic.htm>, 06.12.2007
<http://www.ingatlan.net/tecnocasa>, 07.12.2007
<http://english.budapest.hu/engine.aspx?page=leaders&bs-long-content=0>, 07.12.2007
<http://english.budapest.hu/engine.aspx?page=leaders>, 07.12.2007
<http://inet.sitepac.pt/MapaFreguesiasLisboa.jpg>, 07.12.2007
<http://www.mat.csic.es/webpages/conf/hitchin2006/venue.html>, 07.12.2007
<http://www.munimadrid.es/portal/site/munimadrid/menuitem.74b8cf611edb6f50ca576ee0b002a5a0/?vgnnextoid=78f8e3d5d3e07010VgnVCM10000dc0ca8c0RCRD>, 07.12.2007
<http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=117419>, 07.12.2007
<http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=115225>, 07.12.2007
<http://www.ukstudentlife.com/Life/Accommodation/London.htm>, 08.12.2007
http://www.london.gov.uk/assembly/assembly_about.jsp, 08.12.2007
<http://www.london.gov.uk/londonissues/>, 08.12.2007
<http://www.ljubljana.si/si/mol/zupan/default.html>, 08.12.2007
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestni_svet/default.html, 08.12.2007

Mestni svet kot najvišji organ odločanja v občini sestavljajo mestni svetniki, ki posledično zaradi vloge mestnega sveta, sprejemajo politične odločitve nanašajoče se na mesto. Prav iz tega razloga oziroma njihove vloge, sem hotela predstaviti še število prebivalcev prestolnic Evropske Unije na mestnega svetnika ter njihove možnosti vzpostavitve stika z njimi, torej predstavnike njihovih interesov. Iz tabele 2.4 je razvidno, da je na mestnega svetnika v sedem milijonskem Londonu 280.000 prebivalcev, kar je med analiziranimi prestolnicami EU največ. Najmanj prebivalcev je na svetnika Valete, kar statistično gledano pomeni, da imajo

prebivalci Valete največ možnosti za vzpostavitev osebnega stika z mestnim svetnikom. Le teh je 928, kar je še manj kot recimo prebivalcev četrtne skupnosti na četrtnega svetnika v Mestni občini Ljubljana (glej tabelo 2.3). Ljubljana z 267.000 prebivalci ima 45 svetnikov kar pomeni, da ima 6.000 prebivalcev na enega mestnega svetnika.

Glede na opravljeno analizo o številu prebivalcev na četrtnega svetnika in mestnega svetnika bi tukaj omenila še pomen konzultacije. Stoker pravi, »da konzultacija deluje, ko ima občutek za okolje v katerem deluje in ko je viden premik v smeri oblikovanja odločitev. Ključne sestavine uspešne konzultacije so:

- ◆ lotiti se navedenih prioritiet lokalnega prebivalstva in k temu vključiti vse relevantne agencije;
- ◆ mobilizirati in delati preko lokalnih voditeljev (na formalni in neformalni način);
- ◆ raje vabiti ali redno rekrutirati sodelujoče kot pa čakati, da pridejo le ti ponovno naproti;
- ◆ uporaba vseh vrst metod za doseg različnih skupin prebivalstva in se tako lotiti različnih tematik;
- ◆ prepoznavanje citizen learning kot veljaven rezultat participacije;
- ◆ prikazovanje rezultatov – s povezovanjem participatornih iniciativ do odločanja. Redno obveščanje meščanov o rezultatih« (Stoker 2003, 7).

Menim, da uspešnost konzultacije ni nujno odvisna od nizkega števila prebivalcev na četrtnega svetnika ali mestnega svetnika, temveč od samo organiziranosti izvajanja konzultacije. Torej izvajanja sestavin zgoraj navedene uspešne konzultacije.

Na proces zaznavanja podatkov (informacij) vpliva vrsta različnih dejavnikov, ki so značilni za posameznika (kot je znanje, izkušnje, motivacija), občinske organe (kot je dojemanje vtisov in prepoznavanje komunikacijskih dogodkov) in lokalno okolje (ki ima podlago v različnih kulturnih, zgodovinskih in antropoloških razlagah komunikacijskih dogodkov). Rezultat njihovih aktivnosti je ustvarjanje komunikacijskega modela občine, ki pomeni skupek opredeljenih informacijskih potreb (zahtev, interesov) uporabnikov, programsko usmerjenih uporabniških rešitev in informacijskih virov (elektronskih dokumentov, hiperdokumentov, preglednic, tabel ipd.). Izziv bo pripravljenost občinskih organov do uporabnikov omogočiti ustvarjalno in tekmovalno delovno okolje, ki spodbuja odprto komunikacijo z okoljem (npr. z gospodarskim, tehnološkim, informacijskim, ekološkim okoljem ipd.). Kot možno merilo kakovosti tega procesa se lahko upošteva količina vhodnih

podatkov, ki so se spremenili ali izgubili na poti od oddajnika do sprejemnika (Verbič 2003, 65).

Količina omenjenih vhodnih podatkov pa je po Grünfeldovem mnenju odvisna tudi uporabe ukrepov za boljše sodelovanje prebivalcev z lokalnimi oblastmi. Uporabljeni naj bo obliki, ki jo bo ciljna publika sprejela in razumela (Grünfeld 2005).

Grünfeld kot priročna orodja za posvetovanje s prebivalci pri konkretnih zadevah omenja: »elektronski ali pisni vprašalniki, analitična poročila, dialog z izbranimi skupinami prebivalcev kot predstavniki širše javnosti, organizacija delavnic, seminarjev in posvetov. Možna oblika je tudi vključitev posameznih prebivalcev (predstavniki ali pa zainteresirana javnost) v posvetovalna telesa organov oblasti oziroma oblikovanje njihove sestave izključno s prebivalci« (Grünfeld 2005, 8).

»Strateški poseg države v sodelovanju s civilno družbo« je po Stoker in Greasley razdeljen na tri področja; »promocija aktivnega meščana (skozi boljše razumevanje kako kaj deluje, izobraževanje in zagotavljanje novih priložnosti), krepitev skupnosti (skozi razvoj skupnosti in kohezivno strategijo) in realiziranje partnerstva s soočanjem z javnimi potrebami (v zagotavljanju storitev)« (Stoker 2002, 7).

Omenjeno se nanaša na pojem »civil renewal« ali vrnitev/obnovitev družbe. Obnovitev družbe predstavlja koncept večjega poudarjanja vključenosti posameznika v njegovo skupnost in s tem povečati vpliv na njegovo življenje v skupnosti. Namen tega pristopa je napeljevanje ljudi k oblikovanju boljšega okolja za skupnost in za njih. To je možno samo z aktivno intervencijo, podporo, vzgajanjem in viri s strani vlade in drugih agencij. Tako je potrebno postaviti niz pravil, na podlagi katerih bo skupnost sprejemala odločitve o javnih storitvah, pravnem sistemu in razmerah za njihovo psihično, socialno in ekološko okolje. Odločitve se sprejemajo na lokalnem nivoju v interesu prebivalcev (Stoker 2002, 8).

Ploštajnerjeva verjame, da je učinkovito vključevanje meščana bistvenega pomena za dobro vladanje. Izvoljeni funkcionarji, zaposleni in meščani igrajo pomembno vlogo pri upravljanju lokalne skupnosti, regije in države. Sodelovanje med vlado, lokalno vlado in prebivalci se odraža v najboljših političnih rešitvah. Prav zaradi tega, je za lokalno vlado

odločilno, da podpira in vzdržuje okolje, v katerem bodo lahko prebivalci aktivno sodelovali.

V ta namen avtorica priporoča:

- *vrednotenje aktivnega prebivalca kot nujnega za prihodnost lokalne skupnosti;*
- *vzpodbujanje participacije, ki temelji na možnosti vključenosti prebivalce, tako posameznikov kot različnih družbenih organizacij;*
- *spoštovanje in upoštevanje vseh inputov prebivalcev ter odzivanje na njihove poglede in opazovanja v doglednem času;*
- *okrepitev priložnosti, ki odsevajo in javno izražajo bogato raznolikost med lokalnimi skupnostmi;*
- *zagotavljanje razumljive, pravočasne in splošno dostopne komunikacije, ki bo prebivalce vzpodbudila k participaciji v administrativnem procesu;*
- *zagotavljanje prebivalcem vključenost v policy proces od samega začetka, načrtovanja in izvedbe;*
- *organiziranje vključenosti prebivalcev in na ta način najbolje izkoristi njihov čas in predloge;*
- *zagotavljanje zadostne podpore osebja kot financ za participacijo prebivalcev;*
- *podporo in vzdrževanje povezovanja med prebivalci, lokalnimi oblastmi, lokalnimi funkcionarji in zaposlenimi;*
- *usposabljanje lokalnih funkcionarjev in zaposlenih na področju participacije prebivalcev;*
- *koordiniranje medsektorskih in pravnih dejavnosti za namene vzpodbujanja participacije;*
- *redno spremljanje in opravljanje evalvacij na področju vključenosti prebivalcev ter na ta način ponujati nove možne izboljšave (Ploštajner 2001, 16).*

2.3 INSTITUCIONALNI DIALOG IN DEMOKRACIJA

Glede na to, v kolikšni meri na sprejemanje odločitev vplivajo občani, lahko ocenimo, kakšna je stopnja demokratičnosti lokalne samouprave. Demokratičnost lokalne samouprave, tako Grad (1998, 119), je v večini sodobnih držav pogosto zagotovljena že z ustavo in gre za to za ustavno pravico. Pri nas temu ni tako, saj je ta pravica neposredno zagotovljena le z zakonom o lokalni samoupravi. Res pa je, da je z ustavo zagotovljena lokalna samouprava, iz katere po sodobnem razumevanju lokalne samouprave izhaja tudi pravica občanov do odločanja na tej ravni.

Mislím, da je participacija lokalnega prebivalstva pri odločanju o zadevah lokalnega pomena odvisna predvsem od njihove ocene pomembnosti posameznega ukrepa zanje. V kolikor obstaja dober razlog, zaradi katerega bodo izkoristili svojo demokratično pravico do odločanja, bodo participirali v večji meri. Podprli bodo načine in našli sredstva za učinkovito odločanje.

Kot navaja Vlaj (2006, 94), je »za udeležbo državljanov v lokalni politiki mnogo razlogov: praktični razlogi, izrecna ali posvetovalna udeležba ali pa zgolj državljanska dolžnost. V instrumentalnem pogledu pa udeležbo lahko jemljemo kot pot posameznikov, da dosežejo svoje cilje«.

Od posameznikove angažiranosti pa je odvisno, za kakšno vrsto institucionalnega dialoga se bo pri tem odločil. V tem pa se strinjam z Vlajem (2006, 94), ki pravi, da ni mogoče ali zaželeno, da bi iskali eno samo vrsto institucionalnega dialoga. Lahko pa se razvijejo splošni parametri za uspešen institucionalni dialog, pri čemer ureditve institucionalnega dialoga ne morejo biti v celoti ovrednotene, če ne upoštevamo njihovega celotnega okolja.

Ob tem daje Vlaj izredni pomen neformalnim stikom med individualnimi uradniki in predstavniki ravni oblasti, ki so vključene v dialog in stikom, ki se vzpostavljajo preko političnih strank. S tem se v celoti strinjam, saj se ogromno odločitev tudi na drugih višjih ravneh nacionalnega in nadnacionalnega nivoja odloča na podlagi oziroma ob pomoči neformalnih stikov.

Evropska listina lokalne samouprave (v nadaljevanju MELLS) pravi, da je treba »lokalne oblasti čim bolj pravočasno in na primeren način vprašati za mnenja pri načrtovanju in odločanju o vseh stvareh, ki jih neposredno zadevajo« in da se je treba »z lokalnimi oblastmi na primeren način posvetovati, na kakšen način naj se jim dodelijo prerazporejeni viri« (Evropska listina lokalne samouprave, 6. točka 4. člen in 6. točka 9. člen)

Za urejanje institucionalnega dialoga Vlaj navaja naslednje parametre:

- *Učinkovitost – institucionalni dialog je pravočasen, poteka na podlagi jasno določenih postopkov, da so vse potrebne informacije dostopne vsem udeležencem idr. Treba je na najboljši možni način uporabiti obstoječe vire in postopke, preprečiti podvajanje in zagotoviti, da bodo dialogi med različnimi ravnmi oblasti dobro koordinirani.*
- *preglednost – rezultati dialoga morajo biti čim prej javni;*

- *verodostojnost zahteva – udeleženci dialoga so odgovorni demokratično izvoljenim telesom;*
- *reprezentativnost – v dialog so vključene vse ravni teritorialnih oblasti z legitimnim interesom v zadevah, ki so predmet dialoga – udeležba v dialogu ne sme biti omejena na tiste, ki pripadajo politični večini (Vlaj 2006, 95).*

Institucionalni dialog na ta način terja zagotovitev vseh relevantnih informacij vsem udeležencem, jasna pravila, čimprejšnjo predstavitev rezultatov dialoga javnosti, pristojne (izvoljene) organe, dobro koordinacijo idr. In prav takšen dialog je bistven del upravljanja demokratične države (Vlaj 2006, 98).

Institucionalne dialoge lahko razlikujemo glede na modalitete:

- *področje politike, na katero se nanašajo;*
- *njihov status (periodični ali ad hoc);*
- *ali je razprava obvezna;*
- *pogostnost;*
- *obliko;*
- *ali obstaja eksplicitna pravna podlaga;*
- *kdo predstavlja centralno oblast;*
- *kdo predstavlja druge ravni teritorialnih oblasti;*
- *katere ravni so vključene (centralne in regionalne; centralne in lokalne; regionalne in lokalne; centralne, regionalne in lokalne; samo ena raven);*
- *ali dialog vključuje vse institucije iste ravni;*
- *pomembnost vprašanj;*
- *tip izida;*
- *(ne)zavezujoča narava izida;*
- *posledice izida (Vlaj 2006, 96).*

2.4 LOKALNA SKUPNOST

O lokalni skupnosti ne moremo govoriti z normativnega vidika, temveč družbenega, saj gre za skupnost ljudi, ki se je oblikovala na posameznem območju oziroma tja priseljevala zaradi uresničevanja skupnih interesov. Posledično so se oblikovale različno velike skupnosti tako po številu prebivalcev kot po velikosti poseljenosti. Iz tega razloga je lokalna skupnost lahko

manjše naselje kot tudi razprostirajoče se mesto. Po Vlaju (2004, 15) so bistvene značilnosti lokalne skupnosti: ozemlje, ljudje, ki so naseljeni na njem, skupne potrebe in njihovi interesi, dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb ter zavest ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo.

Danes dojemamo lokalno skupnost kot celico, v kateri so posameznikom, družinam, prebivalcem dane možnosti za zadovoljevanje skupnih potreb kot so komunalna opremljenost, družbene dejavnosti, socialne potrebe, ... kar je osnova za nastanek lokalne zavesti in lokalne pripadnosti. Podobnega mnenja je tudi Grad, ki pravi, da

v lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti ter jih je mogoče reševati le na skupen način. Te potrebe se po svoji naravi bistveno razlikujejo od potreb, ki se zadovoljujejo na območju celotne države. Lokalne potrebe so zlasti socialna in druga varnost, komunalna opremljenost in podobno. Lokalne potrebe se zadovoljujejo v skladu z lokalnimi interesi, ki so za razliko od državnih interesov omejeni zgolj na lokalno skupnost. Obstoj lokalnih potreb in interesov za njihovo zadovoljevanje, lahko bi rekli življenje v lokalni skupnosti sploh, pa poraja tudi posebno vrsto družbene zavesti, lokalno zavest, torej zavest o skupni pripadnosti lokalni skupnosti. Ta se kaže predvsem v zavesti medsebojne povezanosti in odvisnosti (Grad 1998, 13).

Grad pravi (1998, 15), da tako imenovane lokalne zadeve težko natančno opredeliš in da jih v različnih državah razumejo dokaj različno. Pravno gledano so lokalne zadeve tiste, ki jih določa kot take pravni red neke države. Težje pa je ugotoviti, katere zadeve so lokalne po svoji naravi⁷.

Največkrat se lokalne zadeve dotikajo socialnega področja, zdravstva, izobraževanja ter drugih področjih družbenih dejavnosti npr. gospodarstva in gospodarske infrastrukture, znotraj tega pa še posebej komunalne opremljenosti. Bistvo lokalne samouprave pri tem je, da na omenjenih področjih občanom omogoča primerne storitve za delo in življenje v lokalni skupnosti.

Za učinkovito zagotavljanje skupnih potreb, nalog in izvajanje le-teh so potrebna finančna sredstva, ki omogočajo lokalni skupnosti samostojnost in neodvisnost. Lokalna skupnosti

⁷ Glede tega Pusić meni, da so za opredelitev lokalne zadeve odločilni tako tehnični kot tudi interesni razlogi. Med prve šteje raznolikost dejavnosti, bližino uporabnikov, naravo dejavnosti in potrebna finančna sredstva. Med druge šteje specifičnost lokalnih interesov, interes države za decentralizacijo, sodelovanje lokalnega prebivalstva pri odločanju o zadevah splošnega interesa ter končno potrebo po politični protiuteži centralni državnih oblasti (Pusić v Grad 1998, 15).

pridobiva materialna sredstva na podlagi predpisanih lastnih davkov, drugih dajatev ter dotacij države. Financiranje lokalne skupnosti s strani države je še posebej pomembno za manj razvite ter gospodarsko šibkejše občine.

2.5 LOKALNA DEMOKRACIJA

Lokalna demokracija je izvajanje demokracije na lokalni ravni in je kot taka mnogokrat bolj razumljiva in priljubljena kot demokracija na državni ravni. Glede na to, da so ljudje v lokalnih skupnosti med seboj tudi bolj povezani, je doseganje soglasja za posamezne odločitve na lokalni ravni veliko enostavnejše kot je na državni ravni. Zadeve lokalne skupnosti so ljudem bližje in zato bolj razumljive, njihova motiviranost za odločanje o teh zadevah pa ravno zato večja. Kot pravi Brezovšek (2004, 17) je zaradi tega »razumljivo, da je vloga in pomen participacije pri odločanju v lokalni skupnosti mnogo pomembnejša kot na državni ravni. Tudi MELLIS⁸, ki jo je ratificirala Slovenija, na evropski ravni spodbuja nove oblike udeležbe ljudi, dopuščajo celo eksperimentiranje, več neposredne demokracije in drugih oblik udeležbe prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni.«

Lokalna demokracija po mnenju J. S. Millsa (1861) ponuja državljanom možnost za uveljavljanje njihove svobode in za izražanje njihove lokalne istovetnosti na način, ki se razlikuje in hkrati dopolnjuje z višjimi nivoji oblasti. »Zamisel je, da so lokalne politične institucije bližje državljanom kot nacionalni oblasti, ki odražajo preference tistih, ki živijo na lokalnem ozemlju, višji ravni, oblasti pa izražajo pluralnost teritorialnih in funkcionalnih interesov« (Mills v Brezovšek 2004, 13). Kljub navedenemu se dandanes postavlja vprašanje (Sharpe v Brezovšek 2004, 13) ali lahko lokalna oblast dejansko uteleša takšna načela, kot je svoboda. Pri tem imajo v mislih zlasti zlorabe s strani elit, ki lahko uporabljajo hierarhično organizirane lokalne politične stranke in legitimnost birokracije za zaščito in izražanje svojih političnih interesov. Še več. Premiki k manj institucionaliziranim oblikam odločanja zagotavljajo političnim elitam, da lahko vključujejo širši spekter skupin in interesov kot poprej. Zahteva po partnerstvu in širšimi policy omrežji lahko »odprejo« lokalno politično življenje. To pa pomeni tudi, da lokalno politično življenje ni mogoče več interpretirati v poenostavljeni matrici decentralizacije oziroma zoperstavljanja centralizacije in decentralizacije (Stoker, Tarow v Brezovšek 2004, 13).

⁸ Evropska listina lokalne samouprave

Koncept lokalne demokracije je sicer utemeljen na treh sklopih vrednot. To so: svoboda ali avtonomija, demokracija ali participacija ter učinkovitost pri čemer svoboda in avtonomija pomenita izpeljati razne akcije pri reševanju lokalnih problemov in sredstvo za uresničevanje lokalnih interesov kot tudi drugih vrednot. Posledica tega je povečanje interesa centralne oblasti za sodelovanje na različnih novih področjih delovanja lokalnih skupnosti in s tem vse večja prepletenost obeh ravni vladanja (Brezovšek 2004, 13).

Svoboda in avtonomija ne pomeni več samo svoboda od nečesa, to je npr. svobodo lokalnih skupnosti pred poseganjem centralne oblasti, pač pa tudi svobodo storiti nekaj, to je izpeljati razne akcije pri reševanju lokalnih problemov. Od izvorno negativne opredeljene lokalne avtonomije postaja sredstvo za uresničevanje lokalnih interesov kot tudi drugih vrednot. Pri tem je paradoksalno to, da se hkrati s tem preobratom povečuje interes centralne oblasti za sodelovanje na različnih novih področjih delovanja lokalnih skupnosti. Obe težnji pa sta dejansko izraz razširitve področja javnega v družbi, posledica pa vse večja prepletenost obeh ravni vladanja (Brezovšek 2004, 13).

Možnost občanov, da neposredno odločajo, tudi povečuje zanimanje za sodelovanje pri zadevah lokalne samouprave in s tem krepi njeno učinkovitost. Čeprav lokalno samoupravo izvajajo predvsem demokratično izvoljeni organi, taka ureditev ne sme omejevati pravice občanov do neposrednih oblik odločanja. Oblike neposrednega odločanja so eden temeljnih elementov lokalne samouprave. Pri nas je ta del demokracije zanemarjen (Vlaj, 2006, 90)

Dr. Zdravko Mlinar razkriva preživelo miselnost in normativno (ustavno) zamenjevanje lokalne demokracije na ozko lokalne zadeve v času, ko nova informacijsko komunikacijska tehnologija radikalno razširja prostor vsakdanjega življenja. Tako se ne upošteva, da je v novih razmerah dostopnost pomembnejša od bližine in da reševanje težav zahteva prehod od območnega k omrežnemu vzorcu povezovanj, še zlasti v virtualnem prostoru. Raba interneta povečuje možnosti (samo)raziskovanja (samo)organiziranja ter povezovanje preko lokalnih in državnih meja in vodi do prerazdelitve družbene moči v korist manjšinskih ali civilnodružbenih skupin in pobud. Telekomunikacije sicer redčijo fizično prisotnost v smislu agore, hkrati pa bogatijo vsebino udeležbe, omogočajo razširjanje občutka odgovornosti ter prehajanje od enosmernega k interaktivnemu delovanju; povečuje se preglednost odločanja in nasploh se zblížujeta neposredna in predstavniška demokracija (Mlinar v Vlaj 2006, 91).

Vlaj celo pravi, da je treba ustvariti lokalne demokracije, v katerih imajo državljani možnost participacije, pri čemer so glavne točke odprte tako na strani institucij kot na strani državljanov, ki naj imajo možnost vplivati na odločitve, če čutijo potrebo za to. Vse države upajo, da bodo njihovi sistemi lokalne demokracije prispevali k naraščajoči udeležbi različnih socialnih in gospodarskih skupin in vodili k bolj posvetovalni politiki, ki naj konsolidira mnoge interese v iskanju splošne vizije in partnerstva za kolektivno akcijo (Vlaj 2006, 91).

»Vsekakor pa drži, da so lokalne volitve osnovni instrument vpliva prebivalcev lokalne skupnosti na predstavnisko telo in druge demokratično izvoljene organe lokalne samouprave in so kot take bistvenega pomena tako za doseganje kot tudi za nadaljnji razvoj slovenske lokalne demokracije« (Haček v Brezovšek, Haček, Krašovec 2004, 35).

»Vendar pa večina državljanov ostaja pasivna oziroma nezainteresirana, kar naj bi izviralo iz nizke ravni interesa ali pa odsevalo njihovo neustrezno politično moč. Tisti, ki zagovarjajo udeležbo, menijo, da ta izraža skrb skupnosti, ki ji pripadajo državljani in ki jim je z njo omogočeno učenje umetnosti državljanstva« (Vlaj 2006, 90).

2.6 UDELEŽBA DRŽAVLJANOV V LOKALNEM JAVNEM ŽIVLJENJU

Ne glede na državo lahko govorimo o lastnostih, ki so značilne za udeležbo v vseh državah. Le te so po Vlaju (2006, 92):

- vpliv nove informacijske in komunikacijske tehnologije (omogočena izmenjava informacij in izkušenj ter zato vplivanja na politično odločanje)
- vpliv globalnih odločitev na lokalni politični sistem (povezovanje nadsacionalnih interesov na področju gospodarstva in okolja, vpliv globalizacije na zmanjšano zanimanje prebivalcev za lokalno politiko)
- vpliv preoblikovanja zaposlovanja in gospodarske oblasti (višja stopnja izobrazbe prebivalcev vzrok za dejavnost posameznih skupin ter na drugi strani apatijo)

Kljub družbenim in ekonomskim spremembam, pa so prebivalci občine bistveni in sestavni del občine in s tem posledično lokalnega življenja. Verbič (2003, 43) ugotavlja, da lahko občani v omenjenem kontekstu nastopajo v treh vlogah, in sicer kot »aktivni dejavniki življenja in dela v občini, kot sodelujoči pri izvajanju posameznih občinskih nalog ali kot pasivni uporabniki obstoječih uslug in storitev«.

Menim, da je ne glede na občanovo stopnjo aktivnosti ali neaktivnosti v občinskem življenju, med omenjenima akterjema potrebna relacija, ki temelji na sodelovanju in zaupanju. Občani morajo biti seznanjeni s tem, katere informacije in kako jih lahko pridobijo pri organih občine, po drugi strani, pa jim jih slednji morajo posredovati v časovno sprejemljivem okvirju. V kolikor se bodo prebivalci zavedali svojih državljskih dolžnosti, se bodo tudi aktivno vključevali v proces odločanja. Strinjam se z Devjakom (2002, 87), ki pravi, da je »najuspešnejša udeležba občanov pri odločanju, če sodelujejo občani in druge politične in upravne strukture tako, da skupaj razpravljajo, spoznavajo in se učijo o reševanju obravnavnih problemov. Take razmere so zlasti primerne za oblikovanje splošnega mnenja, ki je lahko osnovno vodilo organom lokalne oblasti (vladi) pri njenih nadaljnjih dejavnostih«. Podobnega mnenja je tudi Fisher (v Devjak 2001, 87), saj meni, »da imajo tisti, ki so prizadeti zaradi odločitev, pravico vplivati na oblikovanje odločitev. V demokratičnem sistemu je pravično, da javnost določi, kam želi iti, vloga izvoljenih funkcionarjev pa je uresničevati želje. Naloga (lokalne) oblasti je iskanje načinov, kako obveščati, izobraževati in vključevati občane v odločanje v občini«. In naj še tukaj navedem Wilsona (1999, 257), ki pravi »da po drugi strani pa moderne/novejše metode paticipacije ponujajo možnost nepolitičnega odločanja oziroma povedano drugače – oblikovanje politike brez politikov«.

Zaradi kompleksnosti družbe in spreminjajoče se strukture prebivalstva, dviga izobrazbe le teh in nenazadnje informacijske tehnologije, ki omogoča veliko lažji dostopa do informacij, je potreba po novih načinih vključevanja prebivalcev v proces odločanja toliko večja. Wilson pravi,

da so se v devetdesetih letih prejšnjega stoletja razširile nove metode posvetovanja s prebivalci, ki se soočajo s specifično tematiko. Le te so: referendum, obči zbor in skupine pritiska. Prav tako so se pojavile in razširile nove preudarnejše metode participacije, kot so: meščanska porota (citizen's juries), praksa vpogledov (visioning exercises) in tematski forumi z namenom vključevanja prizadetih, da podajo mnenja h končni odločitvi. Te metode iščejo medresorsko povezavo ljudi, na nek način predstavništvo celotne populacije. Posamezniki, ki so vključeni v tak način odločanja ali posvetovanja niso funkcionarji oziroma na ta položaj niso voljeni (Wilson 1999, 246).

Novost glede tega je, da se daje večji poudarek odzivanju in posvetovanju s prebivalci. Eden izmed takšnih načinov kot pravi Wilson (1999, 252),

je skupina osredotočanja, za katero je značilno, da se zbere določena skupina prebivalcev z namenom, da razpreda o točno določeni tematiki. Debata se lahko osredotoči na posebne potrebe skupine, na kvaliteto določene storitve ali ideje širše politike ali strategije. Na takšnih posvetih, kjer je prisotnih 12 ljudi in trajajo dve do tri ure, strokovnjaki niso nujna prisotnosti. Slabost tega načina je, da ni določenega postopka rekrutacije udeležence.

Lavtar (2004, 39) na podlagi priročnika Organization for economic cooperation and development oziroma Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD) ponuja

možnosti organiziranja bodisi laičnih (neizvedenskih) skupin prebivalcev v državljanske porote bodisi izvedenskih večpartitnih odborov ali skupin, ki delujejo do uskladitve mnenj za zaprtimi vrati, javnost pa se seznanijo šele, ko dosežejo soglasje o obravnavani zadevi. Druga možnost je ustanovitev širših javnih oblik, na primer odprtih delovnih skupin ali državljskih forumov.

Nadalje Montin in Persson (1996, 76) predstavljata tri načine razmerja med meščani in lokalnimi oblastmi, ki se nanašajo na odzivnosti in soočanja s problemi. Le ti so »sosedski svet (neighbourhood council)⁹ uporabniki demokracije (user democracy) in svobodna izbira (freedom of choice)«.

Kot pomembno, bi tukaj izpostavila samo sosedski svet, za katerega avtorja pravita, da je

odgovor na probleme legitimnosti, učinkovitosti in demokracije, katerega namen je oživitev političnega »pritoka« lokalnega političnega sistema s krepitvijo vloge lokalnih vej političnih strank. Pristop poudarja meščana kot političnega akterja. Model temelji na predpostavki motivirane vključenosti meščanov v lokalno politiko v okviru strank. Posledica bo vitalnejše delovanje celotne občine kot demokratične institucije. Sodelovanje v lokalnih zadevah lahko poveča odgovornost posameznika do soočanja z zadevami lokalnega pomena. Povečanje politične participacije je bilo v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja eksplicitni cilj. Tako je uvajanje sosedskih svetov le eden izmed načinov za povečanje participacije meščanov (Montin in Persson, 1996: 77). Predstavniki v sosedski svet niso voljeni neposredno.

⁹ svet četrtnih skupnosti v tem primeru

Sem mnenja, da so prej omenjene nove oblike udeležbe državljanov potrebne, saj je lokalna skupnost, bodisi da je to majhno naselje, vele mesto, bodisi ožji del občine, živa tvorba. Takšna živa tvorba potrebuje za svoje delovanje pozornost ne samo ob lokalnih volitvah in zasedanjih njihovih predstavniških teles, ampak tudi v vmesnem obdobju. S vključevanjem prebivalcev na omenjene načine lahko pripomore tako h kohezivnosti lokalne skupnosti, zaupanju, legitimnosti političnih odločitev ter nenazadnje povečanju politične kulture in politične participacije.

Vendar kot pravi Devjak (2001, 89),

ko ocenjujemo razmere v neki deželi, je treba ugotavljati možnost udeležbe občanov pri odločanju z več vidikov:

- *zakonski – koliko je formalnih in koliko dejanskih možnosti,*
- *organizacijski – kakšne so organizacijske razmere, da omogočajo razvoj tega področja,*
- *kakšna so stališča občanov in njihova pripravljenost, da sodelujejo pri odločanju (Devjak 2001, 89).*

Ne glede na zakonsko podlago udeležbe občanov pri odločanju v občini in njenih delih, je tukaj še organizacijski vidik. Strokovne službe vseh nalog ne izvajajo enako kvalitetno, kar je lahko posledica neizpopolnjenosti na področju organizacije in informacijske razvitosti ter načinu dela. Croft in Beresford (v Devjak 2001, 90) sta mnenja, da »tako stališča občanov in njihov interes do vključevanja najpogosteje izražajo organizacijsko razvitost v občini. Ti ne vidijo smiselnosti vključevanja, možnosti, da bi predlogi bili upoštevani, načinov, da bi predlagane rešitve bile izpeljane ipd.«

Kot primer neupoštevanja prebivalcev pri sprejemanju političnih odločitev ter zaradi tega zmanjšanje udeležbe na lokalnih volitvah, navajam Hačka, ki pravi, da

je v Sloveniji bila nizka volilna udeležba na lokalnih volitvah v letih 1994 in 1998 precej nižja kot na vseh do tedaj izvedenih parlamentarnih volitvah. Pri tem se seveda zastavlja vprašanje, zakaj je bila udeležba na lokalnih volitvah 1994 in 1998 za dobro desetino nižja kot na parlamentarnih volitvah. Eden od pomembnih razlogov je gotovo v načinu izvedbe reforme lokalne samouprave, povedano natančneje, načinu uvajanja novih občin. Velika večina občin je bila leta 1994 uvedena v nasprotju z rezultati poizvedovalnega

*referenduma, katerega rezultatov se zakonodajno telo ni odločilo upoštevati*¹⁰ (Haček v Brezovšek, Haček, Krašovec 2004, 30).

Za zmanjšanje učinkovitosti, odprtosti in odgovornosti sistema Vljaj (2006, 92) ugotavlja, da so »ovire tudi slabosti v institucijah lokalne predstavniške demokracije, kar zmanjšuje učinkovitost, odprtost in odgovornost sistema. Nekatere države ugotavljajo, da lokalni svetniki, po mnenju volilnega telesa, niso dovolj politično zagnani ali ne zastopajo svoje skupnosti. Zato ponekod spreminjajo volilni sistem, ali pa status izvoljenih predstavnikov«. Ob tem še avtor dodaja, »da se evropske države ukvarjajo z aktualno sposobnostjo lokalnih skupnosti glede izvajanja dodeljenih vlog, razmerjem med državljani in lokalnimi svetniki ter udeležbo državljanov pri oblikovanju lokalnih politik. Glavna problema sta temeljna pomanjkljivost v lokalni upravni strukturi¹¹ ter negotovost glede vloge in manevrskega prostora¹²«.

2.7 NEPOSREDNA UDELEŽBA DRŽAVLJANOV PRI ODLOČANJU V OBČINI

Ustava RS ne določa konkretno organov in oblik neposrednega vključevanja ljudi v procese odločanja v občini, razen posvetovalnega referenduma za ustanovitev občine, pač pa je to materija, ki jo določajo ZLS in samoupravni statuti občin. Zakon v 44. členu določa, da so te oblike zbori občanov, referendum in ljudska iniciativa.

2.7.1 ODLOČANJE NA ZBORU OBČANOV

Sodelovanje občanov pri odločanju na zboru je gotovo najbolj neposredno, saj omogoča predlaganje in razpravljanje ter tudi sprejemanje odločitev. V tem delu je mnogo bližji instituciji predstavnštva (npr. občinskemu svetu) kot referendumu. Od drugih načinov odločanja (zlasti referendum) se zbor občanov razlikuje zlasti po tem, da gre za mnogo bolj spontano in neformalizirano odločanje, pri katerem lahko sodelujejo vsi občani v lokalni skupnosti (seveda pa imajo pravico odločati samo volivci), poleg tega pa je tudi

¹⁰ Na referendumu, ki je bil izpeljan poleti leta 1994 kar dve tretjini predvidenih novih občin ni bilo potrjenih. Izglasovanih je bilo namreč le 111 od predvidenih 340-ih občin. Izglasovana so bila v glavnem območja za majhne podeželske občine in nekaj območij dotodanjih večjih občin. Referenduma se je udeležilo 56 odstotkov volilnih upravičencev (Haček v Brezovšek, Haček, Krašovec 2004, 30).

¹¹ Teritorialna organizacija držav, vloga lokalnih oblasti in obseg njihovih pooblastil, finančna avtonomija, razmerja med centralnimi in lokalnimi oblastmi, notranja organizacija lokalnih oblasti idr. Na splošno velja, da v nekaterih državah še ni zaključen proces decentralizacije (Vljaj 2006, 92).

¹² V več državah lokalne oblasti pričakujejo visok standard storitev, ki pa ni mogoč v globaliziranem gospodarskem in socialnem okolju, ki ogroža lokalno demokracijo (Vljaj 2006, 92).

organizacijsko-tehnično bistveno manj zahteven. Tako neposredno odločanje je možno samo v manjših lokalnih skupnostih. ZLS v 45. členu določa, da občani na zboru obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predloge, pobude in mnenja ali odločajo. Konkretizacijo teh zahtev prepušča zakon statutu občine. Občine glede na svoje zmožnosti upoštevajo zahteve predvidene v ZLS. Zbor sklicuje župan za vso občino ali za njen posamezni del, in to na način, ki ga določi statut občine. Župan mora sklicati zbor občanov, če je tako predpisano z zakonom ali statutom občine ali če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini oziroma v njenem posameznem delu (obligatorni sklic zbora občanov) oziroma kot pravi Kaučič (2001, 155), da »statut občine mora določiti število volivcev, ki morajo sodelovati na zboru, da so stališča, predlogi, pobude in mnenja ali odločitve veljavno sprejete, predpisati pa mora tudi, kako zavezujejo občinske organe«. Po drugi strani, pa lahko župan skliče zbor občanov na lastno pobudo, na pobudo občinskega sveta ali sveta ožjega dela občine (fakultativni sklic zbora občanov). Takšen sklic zbora občanov se uredi s statutom, kakor tudi način vložitve zahteve in postopek odločanja o sklicu zbora občanov, če sklic zahtevajo volivci. ZLS v 18. členu predvideva zbor krajanov tudi v postopku ustanovitve ožjih delov občine in za spremembo njihovih območij; zanj lahko da pobudo, poleg zbora krajanov, tudi s statutom določeno število prebivalcev dela občine.

Prašnikarjeva (2001, 239) je mnenja, da so »zbori občanov standardna oblika organiziranosti občanov za izražanje njihovih interesov. V praksi se zbori občanov največkrat izvedejo pred sprejemom prostorskih aktov, ki pomembno vplivajo na življenje občanov«. Nadalje pravi, da bi bilo smiselno razmisliti možnostih uvedbe obveznih zborov občanov pred sprejemanjem nekaterih odločitev v občinskih svetih, saj bi se na ta način občinska uprava in tudi občani zavedali pomena take oblike sodelovanja«.

2.7.2 REFERENDUM

Referendum, kot neposredno obliko odločanja, občinski svet razpiše, če to zahtevajo določeni subjekti. Prašnikarjeva (2001, 238) je mnenja, da bi kazalo razmisliti, ali niso nekatere odločitve tako pomembne za občane, da bi te zakon lahko predvidel celo obvezen referendum, seveda le v izjemnih in posebej določenih primerih, da ne bi prišlo s tem do zmanjševanja odgovornosti v občinskih organih za odločanje. Občani lahko odločajo na referendumih o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen nekaterih, za katere je posebej z zakonom določeno – npr. proračun, zaključni račun ... Referendum se opravi kot

naknadni referendum, na katerem občani potrdijo ali zavrnejo sprejeti splošni akt občine ali njegove posamezne določbe. Odločitev volivcev na referendumu zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata. Zakon dopušča tudi svetovalni referendum, ki pa ne zavezuje občinskih organov, je pa pomemben za ugotavljanje odnosa občanov do posameznega pomembnega vprašanja, o katerem mora odločati občinski svet.

Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumu lahko da vsak volivec, politična stranka v občini ali svet ožjega dela občine. Pobuda mora vsebovati zahtevo za razpis referendumu, ki mora vsebovati jasno izraženo vprašanje, ki naj bo predmet referendumu, in obrazložitev.

2.7.3 LJUDSKA INICIATIVA

Ljudska iniciativa je prav tako pomembna oblika sodelovanja občanov, ker lahko omogoči zlasti dejavnejšo vlogo raznih civilnih združenj v lokalni samoupravi. V bistvu je to peticija državljanov v občini za referendum oziroma odločanje o zadevi lokalnega pomena. Pravica peticije pomeni pisno predlogo, ki jo podpiše določeno število prebivalcev (npr. pet odstotkov volivcev v Mestni občini Ljubljana).

ZLS v 48. členu določa, da lahko najmanj pet odstotkov volivec v občini zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov. Ljudska iniciativa je lahko predložena v obliki zahteve, da občinski organ uredi neko vprašanje, lahko pa se predloži že formalizirana oblika predloga oziroma osnutka akta ali druge odločitve. ZLS določa, da je organ, na katerega je naslovljena zahteva, dolžan o njej odločiti v roku, ki ga določi statut občine, najkasneje pa v treh mesecih. Pobudo volivcem za vložitev take zahteve lahko da vsak volivec, politična stranka v občini ali svet ožjega dela občine.

Vse zgoraj navedene oblike neposrednega udeležbe občanov pri odločanju o njihovi lokalni politiki, so prepuščene interesu prebivalcev, združenjem, organizacijam, ... v koliki meri se jih bodo poslužili za uveljavljanje njihovega interesa, kakor tudi njihovo udejstvovanje pri delovnih telesih občine. Prašnikarjeva (2001, 240) ugotavlja, da »v vseh državah obstaja splošna težnja nastajanja spontanah akcijskih skupin, ukvarjajo se s političnim vprašanjem, okoljem, univerzitetnim življenjem, športom, igrišči, socialnimi službami,

čistočo mesta. Lokalne skupnosti se različno odzivajo na njihove dejavnosti, nekatere z njimi izredno dobro sodelujejo. Ugotavljamo, da pri nas te oblike udeležbe še niso doživele«.

2.7.4 DRUGE OBLIKE NEPOSREDNE UDELEŽBE PREBIVALCEV PRI ODLOČANJU V OBČINI

Občinski svet lahko kot svoja posvetovalna telesa z odlokom ustanovi krajevne, vaške in četrtne odbore, ki imajo pravico občinskemu svetu predlagati odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine. »V tem primeru gre za obliko decentralizacije (dekoncentracije) izvajanje občinskih nalog, ki upošteva kriterije upravno-organizacijske racionalnosti in načela strokovnosti opravljanja zakonsko opredeljenih nalog občine v ožjem lokalnem okolju« (Verbič 2003, 39). Tega mnenja je tudi Prašnikarjeva (2001, 239), saj pravi, »da pregled načinov, na katere se opravlja posvetovanje z državljani v občinskih zadevah v Evropi, pokaže, da se upoštevajo predvsem trije vidiki tega procesa posvetovanja: decentralizacija lokalne skupnosti na raven soseske, posvetovanje z državljani, skupinami in združenji ter posvetovanje za uporabo lokalnih in regionalnih referendumov«

»Notranja delitev občine, decentralizacija, je v večini držav stvar iniciative lokalnih oblasti. Razdelitev na soseske, torej na dele občinskega ozemlja, zagotavlja okvir za dejavnost teles različnih vrst. Merila za sosesko se oblikujejo spontano glede na interese skupine tamkajšnjih prebivalcev, pri čemer so lahko upoštevani tudi razvojni cilji ali gospodarski interesi tega območja« (Prašnikar 2001, 239).

V ZLS je določeno, da se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli občine – krajevne, vaške in četrtne skupnosti. Zakon omogoča, da se s statutom določi, ali ima ožji del svoj organ, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju ožjega dela občine. Ožji del občine opravlja naloge, ki so pretežno nanašajo na njegove prebivalce in so prenesene v izvajanje ožjemu delu občine, npr. lokalne javne službe, vzdrževanje krajevnih cest in drugih javnih površin, upravljanje premoženja, namenjenega za potrebe krajevnega prebivalstva, pospeševanje kulturne in drugih društvenih dejavnosti. Statut lahko določi, da je ožji del občine pravna oseba javnega prava. V večjih občinah, predvsem v tistih z več kot 5.000 prebivalci, imajo ustanovljene ožje dele občine največkrat krajevne skupnosti. Te v večini primerov in ob predpostavki, da imajo dobre in urejene odnose in razmerja z lastno lokalno skupnostjo, pomenijo za občane pomembno obliko sodelovanja in odločanja v

lokalnih zadevah. Pomembna je tudi njihova vloga pri nadzoru nad naložbami, ki se izvajajo v posameznih naseljih.

2.8 DECENTRALIZACIJA LOKALNE SKUPNOSTI

Za decentralizacijo kot splošni pojem je značilno prenašanje nalog z države na druge organizacije, ki niso sestavni del države, pač pa so razmeroma samostojne. V pravni teoriji se govori o decentralizaciji s pomočjo samouprave. Po besedah Grafenauerja »samouprava temelji na ideji, da naj bi prišel vsak posameznik in vsaka družbena skupina do besede in vpliva v stvareh, ki se nanašajo na njihove interese in koristi, da torej o zadevah odločajo tisti, ki se jih zadeve tičejo« (Grafenauer v Brezovnik 2008, 92). V širšem smislu pa je, po mnenju Vrban, »podrejena pojmu demokracije, saj odraža zahtevo prebivalcev nekega področja, da lahko sami odločajo o vprašanih, ki se jih neposredno tičejo« (Vrban v Brezovnik 2008, 92). Kot prej omenjeno področje lahko razumemo mesto oziroma občino. Pojma mesto in občina ne moremo enačiti, saj je mesto urbano naselje ali družben pojav za katerega je med drugim značilna velikost in gostota heterogenega prebivalstva, dnevne migracije meščanov znotraj območja mesta, ... medtem ko je občina normativna opredelitev, ki je zagotovljena z Ustavo Republike Slovenije (139. člen). Ustava občino opredeljuje kot samoupravno lokalno skupnost, ki je hkrati tudi edina obvezna samoupravna lokalna skupnost. Območje občine obsega naselje ali več naselij, ki so povezane s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev (Ustava Republike Slovenije, Uradni list 33/92). Pojma občina in mesto lahko povežem tudi smislu, da se občina lahko ustanovi na območju mesta.

Po mnenju Bačlije,

mesta predstavljajo središča koncentracije moči in trgovanja ter zgostitve populacije, na katero vplivajo centrifugalne sile in jih tako pretvarjajo v urejeni kaos. Ob osredotočenem pogledu na močne vire in finančne pretoke v mestu se lahko iz pogleda hitro izgubi tisto najbolj očitno – dejstvo, da mesto tvorijo meščani. Tudi zaradi njihove nepregledne velikosti bi morala mesta biti podvržena procesu decentralizacije in dekoncentracije, kar bi jim posledično omogočilo delovati v skladu z nekim osnovnim namenom ustvarjanja lokalnega okolja za prebivalce (Bačlija 2008, 2).

Politična ekonomska teorija zagovarja to stališče s tezo, da imajo meščani v manjših okrajih pozitivnejši odnos do participacije in demokracije ter da so majhne enote tudi bolj homogene ter učinkovitejše v izvajanju različnih javnih služb (Mouritzen v Bačlija 2008, 2).

Tradicionalna teorija tipologije decentralizacije opredeljuje štiri različne kategorije. Vsaka od njih vsebuje tudi prenos moči od centralnih na lokalne elemente. Do razlik v tipologiji prihaja glede na obliko organizacije, na katero je prenesena moč. Dekoncentracija pomeni delegiranje moči od centralnih do lokalnih administrativnih enot. Delegacija označuje prenos moči v nevladne organizacije. Devolucija je prenos moči na lokalna politična telesa ali njihove dele. Privatizacija pa označuje transfer kompetenc na privatne subjekte (Rondinelli v Bačlija 2008, 2).

Za Strena (1993) je decentralizacija mesta »presek na tri komplementarne dimenzije. Kot prvo je administrativna decentralizacija, ki vsebuje dekoncentracijo mestnih javnih služb na nivo sosedске oziroma predela; kot drugo je civilno družbena dekoncentracija, ki temelji na vzpodbujanju neposredne participacije občanov pri odločanju na lokalni ravni in kot tretje je politična decentralizacija, kjer je moč prenesena na predstavnike političnih teles nižjih ravni lokalne skupnosti« (Stren 1993).

»Pozitiven vidik decentralizacije je v povečanju politične in administrativne odgovornosti, uporabe načel subsidiarnosti¹³ in političnega odločanja ter boljše socialno politiko na lokalni ravni« (Bäck 2005, 113).

Kot že omenjeno, ZLS dopušča členitev občine ali mesta na ožje dele ter po statutu občine prenašanje nalog občine na ožje dele. V Sloveniji so členitev občin izvedle poleg Mestne občine Ljubljana še: Mestna občina Koper, Mestna občina Nova Gorica, Mestna občina Kranj, Mestna občina Novo mesto, Mestna občina Velenje, Mestna občina Slovenj Gradec, Mestna občina Maribor, Mestna občina Ptuj ter Mestna občina Murska Sobota. Takšna členitev stremi k ustvarjanju okolja za povečanje participacije ter učinkovitejšega upravljanja. »Ožji deli se lahko ustanovijo za upravljanje nalog, ki se pretežno nanašajo na prebivalce teh delov« (Grafenauer 2000, 417) ali kot pravi Bučar »obstajajo namreč zadeve, ki se tičejo samo takih ožjih območij« (Bučar v Vlaj 2004, 203).

»Politike urbanega razvoja gradijo svojo učinkovitost na osnovi vključevanja, usmerjenosti k sodelovanju ter osredotočenosti na ljudi. Vlade skozi proces krepitve izhodiščnih pozicij ljudi omogočajo mobilizacijo latentnih virov in povečevanje učinkovitosti lokalnih oblasti ter

¹³ Prebivalci lokalnih skupnosti morajo imeti zagotovljeno pravico, da z lastno odgovornostjo urejajo vse lokalne zadeve znotraj okvirov, ki jih določa zakon (načelo subsidiarnosti) (Vlaj, 2001: 344.)

obenem tudi spodbujajo bolj kooperativno ozračje med vsemi, ki prebivajo v urbanem okolju« (Töpfer v Bačlija 2008, 3).

Bistveni del decentralizacije mesta so soseske. Kot pravi Blokland, »Preprosto rečeno, soseščina je geografsko opredeljeno in konstruirano okolje, ki ga ljudje uporabljajo tako v praktičnem kot tudi v simbolnem smislu« (Blokland v Bačlija 2008, 3). »Za mnoge teoretike, je soseska dojeta kot ljudem nekaj pomembnega. V kontekstu vzpenjanja ekonomije in bolj kompleksnega večnivojskega režima vladanja, so soseske dojete kot prostor pomembnega političnega boja« (Kennett in Forrest v Bačlija 2008, 3). Ob takšnih mnenjih se zastavlja vprašanje, kako veliko je to okolje, katerega bodo ljudje dojemali kot svojega, intimnega?

Po Van Assche »lokalna uprava deluje najbolje, tako na področju legitimnosti kot uspešnosti, kadar ima med 20.000 in 50.000 prebivalci« (Van Assche v Bačlija 2008, 4). Podobnega mnenja je tudi Mouritzen, ki pravi, »da učinkovitost lokalne vlade narašča do stopnje 30.000 do 50.000 prebivalcev. Med 200.000 in 250.000 prebivalci pa je že zaznati padanje učinkovitosti« (Mouritzen v Bačlija 2008, 4). Verba in Nie sta našla utemeljitev za t.i. "Upad modela skupnosti", ki pravi, da politična participacija v večjih mestih v primerjavi z majhnimi vasmi upada, kar je bilo zlasti očitno za participacijo neposredno povezano z lokalnimi zadevami (Verba in Nie v Bačlija 2008, 5).

V povprečju je volilna udeležba na lokalnih volitvah nekoliko nižja kot na nacionalnih volitvah, pri čemer pa moramo upoštevati specifičnosti, povezane z velikostjo lokalnih skupnosti¹⁴. Kot Haček navaja na primeru lokalnih volitev leta 2007, je pričakovana volilna udeležba višja v občinah z manj kot 10.000 prebivalci, zlasti v tistih z manj kot 3.000 prebivalci. Haček je prav tako želel odgovoriti na vprašanje, zakaj je participacija na lokalnih nivojih tako nizka. Povzeto po raziskavi iz leta 2003, je bil glavni razlog za neudeležbo naslednji odgovor »ker imam dovolj politike«, sledil mu je »moj glas nima nobene teže« in »nisem zadovoljen s kandidati« (Haček 2007)¹⁵. Rezultati so podobni izsledkom Verbe, Schlozmana in Brodya (1997), ko so ugotovili, »da se občani ne udeležujejo volitev, ker

¹⁴ Slovenija je razdeljena na 210 občin in se s povprečnim številom prebivalcem na občino (10.300) umešča v sredino v primerjavi z drugimi člani EU. V Sloveniji število prebivalcev na občino variira od 359 prebivalcev v občini Hodoš, do 265.643 prebivalcev v Mestni občini Ljubljana (Brezovnik 2008, 94).

¹⁵ »Nizka volilna udeležba slabi demokratično podlago lokalne samouprave, saj so pogosto izvoljeni predstavniki, ki jih je podprla izrazita manjšina celotnega volilnega telesa« (Rallings in Thrasher v Haček v Brezovšek, Haček, Krašovec 2004, 29).

nimajo časa, ker nočejo (so razočarani nad politiko) in ker so odtujeni od socialnega okolja, ki promovira politično vključenost (Verba, Schlozman in Brody v Bačlija 2008, 5).

Oblikovanje aktivnega urbanega okolja lokalne narave zahteva promocijo in razvoj aktivnosti v okviru same soseske ter angažiranje ljudi na osnovi njihovih interesov v tiste dejavnosti, ki posledično vzvratno učinkujejo na vsakodnevna življenja ljudi. Urbani prebivalci imajo specifične potrebe, življenjski stil, pričakovanja in izobrazbo ter pogosto privzamejo brezbržen odnos do participacije znotraj formalno vzpostavljenih kanalov. Interesne skupine v tradicionalno konfliktnem razmerju se lahko skozi sistem odločanja, ki predpostavlja sodelovanje širšega kroga ljudi, naučijo bolj vzajemnega delovanja. Decentralizacijo moči je tako moč vzpostavljati na osnovi vzpodbujanja neformalnega pogovora na eni strani in procesov odločanja na drugi (Bačlija 2008, 4).

Z implementacijo politične decentralizacije v mestih se prebivalcem približuje proces odločanja. Približevanje politike na sub-lokalno raven, ponuja občanu veliko priložnost, da kontaktira s predstavniki četrtnega sveta (Bačlija 2008, 2) ter posledično tako prebivalčevo dožemanje nižje ravni kot novo polje izražanja mnenj za nadaljnje oblikovanje mestne politike preko že prej omenjenega predstavniškega telesa – sveta četrtna skupnosti.

2.8.1 OŽJI DELI OBČINE

Zakon o lokalni samoupravi dopušča, da se občina kot temeljna samoupravna skupnost razdeli na dele, »zaradi neproporcionalne velikosti in goste naseljenosti nekaterih občin napram drugim« (Bačlija 2004, 14). To določi statut občine. Deli občine se lahko po zakonu organizirajo kot krajevne, vaške ali četrtna skupnosti ali kot jih imenuje Bačlija (2004, 14) »manjše teritorialne enote znotraj nje same«, če je to utemeljeno iz prostorskih, zgodovinskih upravno - gospodarskih in kulturnih razlogov in če je to v interesu prebivalcev posameznega dela občine. Takšen interes se po zakonu ugotovi na zborih krajanov prizadetega dela občine.

Grad (1998, 108) poudarja, »da je pomembno predvsem to, da se v taki skupnosti lahko opravlja del nalog občine, kar določi statut občine in za kar mora občina zagotavljati tudi ustrezna finančna sredstva« oziroma kot pravi Bačlija (2004, 14) »primarna funkcija takšne delitve na ožje dele je v zagotavljanju čim učinkovitejšega upravljanja in omogočanje participacije prebivalcem na najnižjem nivoju«. Statut občine podrobneje določa naloge, ki jih deli občine opravljajo samostojno, način njihovega financiranja, načela za organiziranost in

delovanje njihovih organov ter njihov pravni status. »V praksi so deli obči organizirani predvsem kot krajevne skupnosti, ki so dejansko ohranile svojo kontinuiteto še iz prejšnje ureditve« (Grad 1998, 108) oziroma komunalnega sistema, v katerem so krajevna skupnosti delovale kot prave samoupravne lokalne skupnosti, kar danes večinoma opravljajo občine, medtem ko današnje krajevne skupnosti kot ožji deli občine sodelujejo pri upravljanju javnih zadev z organi občine ali pa opravljajo naloge iz pristojnosti občine.

Po drugi strani pa vidi Prašnikarjeva

krajevne skupnosti kot sestavni del lokalne skupnosti z jasno organiziranostjo, jasnimi pristojnostmi in sistemom financiranja in predvsem v tesnem in dobrem sodelovanju z občinsko upravo, namreč lahko odigrajo pomembno vlogo predvsem pri spodbujanju neposrednega vključevanja ljudi v procese odločanja ter v procesu približevanja uprav občanom. Organiziranost krajevnih skupnosti kot tudi dislociranih enot občinske uprave namreč omogoča občanom, da v svojem najbližjem okolju dobijo vse potrebne informacije o konkretnih postopkih (vodič po postopkih v upravi) in opravijo določene postopke (Prašnikar 2001, 243).

Po mnenju Bačlije (2004, 13), »bi naj uvedba ožjih delov predstavljala novo kvaliteto demokratizacije«. To je v skladu z načeli Mednarodne evropske listine o lokalni samoupravi, ki v 6. členu pravi, »da lahko samoupravna lokalna skupnost določi svoje lastne upravne strukture zaradi prilagoditve krajevnim potrebam in zagotovitve učinkovitega upravljanja, če s tem ne vpliva na splošnejše zakonske določbe ZLS (Evropska listina o lokalni samoupravi, 6. člen).

Strinjam se z obema prej navedenima avtoricama, da gre pri ožjih delih bodisi za vlogo približevanja uprave občanom, bodisi za novo kvaliteto demokratizacije ali po mojem mnenju za polje priložnosti, na katerem lahko občani izražajo svoja mnenja tako glede aktualnega dogajanja v njihovem ožjem delu kot dolgoročnega plana.

Ožji deli so pravne osebe javnega prava. »Pravni status ožjih delov občin obsega njihovo pravno samostojnost in njihova pravna upravičenja oziroma pravice in pooblastila v pravnem prometu, ki jih določa statut občine in so odvisna od nalogi, ki jih s statutom občine ožji deli občine opravljajo samostojno« (Grafenauer 2000). Statut Mestne občine Ljubljana določa, da četrtna skupnost nastopa samostojno v pravnem prometu v okviru nalog, ki jih opravlja samostojno, v skladu s statutom. Četrtno skupnost kot pravno osebo zastopa svet četrtno

skupnosti, ki je izvoljeni organ četrtne skupnosti (Statut Mestne občine Ljubljana, Uradni list št. 66/2007).

2.8.2 PREDSTAVNIŠKO TELO OŽJEGA DELA OBČINE

Po mnenju Bäck in drugih (2005, 62) »svet ožjega dela občine predstavlja najvišji institucionalni okvir za skupno delovanje posameznikov na ravni ožjega dela. Za ljudi, ki čutijo odgovornost do izražanja svojih interesov, ki se nanašajo na lokalno skupnost, je svet ožjega dela prostor, kjer lahko te ideje nadalje razvijajo«.

Pri tem je potrebno omeniti tri dejavnike, ki delujejo v smeri zagotavljanja participacije in vključenosti skupnosti. Le ti so:

- ❖ *Relevantnost*: področje javnih storitev, ki jih zagotavlja okrožje (četrtna skupnost). Več javnih storitev kot bo četrtna skupnost zagotavljala, bolj se bo prebivalcem zdelo primerno/relevantno vložiti svojo energijo v oblikovanje politike.
- ❖ *Dostopnost*: za velika okrožja velja, da so manj dostopna kot manjša. Pri tem je potrebno upoštevati tudi relevantnost števila svetnikov na prebivalca. Za visoko dostopnost je značilno manjše število prebivalcev na svetnika.
- ❖ *Lokalizem*: dojemanje četrtnega sveta kot delno avtonomnega. Sveti okrožij so lahko integrirani ali neintergrirani. Integrirani so delno iz mestnega sveta, medtem ko so slednji samo iz lokalnega okolja (Bäck in drugi 2005, 63).

V Sloveniji so svetniki ožjih delov občin izvoljeni neposredno na lokalnih volitvah, ki potekajo istočasno z županskimi volitvami in volitvami v mestni svet.

Svet ožjega dela občine je organ pristojen za sprejemanje odločitev. Je organ, preko katerega se lahko pojem demokracije in participacije prebivalcev pri odločanju udejani. Hansen in drugi predpostavljajo štiri kriterije za povečanje demokracije skozi svet ožjega dela občine.

1. Sposobnost sveta *institucionalizacije lokalne politične sfere*. To bo mogoče samo z odprto in intenzivno politično debato pod pogojem, da so kanali vplivanja in političnega sodelovanja občanom dostopni in odprti. Lokalno poznavanje, kopičenje lokalnih interesov in preferenc bo v največji meri upoštevano pri samem delovanju sveta.
2. Sposobnost *mobiliziranja prebivalcev skupnosti*. Stopnja mobilizacije se lahko meri z volilno udeležbo glede na število prebivalcev.

3. *Vpeljevanje novega kanala »bottom - up«*. Prenos določenih pristojnosti, tudi samostojnega razpolaganja s finančnimi sredstvi, oblike dostopa do mestnega sveta v procesu odločanja. V primeru, da ima svet pravno avtonomijo, njihove odločitve ne smejo biti zaslišane s strani mestnega sveta oziroma mestne uprave. Ko pa svet ožjega dela ni avtonomen glede svojih odločitev, morajo njegove odločitve biti posredovane mestnim svetnikom, s čimer je omogočen določen vpliv.
4. Stopnja, do katere svet ožjega dela *razvija sfero politične participacije* na način, da participacija tudi splošno narašča. Kot npr. da deluje kot rekrutacijski kanal za politično kariero na višji ravni. V tem smislu bi svet predstavljal prostor za učenje demokracije (Hansen 1996, 119).

»Svet ožjega dela občine predstavlja izboljšanje v smeri politične kulture, še posebej na področju reševanja problemov z uporabo eksperimenta in problemsko orientiranih metod in strategij. Na ta način prispeva k vse splošnemu oživljanju političnega kulture« (Hansen 1996, 120).

Sem mnenja, da mora bit svet ožjega dela občine do svojega okolja občutljiv in dovzeten, kar pomeni, da morajo predstavniki ožjih delov oziroma svetniki ožjega dela opravljati svoje delo vestno in v skladu s programi, zaradi katerih so prepričali volivce, da so jim potrdili njihov mandat. Vendar samo strmenje k izpolnjevanju zastavljenih programov ni dovolj. Svetniki morajo imeti odprte oči in posluh tudi za aktualne tematike, ki se dogajajo v njihovem ožjem delu, odprti za predloge prebivalcev ter znati tehtno argumentirati zavrnitve določenih. Iz česar sledi, da morajo z okoljem dihat in mu bit predani. Za takšno delovanje je normativni vidik zgolj ogrodje, ki pravno formalno predpisuje, da se sveti sestajajo na sejah, podajajo mnenja, predloge pristojnim organom v reševanje, ... ter tako še vršijo vlogo mosta med prebivalci ožjega dela ter oblikovalci lokalne politike. Tukaj bi še omenila družbeni in socialni vidik delovanja svetnikov kot sveta ožjega dela, ki se nanaša na občutek za ljudi, saj so nenazadnje ljudje tisti, ki so bistveni element ožjega dela.

3 PRAVNI OKVIR MAGISTRSKEGA DELA

Ustava Republike Slovenije določa izhodišča sistema lokalne samouprave, ki se nato nadalje opredeljuje v ZLS ter drugih zakonih vezanih na področje lokalne samouprave. Ustava in omenjeni zakoni, pa niso edini pravni viri ureditve lokalne samouprave, saj so tukaj še ratificirani mednarodni sporazumi, izmed katerih je potrebno posebej omeniti evropsko listino lokalne samouprave. Kot pravni vir so pomembne tudi sodne odločbe. Pomemben vir ureditve lokalne samouprave so akti samih lokalnih skupnosti, še posebej njihovi statuti, poslovniki občinskih svetov ter drugo.

3.1 USTAVA, PRAVNI VIR LOKALNE SAMOUPRAVE

Ustava kot temeljni pravni akt vsebuje temeljna izhodišča za ureditev sistema lokalne samouprave. Že v splošnih določbah (9. člen) poudarja, da je v Sloveniji zagotovljena lokalna samouprava. S tem je torej dana temeljna ustavna garancija lokalni samoupravi, tako da je povzdignjena tudi v eno najpomembnejših ustavnih vrednot kakor tudi priznavanje avtonomije lokalni samoupravi, ki jo mora spoštovati država (Kaučič in Grad v Grad, Kaučič, Ribičič in Kristan 1999, 405)

Lokalno samoupravo Ustava posebej ureja v členih od 138 do 144, v raznih zvezah pa je omenjena še tudi v drugih ustavnih določbah¹⁶. Ustava podrobno ureja sistem lokalne samouprave in njeno razmerje do državne oblasti. Postavljena je ostra ločnica med državno oblastjo in lokalno samoupravo. Občina je lokalna skupnost oziroma temeljna samoupravna lokalna skupnost, v kateri se praviloma opravljajo samo naloge lokalne samouprave, država pa lahko nanje prenese državne naloge samo, če se s tem strinja občina.

Pomembno področja, ki ga z vidika naloge opredeljuje Ustava je, da se lahko lokalna samouprava uresničuje tudi v drugih lokalnih skupnostih, bodisi širši (pokrajinah), bodisi na ožjem območju, v delu občine (vaške, krajevne ali četrtne skupnosti).

¹⁶ Ostali členi v Ustavi, ki se nanašajo na ureditev lokalne samouprave: člen 10, Ljubljana glavno mesto Slovenije; člen 25, pravica do pravnega sredstva; člen 26, pravica do povračila škode; člen 43, volilna pravica; člen 64, posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske skupnosti v Sloveniji; člen 73, varovanje naravne in kulturne dediščine; člen 96, sestava državnega sveta; člen 121, naloge upravnih enot organov; člen 146, govori o financiranju države in lokalnih skupnosti; člen 147, proračun; člen 150, računsko sodišče, člen 153, usklajenost pravnih aktov; člen 154, veljavnost predpisov in njihovo objavljanje; člen 157, upravni spor; člen 159, varuh človekovih pravic in temeljnih svoboščin; člen 160, pristojnosti ustavnega sodišča; člen 166, nezdržljivost funkcij (Ustava Republike Slovenije Uradni list RS, št. 33/91).

3.2 MELLs – EVROPSKA LISTINA LOKALNE SAMOUPRAVE

Listina je mednarodna konvencija, ki nalaga evropskim državam, ki so jo ratificirale, dolžnost spoštovati določene pogoje¹⁷, načela in pravila. MELLs je Republika Slovenija podpisala v Starsbourgu 11. oktobra 1994, državni zbor pa jo je ratificiral 1. oktobra 1996 z Zakonom o ratifikaciji evropske listine lokalne samouprave (Uradni list, št. 57/1996). Pri nas je začela veljati 31. marca 1997.

Listina je določila skupna evropska pravila, da bi zavarovala in razvijala pravice in svoboščine lokalnih oblasti. Po tej listini je pravica do lokalne samouprave eno ključnih demokratičnih načel. Pravica državljanov, da sodelujejo pri opravljanju javnih zadev, se lahko najbolj neposredno uresničuje na lokalni ravni. Lokalna samouprava pa po tej listini označuje pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva. To pravico uresničujejo sveti ali skupščine, sestavljene iz članov, ki se izvolijo s svobodnim, tajnim glasovanjem na temelju neposredne, enakopravne in splošne volilne pravice. Sveti ali skupščine imajo lahko izvršilne organe, ki so njim odgovorni. Te določbe na noben način ne omejujejo zborov državljanov, referendumov ali kakšne druge oblike neposredne udeležbe državljanov, ki jo dopušča zakon (http://www.coe.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/122/, 14.10.2007).

»V listini je tudi poudarjeno, da obstoj lokalnih skupnosti z dejanskimi pristojnostmi lahko zagotovi upravo, ki je hkrati učinkovita in obenem blizu državljanom. Listina se zavzema za zaščito in ponovno uveljavitev lokalne samouprave, ki je v različnih evropskih državah pomembno prispevala h graditvi Evrope, ki temelji na načelih demokracije in decentralizacije oblasti« (Vlaj 2006, 71).

»Cilj MELLs je zagotoviti skupne evropske standarde za opredeljevanje in varovanje pravic lokalnih oblasti, ki pomenijo državljanom najbližjo raven uprave, jim omogočajo učinkovito udeležbo pri oblikovanju odločitev, ki se tičejo njihovega vsakdanjega okolja« (Vlaj 2006, 71).

MELLs določa več meril za razdelitev pooblastil med ravnjo oblasti. To so: narava zadeve, njena širina (ideja velikosti), učinkovitost in gospodarnost. Pri tem pa je listina

¹⁷ Država, ki podpiše in ratificira evropsko listino lokalne samouprave se zaveže, da bo upoštevala 2/3 njenih določb in pri tem 2/3 tistih določb, ki jih listina opredeljuje kot najpomembnejše (Kaučič in Grad v Grad, Kaučič, Ribičič in Kristan 1999, 403)

naklonjena decentraliziranemu menedžmentu, ki ga je lažje prilagoditi realnim potrebam državljanov in ga tudi lažje nadzorujejo. Listina tudi jasneje kot drugi dokumenti opredeljuje drugi vidik načela subsidiarnosti, da ima višja oblast dolžnost pomagati nižji, da opravi svoje naloge. Ideja, da se najnižji ravni pove vse, kar ne bi bilo bolj učinkovito uresničevano na ravni, ki je takoj nad njo, mora biti soočena z drugimi načeli, preden naj bi bila sprejeta. Gre za štiri načela, ki se vedno prekrivajo:

- 1. solidarnost;*
- 2. enotnost delovanja;*
- 3. učinkovitost;*
- 4. enotnost uporabe (Vlaj 2006, 73).*

3.2.1 MELLIS V SLOVENIJI

»MELLIS je bila v določeni meri upoštevana pri pripravi naših ustavnih in zakonskih podlag za uvedbo lokalne samouprave – ustavno zajamčena pravica do lokalne samouprave, demokratično izvoljeni organi lokalnih skupnosti, oblike neposredne udeležbe prebivalcev v lokalnem javnem življenju, avtonomno vzpostavljanje občinske uprave idr.« (Vlaj 2006, 76).

»Zakon o ratifikaciji MELLIS je Državni zbor RS sprejel na seji dne 1. oktobra 1996. Za ratifikacijo so govorili notranji in zunanji razlogi. Čeprav je bila listina eden od dokumentov za pripravo Ustave RS in zakona o lokalni samoupravi (v nadaljevanju ZLS), je po njeni ratifikaciji mogoč ponovni kritični pregled vse sprejete zakonodaje, ki se nanaša na lokalno samoupravo« (Vlaj 2006, 76).

Nastajajoča področna zakonodaja mora upoštevati vse določbe MELLIS – zlasti ko gre za delitev pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi (načelo subsidiarnosti) ter lokalne finance (načelo finančne avtonomije oziroma finančne suverenosti ter zadostnosti finančnih virov za naloge lokalnih skupnosti). Zakon o ratifikaciji predvideva prevzem vseh obveznosti, ki izhajajo iz listine. O tem je RS obvestila generalnega sekretarja SE ob deponiranju svoje listine o ratifikaciji.

Z ratifikacijo MELLIS so temeljna vprašanja lokalne demokracije, ki morajo biti rešena v skladu z listino, ta so:

- ***pravni temelj lokalne samouprave:*** priznanje lokalne samouprave v domačem pravu (ustava, zakonodaja),

- **področje dejavnosti in struktura lokalne samouprave:** metode in merila za razdelitev pristojnosti (obseg pristojnosti, subsidiarnost); zmožnost lokalnih oblasti upravljati bistveni del javnih zadev prek svetov, ki jih sestavljajo demokratično izvoljeni predstavniki, in njihovih izvršilnih organov ter notranje upravne strukture z lastnim osebjem,
- **jamstvo avtonomije:** status izvoljenih predstavnikov, varstvo meja lokalnih oblasti, omejitve nadzora lokalnih oblasti, sodna sredstva (dostop, možnosti),
- **ustrezni finančni viri:** lastni viri in lastnina; pravica pobirati lokalne davke; sistem finančne izravnave; sistem dotacij; dostop do trga kapitala; upravljanje virov,
- **pravica združevanja in načelo posvetovanja:** sodelovanje lokalnih oblasti (strukture, čezmejno sodelovanje); postopki posvetovanj,
- **uresničevanje političnih pravic:** volilna pravica in demokratični volilni proces; svoboda izražanja in združevanja, pravica do obveščeniosti in udeležbe na lokalni ravni; kjer so v veljavi, lokalni referendumi in druge oblike neposredne demokracije; možnosti obrambe pred ukrepi lokalnih oblasti; udeležba tujcev v javnem življenju na lokalni ravni,
- **demokracija na vmesnih ravneh:** kjer so uvedene, delovanja vmesnih skupnosti, kot so regije, glede prej navedenih zadev in glede na 13. člen MELLS¹⁸ (Vlaj 2006, 77).

*Spremembe sistema financiranja občin terja tudi ratifikacija MELLS, 9. člen listine vsebuje osem načel, ki jih morajo spoštovati države podpisnice pri oblikovanju notranje zakonodaje, ki ureja financiranje lokalnih skupnosti. Ta načela so: **načelo ustreznosti**, ki zahteva, da ima lokalna skupnost ustrezne lastne finančne vire, s katerimi v okviru svojih pooblastil prosto razpolaga. **Načelo sorazmernosti** zahteva, da morajo biti finančni viri lokalnih skupnosti v sorazmerju z nalogami, ki jim jih določata ustava in zakon. **Načelo samofinanciranja** zahteva, da mora vsaj del finančnih virov lokalnih skupnosti izvirati iz lastnih davkov in drugih dajatev, katerih višino lokalne skupnosti v okviru zakona določajo same. Po **načelu prožnosti** morajo biti finančni viri lokalnih skupnosti dovolj raznovrstni in prilagodljivi, da lahko čim prej sledijo dejanskemu gibanju stroškov opravljanja njihovih nalog. Po **načelu izravnave** mora država ne le s finančno izravnavo, temveč tudi z drugimi ustreznimi ukrepi*

¹⁸ MELLS v 13. členu opredeljuje oblasti, na katere se listina nanaša in pravi naslednje:

Načela lokalne samouprave, ki jih vsebuje ta listina, se nanašajo na vse vrste lokalnih oblasti na ozemlju pogodbenice. Vendar pa lahko vsaka pogodbenica ob deponiranju svoje listine o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi posebej navede posamezne vrste lokalnih ali regionalnih oblasti, na katere namerava omejiti uporabo listine ali ki jih namerava izključiti iz njene uporabe. S kasnejšo notifikacijo generalnemu sekretarju Sveta Evrope lahko uporabo listine tudi razširi na nadaljnje vrste lokalnih ali regionalnih oblasti (http://www.coe.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/122/, 14.10.2007).

zagotoviti izenačenost med lokalnimi skupnostmi na področju financiranja lokalnih zadev. **Načelo sodelovanja** zahteva, da so lokalne skupnosti primeren način vprašane za mnenje o tem, na kakšen način naj se jim dodelijo prerazporejeni finančni viri. **Načelo samostojnosti** zahteva, naj sredstva, ki jih država dodeli lokalnim skupnostim, ne bodo strogo namenska za financiranje določenih projektov. **Načelo zadolževanja** pa zahteva, da imajo lokalne skupnosti za najmanjše posojil za večje naložbe v mejah zakona dostop do domačega trga kapitala (Vlaj 2006, 79).

3.3 ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI

ZLS v 16. členu predvideva, da se na območju mesta zaradi enotnega prostorskega in urbanističnega urejanja, zadovoljevanja komunalnih potreb in planiranja razvoja ustanovi mestna občina. Kot mestno občino se razume gosto in strnjeno naselje ali več naselij, povezanih v enoten prostorski organizem in mestno okolico, ki jo povezuje dnevna migracija prebivalstva. Imeti mora najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od tega najmanj polovico v terciarnih (storitveni sektor) in kvartarnih dejavnostih, in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče svojega gravitacijskega območja.

Na območju občine se lahko ustanovijo ožji deli občine (krajevne, vaške ali četrtne skupnosti). Ime in območje ožjega dela občine se določi s statutom. Pri notranji členitvi mora občinski svet upoštevati zemljepisne, zgodovinske, gospodarske, upravne, kulturne in druge značilnosti območja. Pobudo za ustanovitev ožjih delov občine ali za spremembo njihovih območij lahko da zbor krajanov ali s statutom določeno število prebivalcev dela občine, kar mora občinski svet obvezno obravnavati. Naloga občinskega sveta je, da pred ustanovitvijo ožjih delov občine ali pred spremembo njihovih območij na zborih krajanov ali na referendumih, ugotovi interes prebivalcev posameznih območij v občini, kjer naj bi bili ustanovljeni ožji deli občine. Ugotavljanje interesa se nanaša na ime in območje ožjega dela občine.

3.4 AKTI OBČINE

3.4.1 STATUT

Statut je ima v občini enak položaj kot ga ima ustava v državi. Z statutom so v občini opredeljena bistvena razmerja ali kot pravi Zakon o lokalni samoupravi, da statut občine določa temeljna načela za organizacijo in delovanje občine, oblikovanje in pristojnosti občinskih organov, organizacijo občinske uprave in javnih služb, način sodelovanje občanov pri sprejemanju odločitev v občini in druga vprašanja skupnega pomena, ki jih določa zakon. Zaradi pomena statuta za občinsko samoupravo, ga sprejema občinski svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov, torej z absolutno kvalificirano večino (Zakon o lokalni samoupravi, 2007).

Poleg statuta so splošni akti občine še odloki, odredbe, pravilniki in navodila. S temi akti ureja zadeve iz svoje lastne pristojnosti, zadeve in prenesene pristojnosti pa ureja občina z odloki in drugimi prepisi, ki jih določajo zakoni. V skladu z ustavnim načelom ustavnosti in zakonitosti morajo biti vsi predpisi v skladu z ustavo in zakonom. Statut in drugi občinski predpisi morajo biti objavljeni in začnejo veljati petnajsti dan po objavi, če ni v njih drugače določeno. Občina odloča tudi s posamičnimi akti v upravnih stvareh tako iz lastne pristojnosti kot tudi iz prenesene državne pristojnosti (Grad 1998, 107).

4 ČETRTNE SKUPNOSTI MESTNE OBČINE LJUBLJANA

4.1 NASTANEK ČETRNIH SKUPNOSTI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

Strokovno podlago za notranjo členitev mestne občine, je ob pomoči zunanjih sodelavcev pripravil Oddelek za lokalno samoupravo (v nadaljevanju OLS) Mestne uprave (v nadaljevanju MU) Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju MOL). Opора za strokovno podlago so bili poleg zakonskih določb še drugi pogoji in kriteriji ter posamezni podatki iz ankete z leta 1996.

Grünfeld pravi, da je

četrtna skupnost (v nadaljevanju ČS) opredeljena kot prostorsko, gravitacijsko in funkcionalno izključena celota, znotraj katere se upošteva naslednja izhodišča: prostorska in fizična razdelitev, tradicionalna in historična delitev ter gravitacijska in funkcionalna členitev. Prostorska in fizična razmejitve vplivata na komunikacijo in mobilnost prebivalstva, kadar jih razmejujejo: stanovanjska naselja, zelene površine (park, gozdovi), gramozne jame, železniške proge, obvoznice in štiripasovne mestne vpadnice, industrijski objekti in javne zgradbe itd. Tradicionalna in historična delitev temeljita na upoštevanju nekdanje upravne delitve Ljubljane. V razvoju mesta so se oblikovala socialno razpoznavna območja. Prepoznavnost prebivalstva s temi tradicionalnimi, historičnimi deli mesta je različna, odvisna predvsem od starosti posameznega dela mesta ter od socialne in gradbene strukture. Do izraza prihaja predvsem pri istovetenju prebivalcev z določenim območjem (poimenovanje po območju). Gravitacijska in funkcionalna členitev mesta upošteva funkcionalno sklenjene enote, ki gravitirajo k posameznim oskrbovalnim središčem. Všteta je tudi stopnja prepoznavnosti prebivalstva z delom mesta (sodelovanje prebivalcev posamične četrti v lokalnih organizacijah, društvih in drugih oblikah družbenega življenja) (Grünfeld 2005, 51).

»Zaradi primerljivosti s podatki in zaradi prilagajanja zahtevam prostorskih in drugih omejitev ter kriterijev za oblikovanje ČS, se je upošteval prostorski okoliš kot osnovna teritorialna enota za zbiranje statističnih podatkov in določanja območja« (Grünfeld 2005, 51).

Na osnovi navedenega je bil pripravljen predlog, ki je območje MOL razdelil na sedemnajst ožjih delov oziroma ČS: ČS Črnuče, ČS Posavje, ČS Bežigrad, ČS Center, ČS Jarše, ČS

Moste, ČS Polje, ČS Sostro, ČS Golovec, ČS Rudnik, ČS Trnovo, ČS Vič, ČS Rožnik, ČS Šiška, ČS Dravlje, ČS Šentvid, ČS Šmarna gora.

Zaključni dejanji za ustanovitev ČS v MOL sta bila referendum o notranji členitvi ter sprejem sprememb in dopolnitev statuta oziroma kot pravi Grünfeld (2005, 56) je »za izvedbo referenduma bilo treba določiti referendumska območja, na katerih se bo ugotavljal interes občanov. Skladno z že sprejetim osnutkom sprememb in dopolnitev statuta iz leta 1998, ki je določal predlog območij in imen ČS, je bilo določeno sedemnajst referendumskih območij«.

Pred ustanovitvijo ožjih delov občine je skladno z zakonom treba ugotoviti interes prebivalcev, ki se nanaša na območje in ime ožjega dela občine. Ta vsebina je bila predmet prvega referendumskega vprašanja. Poleg zakonske zahteve in ugotovitve interesa glede območja in imena ožjega dela občine, je bilo zaradi različnih mnenj glede pravne subjektivitete ČS referendumsko odločanje vključeno tudi to vprašanje. To je bila vsebina drugega referendumskega vprašanja (Grünfeld 2005, 56).

Referendum, ki je imel svetovalni značaj, je bil izveden 15. oktobra 2000 skupaj z volitvami v državni zbor. Na referendumu je imelo pravico glasovati 215.293 volivcev.

»Glasovanja se je udeležilo 159.377 volivcev ali 74,03% od vseh volivcev, ki so imeli pravico glasovati. Na osnovi izida glasovanja je bilo ugotovljeno, da je večina volivcev glasovala ZA, in sicer za prvo vprašanje glede območja in imena (71,34%), in za drugo vprašanje glede pravnega statusa 93.583 (62,64%). V vseh posameznih referendumskih območjih je bilo več volivce ZA kot PROTI. (<http://www.uradni-list.si/1/content?id=28021>, 6.01.2009)

4.1.1 KONSTITUIRANJE IN DELOVANJE ČETRTNIH SKUPNOSTI PO PRVIH VOLITVAH

Odlok o številu članov svetov v četrtnih skupnosti določa, da ima vsak svet ČS določeno število članov, ki je odvisno od števila prebivalcev z območja ČS. Tako imajo ČS z do 10.000 prebivalci svete s 13 člani, ČS od 10.000 – 20.000 prebivalcev imajo svete s 15 člani in ČS z več kot 20.000 prebivalci imajo svete s 17 člani. Določeno je bilo tudi, da je območje posamezne ČS ena volilna enota. Na podlagi tega se je za izvedbo volitev v skladu z zakonom uporabil proporcionalni volilni sistem

(<http://www.ljubljana.si/si/ijz/mol/index.php?id=23&uid=236&pid=185&showSingle=1&cHash=cfed95eb08>, 13.03.2008).

Prve volitve za izvolitev svetnikov ČS MOL so tako bile 17. junija 2001¹⁹. Grünfeld (2005, 60) navaja, da so »glede na proporcionalni volilni sistem bile vložene liste kandidatov. Vložile so jih politične stranke, civilne liste in posamezniki«. Meščani so med 130 kandidatnimi listami in 1186 kandidati prvič volili člane njihovih svetov. Veliko večino mandatov so bile liste političnih strank in le malo ostale liste. »Od skupno 257 mandatov v vseh ČS so posamezne liste prejele naslednje število mandatov: LDS – 75, ZLSD – 57, SDS – 56, NSi – 35, SLS – 7, DeSUS – 5, SMS – 11 in ostale liste 11 mandatov«. Udeležba na volitvah v svete ČS je bila nizka - 36,23 odstotna.

»Čeprav je bila želja, da pri konstituiranju svetov ČS in njihovem kasnejšem delovanju ne bi bila najpomembnejša pripadnost politični stranki²⁰ oziroma opciji, se je v praksi zgodilo prav to. Posledica tega je bila, da se večina svetov ČS ni pravočasno vključila v priprave na proračun za leto 2002 in nekatere druge pomembne dokumente MOL« (Grünfeld 2005, 51).

Mandat prvih svetov ČS je bil v skladu z zakonom določen le do prvih naslednjih rednih volitev, to je do jeseni 2002, kar pomeni, da je mandat svetnikov ČS trajal nekaj več kot leto. Svetniki so se pred pričetkom izvajanja svoje funkcije jeseni leta 2001, udeležili izobraževanja o lokalni samoupravi. V dobro leto trajajočem mandatu, so svetniki 17. ČS

¹⁹ Tega dne je tudi potekal Naknadni zakonodajni referendum o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo. Skupaj je od 1.592.650 volivcev glasovalo 567.878 (35,66%) (Uradni list RS, št 53/2001).

²⁰ Marsikoga je zmotilo, da v njegovem okraju ni bilo nobene neodvisne liste. Na strankarskih listah so bila večinoma neznana imena, za »vabo« pa so stranke kandidirale znane politične osebnosti, vključno z ministri, za katere volivci le s težko verjamejo, da se bodo ukvarjali z medsosedsko pomočjo, cestnimi luknjami, slabim vodovodom ali poškodovanimi igrali na bližnjem igrišču (http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/4213, 11.08.2009).

imeli »178 sej (145 rednih, 5 izrednih in 28 korespondenčnih). Na teh sejah so obravnavali 872 zadev. Od tega je bilo 124 zadev, ki jih je kasneje obravnaval mestni svet (v nadaljevanje MS) in na katere so sveti ČS lahko dali svoje pripombe in predloge. Poleg tega so sveti ČS na različne naslove poslali 1049 zadev (vprašanj, pobud, predlogov in pritožb) in nanje dobili 555 odgovorov« (Grünfeld 2005, 57).

Število prebivalcev v 17. ČS MOL je zelo različno. Tako je »po številu prebivalcev največja ČS Bežigrad, ki ima 32.305 prebivalcev. Le tej sledi ČS Šiška, ki ima 31.634 prebivalcev. Po številu prebivalcev v ČS sodijo med najmanjše ČS Šmarna gora, ki ima 4.639 prebivalcev, ČS Sostro 6.130 prebivalcev, ki je po površini največja ČS in ČS Posavje, ki ima 9.240 prebivalcev. Vse ostale ČS imajo vse več kot 10.000 prebivalcev. Ker je število svetnikov ČS odvisno od števila prebivalcev ČS imajo tako ČS od 13 do 17 svetnikov« (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008).

Organ ČS je svet, ki opravlja naloge, ki so v skladu s Statutom MOL, Odlokom o nalogah četrtnih skupnosti MOL in pravilnikom delovanja četrtne skupnosti. Vso strokovno, tehnično in organizacijsko pomoč ter prostorske pogoje zagotavlja MOL preko organa mestne uprave, pristojnega za lokalno samoupravo. Svetniki ČS opravljajo svojo funkcijo neprofesionalno, zaradi česar dobivajo sejnine, katerih vrednost je neto 17 evrov. Sejnina za predsednika sveta ČS je neto 34 evrov (12. člen Odloka o financiranju ČS v MOL pravi, da na podlagi poročila o prisotnosti na sejah sveta ČS, ki ga pripravi Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja v ČS, svet ČS s sklepom določi višino sejnine za predsednika sveta in posameznega člana sveta ČS).

Za prihodnjo sejo (24. seja mestnega sveta MOL, 26. 1. 2009) mestnega sveta je župan predlagal, da bi spremenil odlok o financiranju četrtnih skupnosti v MOL. Z njim bi predsedniku in članom četrtne skupnosti pripadala višja sejnina za udeležbo na sejah sveta ČS. Sejnina za udeležbo na posamezni seji za predsednika sveta četrtne skupnosti bi se tako z odstotka zvišala na dva odstotka, za člane sveta četrtne skupnosti pa z 0,5 odstotka na 0,8 odstotka mesečne plače župana²¹. Vzroki za spremembo odloka, ki so navedeni v predlogu, so povečanje vlog in nalog četrtne skupnosti pri urejanju javnih zadev in s tem povečanje odgovornosti ter obsega dela. Na prenizke sejnine sta opozorili četrtne skupnosti Vič in Trnovo. Doslej je znašala skupna vsota sejin predsedniku in članom sveta po veljavnem

²¹ Upošteva se plača župana brez dodatka na delovno dobo. Sejnina se izplača enkrat letno za tekoče leto, vendar največ za 10 sej letno (Uradni list, Odlok o financiranju ČS v MOL, 12. člen, 92/07)

odloku za deset sejin 64.150 evrov, po predloženi spremembi zakona bi znašala 105.830 evrov. Predsedniki četrtne skupnosti bodo tako, če bo predlog sprejet, namesto 34,24 evra neto za eno sejo prejeli po 68,46 evra, člani sveta pa namesto 17,12 evra, ki so jih prejeli doslej, po 27,39 evra neto za eno sejo. S sprejetjem predlaganega odloka bo morala MOL v proračunu za leto 2009 zagotoviti dodatna sredstva 41.680 evrov (Krajčinovič 2009, 9). Predlog o povišanju sejin, je bil na 24. seji mestnega sveta, 26.1.2009, sprejet.

Vse ČS imajo svoje predstavitve na spletnih straneh. Nekatere imajo celo svoje samostojne spletne strani (ČS Črnuče, ČS Šiška, ČS Šentvid in ČS Vič), na katerih je mogoče dobiti njihove kontakte, lokacijo, kjer se ČS nahaja, kdo je njen predsednik, člani sveta ČS, zapisnike sej, novice, aktualna problematika, obvestila, ...

4.2 ČETRTNE SKUPNOSTI V STATUTU MESTNE OBČINE LJUBLJANA IN NJIHOV PRAVNI OKVIR

Četrtne skupnosti MOL določa Statut mestne občine Ljubljana, v katerem so opredeljene od 55. do 63.člena. Ožjih delov v MOL je sedemnajst in so pravne osebe, ki jih zastopajo njeni sveti, naloge in pristojnosti pa so točno določene in bolj ali manj ustrezno zakonsko financirane, prepovedano pa je zadolževanje četrtnih skupnosti.

Predlog, da so ČS pravne osebe javnega prava, izhaja iz dejstva, da se delovanje takih ČS lahko financira tudi iz drugih virov in ne le iz proračuna občine. Občinski proračun je edini z zakonom dovoljeni vir financiranja ožjih delov občine, če le – te nimajo statusa pravne osebe javnega prava. ČS je bilo glede na potrebe določeno, da bodo v soglasju z MOL lahko opravljale tudi naloge v interesu prebivalcev in drugih z območja ČS v njihovem imenu in za njihov račun (Grünfeld 2005, 57).

Mestna občina Ljubljana je področja delovanja ožjih delov oziroma četrtnih skupnosti podrobneje, v skladu z ZLS in vsemi njegovimi spremembami, uredila s statutom in sicer v IV. poglavju od 55. – 63. člena. Mestni svet MOL je na 37. seji dne 22.3. 2001 sprejel Statut MOL. Temu statutu je na 5. Seji Mestnega sveta MOL 23.4. 2007 sledil akt o spremembah in dopolnitvah statuta MOL.

Statut MOL (uradno prečiščeno besedilo) (Uradni list Republike Slovenije, 24. 7. 2007, št. 66, str. 9318 – 9348) v 55. členu navaja 17. četrtnih skupnosti MOL in njihove sedeže. Četrtne

skupnosti so: Črnuče, Posavje, Bežigrad, Center, Jarše, Moste, Polje, Sostro, Golovec, Rudnik, Trnovo, Vič, Rožnik, Šiška, Dravlje, Šentvid in Šmarna Gora (glej slika 4.1.).

Slika 4.1: Četrtna skupnosti v Mestni občini Ljubljana

Vir: (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrtna_skupnosti/10055,0/detail.html, 22.02.2008)

Območje četrtna skupnosti je določeno s prostorskimi okoliši in obsega enega ali več prostorskih okolišev. Četrtna skupnost je pravna oseba javnega prava, ki nastopa v pravnem prometu v okviru nalog, ki jih opravlja samostojno, v skladu s tem statutom. Pravni posli četrtna skupnosti, ki so sklenjeni nad vrednostjo kot je določena s proračunom MOL, veljajo le ob soglasju župana²². MOL odgovarja za obveznosti četrtna skupnosti subsidiarno v višini sredstev, ki so določena v proračunu za opravljanje nalog četrtna skupnosti.

Organ četrtna skupnosti je svet četrtna skupnosti, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju četrtna skupnosti. Njihov mandat traja štiri leta. Predsednika sveta izvolijo izmed sebe člani sveta na predlog najmanj četrtnine članov sveta. Predsednik sveta predstavlja četrtno skupnost, sklicuje seje in vodi seje ter predstavlja svet četrtna skupnosti.

²² Župan(ja) v mestni občini Ljubljana ima precej drugačno vlogo in položaj kot župani tako v navadnih podeželskih občinah kot tudi v drugih mestnih občinah po Sloveniji. K temu nesporno prispeva dejstvo, da je Ljubljana glavno mesto države ter tudi gospodarsko in politično središče, ne gre pa zanemariti tudi dejstva, da je Ljubljana daleč najštevilčnejše mesto v državi. Zaradi naštetega se vloga in položaj ljubljanskega župana močno razlikujeta od ostalih mestnih občin, zato statut mestne občine pravi, da se ta funkcija opravlja izključno poklicno oziroma profesionalno. ... župan Ljubljane je v večji meri izpostavljen tako formalnemu kot neformalnemu nadzoru (Brezovšek in Haček 2001, 401).

Predsednik sveta skliče svet četrtne skupnosti najmanj štirikrat na leto. Svet ima lahko enega ali več podpredsednikov, ki jih izmed članov sveta, na predlog predsednika, izvoli svet. Člani sveta opravljajo svoje delo nepoklicno. Prav tako član sveta ne more biti član nadzornega odbora, župan, podžupan ali oseba, zaposlena v mestni upravi. Število članov sveta četrtne skupnosti je od 13 do 17, kar je odvisno od števila prebivalcev v posamezni četrtni skupnosti.

V 60.b členu statuta MOL so predvideva, da svet četrtne skupnosti obravnava zadeve iz pristojnosti MOL, ki se nanašajo na četrtno skupnost, njeno območje in prebivalstvo, in o tem oblikuje stališča, mnenja in predloge. Prav tako daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov MOL ter tudi obravnava in sprejema predloge občanov in drugih z območja četrtne skupnosti in jih posreduje pristojnim v reševanje. Če svet četrtne skupnosti pred sprejetjem odločitve na mestnem svetu posreduje svoje mnenje, ki se nanaša na četrtno skupnost, ga mestni svet mora obravnavati.

V 60. čelu četrtna skupnost pri opravljanju javnih zadev v MOL sodeluje z organi MOL, mestno upravo, drugimi četrtnimi skupnostmi in organizacijami, katerih ustanovitelj je MOL. Naloge četrtne skupnosti so opredeljene z besedami: sodelovanje, predlaganje, opozarjanje, oblikovanje pobud, spremljanje stanja. V ta namen naj navedem le nekaj nalog, ki so opredeljene v 60. členu statuta MOL:

- sodeluje pri pripravi proračuna MOL in drugih gradiv, ki jih sprejema mestni svet,
- daje predloge in sodeluje pri pripravi razvojnih programov MOL,
- predlaga prednostne naloge za načrtovanje, vzdrževanje, obnovo in gradnjo infrastrukturnih objektov in naprav,
- daje mnenja in pobude ter sodeluje pri urejanju pogojev za zagotavljanje prometne varnosti,
- spremlja stanje in opozarja na neurejenost kulturne dediščine,
- opozarja na zaznane nepravilnosti pri izvajanju javnih gospodarskih služb,
- sodeluje in pripravlja ukrepe pri zagotavljanju pomoči socialno ogroženim in izključenim posameznikom, otrokom, mladim, starejšim osebam, družinam in drugim skupinam posameznikom,
- spremlja stanje in predlaga ukrepe za zadovoljevanje zdravstvenih, kulturnih, športnih, vzgojno-izobraževalnih in drugih potreb prebivalcev, ...

Iz pristojnosti MOL četrtna skupnost opravlja naloge, ki se pretežno nanašajo na prebivalce skupnosti. Tako je naloga četrtna skupnosti, da na krajevno primeren način obvešča občane o svojem delu in drugih zadevah, pomembnih za četrtno skupnost, organizira kulturne, športne in druge prireditve, izvaja športne, rekreacijske, kulturne, socialne in druge programe krajevnega pomena in pri tem lahko sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov. Prav tako je njena naloga, da letno oblikuje plan manjših del, ki se nanašajo na ureditev in vzdrževanje objektov javne komunalne infrastrukture in se izvedejo preko pristojnih organov mestne uprave.

Kot novost je v 60.c členu navedena pravica četrtna skupnosti posvetovanja z organi MOL, preden le-ti sprejmejo odločitev, ki jo neposredno zadeva. Četrtna skupnost ima pravico izraziti svoje mnenje, dajati pobude in predloge o upravljanju javnih zadev v MOL, ki se nanašajo na četrtno skupnost. Nadalje 60.c člen navaja, da se pravica do posvetovanja zagotavlja z obveščanjem, s pozivanjem za posredovanje mnenj, pripomb in predlogov ter vključevanjem predstavnikov četrtnih skupnosti v posvetovalna telesa, delovne skupine in svete javnih zavodov, ki jih ustanovijo organi MOL. V ta namen predvideva člen 60.e na pobudo župana oblikovanje odbora predsednikov svetov četrtnih skupnosti kot svoje posvetovalno telo.

Delovanje četrtna skupnosti se financira iz proračuna MOL, s prostovoljnimi prispevki fizičnih in pravnih oseb, s plačili za storitve in z drugimi prihodki. MOL mora četrtnim skupnostim s proračunom zagotoviti financiranje nalog, ki so s statutom določene kot naloge četrtna skupnosti. Četrtna skupnost se ne sme zadolževati. Prihodki in odhodki četrtna skupnosti morajo biti zajeti v finančnem načrtu, ki ga za posamezno proračunsko leto oblikuje in mestnemu svetu predlaga svet četrtna skupnosti. Finančni načrt, ki je sestavni del proračuna MOL, sprejme na predlog župana mestni svet. Za izvrševanje finančnega načrta četrtna skupnosti je odgovoren svet četrtna skupnosti.

MOL preko mestne uprave pristojne za lokalno samoupravo zagotavlja organizacijsko, strokovno in tehnično pomoč ter prostorske pogoje za potrebe četrtnih skupnosti. Znotraj službe za lokalno samoupravo MOL deluje Odsek za razvoj in delovanje četrtnih skupnosti v MOL, katerega glavne naloge so:

- spremlja delovanje četrtnih skupnosti in izvajanje njihovih nalog,
- izvaja strokovne in druge naloge za potrebe delovanja četrtnih skupnosti MOL in njihovih organov,

- spremlja finančno poslovanje in pripravlja finančne dokumente četrtnih skupnosti,
- sprejema predloge, pripombe in mnenja občanov in drugih oseb ter jih posreduje pristojnim organom in službam,
- sodeluje pri pripravi in izvedbi volitev in drugih oblik neposrednega odločanja (http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/ols/sluzbe/405/podrobno.html, 09.05.2009).

4.3 PRIMERJAVA STATUTA MOL Z LETA 2001 IN 2007

Kot sem že dejala, je mestni svet na 5. seji Mestnega sveta MOL 23. 4. 2007 sprejel spremembe in dopolnitve statuta MOL. Te spremembe so se v določeni meri nanašale tudi na četrtne skupnosti MOL. Ožji deli MOL so še vedno opredeljeni v členih od 55. do 64. s to razliko, da je črtan člen 59., ki je opredeljeval pristojnosti sveta četrtne skupnosti. Sedaj so te naloge in pristojnosti opredeljene v členih 60.b in 60.d. Naloge četrtne skupnosti so še vedno opredeljene v 60. členu. Novost je člen 60.a, saj so v njem opredeljene naloge iz pristojnosti MOL (obveščanje občanov o svojem delu, organiziranje kulturnih, športnih in drugih prireditev, oblikovanje manjšega plana del, ki se nanaša na ureditev in vzdrževanje objektov, javne komunalne infrastrukture in se izvedejo preko pristojnih organov mestne uprave, ...). Kljub spremembam in dopolnitvam ni ne v statutu z leta 2001 in aktualnem statutu nikjer navedeno, da se lahko tako seja mestnega sveta kot seja sveta ČS skliče na pobudo določenega števila občanov oz prebivalcev določene ČS. Predvidevam, da bi takšna določba prišla v poštev za seje sveta ČS, kljub ostalim oblikam neposrednega sodelovanja občanov pri odločanju kot so zbor občanov, ljudska iniciativa (le ta je na pobudo 5 odstotkov volivcev MOL, medtem ko zbor občanov skliče župan) in referendum (mestni svet mora razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev MOL). S sklicem seje mestnega sveta in sveta ČS na pobudo občanov, bi lahko pereča tematika v očeh občanov prišla hitreje na dnevni red. Kot perečo bi se lahko obravnavalo tisto tematiko, ki bi zbrala pet odstotkov podpisov volivce MOL ali prebivalcev določene ČS.

Tabela 4.1: Primerjava nalog četrtnih skupnosti po statutu MOL 2001-2007

PREDMET DELOVANJA	Število nalog		Skupaj	
	2001	2007	2001	2007
Področje lokalnih gospodarskih javnih služb				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	5/4	4		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	2/1	1		
Samostojno odloča in izvaja	0/1	1	7	6
Področje urbanizma in varstva okolja				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	8	6		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	1	1		
Samostojno odloča in izvaja	0	0	9	7
Področje družbenih dejavnosti				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	3	5		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	7	2		
Samostojno odloča in izvaja	1	2	11	9
Področje gospodarskih dejavnosti in turizma				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	7	3		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	3	0		
Samostojno odloča in izvaja	0	0	10	3
Področje zaščite, reševanja in civilne obrambe				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	8	0		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	2	1		
Samostojno odloča in izvaja	0	0	10	1
Druge naloge				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	0	7		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	6	5		
Samostojno odloča in izvaja	1	2	7	14
Naloge skupaj				
Daje, zbira, sprejema obvestila, oblikuje predloge, opozarja,	23	20		
Sodeluje pri razpravi in realizaciji	26	10		
Samostojno odloča in izvaja	5	5		
SKUPAJ	54	45		100

Vir: (Bačlija in Haček 2004, 76), Statut MOL 2007.

ČS skupnosti z novim statutom niso pridobile nič več oziroma še manj, saj imajo glede na leto 2001 manj nalog ter tako še vedno ostajajo posvetovalno telo z minimalnim obsegom pristojnosti, ki se nanašajo v korist MOL in ne na suverenost delovanja ČS (glej tabela 4.1.). 60.e člen pravi, da lahko župan zaradi obravnave določenih skupnih vprašanj in za obravnavo zadev iz pristojnosti MOL oblikuje odbor predsednikov svetov ČS kot svoje posvetovalno telo. Po drugi strani pa 60.c člen posebej poudarja pravico ČS posvetovanja z organi MOL preden le-ti sprejmejo odločitev, ki neposredno zadeva ČS, pravico izraziti svoje mnenje, dajati pobude in predloge o upravljanju javnih zadev v MOL, ki se nanašajo na ČS. Ta pravica se zagotavlja z obveščanjem, s pozivanjem za posredovanje mnenj, pripomb in predlogov ter vključevanjem predstavnikov ČS v posvetovalna telesa, delovne skupine in svete javnih zavodov, ki jih ustanovijo organi MOL.

4.4 PRAVILNIK ČETRTNE SKUPNOSTI

ČS skupnost na podlagi Statuta MOL sprejme pravila, v katerih so zajete statusne določbe četrtnih skupnosti določene v Statutu MOL, ki določajo območje ČS MOL, temeljna načela za njeno organizacijo in delovanje, oblikovanje in pristojnosti njenih organov ter določajo način dela sveta ČS in druga vprašanja pomembna za delo četrtne skupnosti.

Pravila četrtne skupnosti so sestavljena iz naslednjih poglavij: splošne določbe, naloge četrtne skupnosti, svet četrtne skupnosti, financiranje četrtne skupnosti ter prehodnih in končnih določb (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrtn_e_skupnosti/sostro/default.html, 2.11.2007).

4.5 FINANCIRANJE ČETRTNIH SKUPNOSTI

Kljub temu, da ČS nimajo toliko poverjenih nalog, za svoje delovanje potrebujejo finančna sredstva. Nenazadnje ČS s svojimi finančnimi predlogi sodelujejo pri oblikovanju proračuna MOL ne samo s finančnimi načrti sredstev njuno potrebnih za njihovo delovanje, temveč tudi s predlogi za izvajanje posameznih aktivnosti. Po drugi strani pa, če v tem primeru razumemo četrtne skupnosti kot lokalne skupnosti, »zakonska pooblastila, da opravljajo določene naloge, so brez pomena, če so lokalne skupnosti brez finančnih virov za njihovo uresničevanje. MELLIS terja, da morajo lokalne skupnosti imeti svobodo določiti prednost porabe. Velja naj načelo o ustreznem razmerju med finančnimi viri, ki so na razpolago skupnostim, in zadevami, ki jih uresničujejo. To razmerje mora biti še posebej močno pri nalogah, ki so jim bile posebej poverjene« (Vlaj 2006, 79). V kolikor gre samo za strogo normativno izvajanje nalog ČS po Statutu MOL, se z Vlajem strinjam, da ČS pripadajo finančna sredstva samo za

posebej poverjene naloge. Vendar so še tukaj druge družbene aktivnosti, ki jih ČS skupnost izvaja glede na specifičnost samega okolja ČS. Tukaj imam v mislih predvsem socialni vidik, povezovanja in vključevanje prebivalcev v lokalni utrip, ... S tega vidika sem mnenja, da četrtne skupnosti potrebujejo finančna sredstva tudi za dejavnosti izven normativnega okvirja.

S proračunom se Mestna občina Ljubljana zavezuje, kako in v katere namene bo razporejala finančna sredstva. V njem so zajeti prihodki in izdatki za posamezne namene in financiranje javne porabe MOL. Proračun MOL sestavljata bilanca prihodkov in odhodkov ter račun financiranja. V bilanci prihodkov in odhodkov se izkazujejo načrtovani prihodki iz davkov, taks, pristojbin, drugih dajatev in drugi dohodki ter prihodki od upravljanja in razpolaganja s premoženjem MOL in načrtovani odhodki. V računu financiranja se izkaže odplačevanje dolga in zadolževanje MOL (81. člen Statuta MOL).

82. člen navaja, da je potrebno pred prvo obravnavo proračuna MOL le-tega objaviti za obdobje enega tedna na oglasnih deskah MOL, kar župan javno objavi. V tem času ima vsak občan MOL pravico vložiti pisno pobudo ali predlog k objavljenemu proračunu. Mestni svet mora pri obravnavi proračuna obravnavati pravočasno prispele pobude in predloge občanov. Sredstva proračuna se smejo tako uporabljati le za namene, ki so določene s proračunom. V imenu MOL se smejo prevzemati obveznosti le v okviru, ki so v proračunu predvidena za posamezne namene. Sredstva proračuna se lahko uporabljajo, če so izpolnjeni vsi z zakonom in statutom predpisani pogoji za uporabo sredstev (83. člen). Za izvrševanje proračuna je odgovoren župan in le on lahko pooblasti določene osebe za izvrševanje proračuna (84. člen).

61. člen statuta MOL pravi, da se delovanje ČS financira iz proračuna MOL, s prostovoljnimi prispevki fizičnih in pravnih oseb, s plačili za storitve in drugimi prihodki. MOL mora ČS s proračunom zagotoviti financiranje nalog, ki so s statutom določene kot naloge ČS. Kriteriji in merila za financiranje nalog in delovanje ČS iz proračuna se določijo z odlokom. Prihodki in odhodki ČS morajo biti zajeti v finančnem načrtu, ki ga za posamezno proračunsko leto oblikuje in mestnemu svetu predlaga svet ČS. Finančni načrt, ki je sestavni del proračuna, sprejme na predlog župana mestni svet. MOL ne prevzema finančnih obveznosti ČS, ki niso zajete v proračunu občine. ČS se prav tako se sme zadolževati. Za izvrševanje finančnega načrta četrtne skupnosti je odgovoren svet ČS.

ČS se zagotavljajo sredstva na podlagi Odloka o financiranju četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana (Uradni list RS, št. 92/07). Z letnim odlokom o proračunu se določi masa

sredstev za ČS. V 8. členu sta kot merili za delitev sredstev med posameznimi ČS določeni število prebivalcev in površina posamezne ČS. Skupni znesek financiranja ČS v MOL se razdeli na fiksni del v višini 65% od celotnega zneska finančnih sredstev, namenjenih ČS, ki se razdeli med ČS v enakem deležu, in variabilni del v višini 35%. Variabilni del se nato za posamezno ČS določi na podlagi števila stalno prijavljenih prebivalcev posamezne ČS po podatkih centralnega registra prebivalcev na dan 31. 12. za preteklo leto v višini 70% in na podlagi površine posamezne ČS v višini 30%.

V 9. členu je določeno, da se skupni znesek (fiksni in variabilni), ki pripada posamezni ČS, nato deli po namenih, in sicer 20% za izvajanje nalog iz 3., 4. in 5. člena zgoraj navedenega odloka²³, 20% za izvedbo plana manjših del. O preostalih 60% sredstev pa odloči svet posamezne ČS ali se namenijo za izvajanje nalog iz 3., 4. in 5. člena odloka ali za plan manjših del.

10. člen določa, da četrtna skupnost ob pripravi proračuna, v okviru svojega finančnega načrta, ter v višini, določeni s tem odlokom in odlokom proračuna MOL, oblikuje predlog programov in prireditvev, ki jih bo izvajala sama. Plan manjših komunalnih del, ki ga oblikuje ČS v višini določeni s tem odlokom in odlokom o proračunu MOL, pa se v okviru proračuna MOL vključi v finančne načrte pristojnih proračunskih uporabnikov Mestne uprave MOL.

Sredstva namenjena ČS so zajeta v posebnem delu proračuna. Kot najpogosteje se v finančnih načrtih pojavljajo naslednje postavke: *založniške in tiskarske storitve*, s katerimi ČS financirajo svoja glasila, tiskajo obvestila, propagandna gradiva, letake, za obveščanje

²³ 3. člen – Obveščanje občanov o svojem delu in drugih zadevah, pomembnih za ČS, izvaja ČS preko javnih medijev, ki so dostopni občanom ČS ali preko drugih sredstev in orodij obveščanja, v skladu s predpisi.

4. člen – Pri izvajanju športnih, rekreacijskih, kulturnih, socialnih in drugih programov in prireditvev krajevnega pomena lahko ČS sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov. Programi in prireditve, ki jih izvaja ČS so dostopni vsem udeležencem pod enakimi pogoji.

5. člen – ČS izvaja programe čiščenja in urejanja okolja (v nadaljevanju program) na javni zelenici, v javnem parku, na javnem otroškem in športnem igrišču ter drugi javni površini, skladno s predpisi MOL, ki urejajo te površine ter pri tem lahko sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov. Pri pripravi in izvajanju programa ČS sodeluje s pristojnimi organi Mestne uprave MOL.

6. člen ČS letno oblikuje plan manjših del, ki se nanašajo na ureditev in vzdrževanje objektov javne komunalne infrastrukture (v nadaljevanju: plan manjših del). Manjša dela so dela, ki se izvedejo v enem letu, se financirajo iz proračuna MOL in niso vključena v programe izvajalcev javnih služb in se nanašajo na: 1. urejanje in čiščenje javnih zelenih površin in otroških igrišč, 2. vzdrževanje občinskih cest, 3. urejanje javne razsvetljave, 4. promet, 5. urejanje in čiščenje javnih športnih površin. Dela iz predhodnega odstavka morajo biti v okviru funkcionalno in prostorskega zaokroženega oskrbovalnega sistema, ki ne sega izven območja posamezne ČS. Pri oblikovanju plana manjših del sodeluje ČS s pristojnimi organi MU MOL, ki usklajen predlog plana vključijo v svoje finančne načrte. Organi MU MOL, pristojni za izvedbo posameznih manjših del, sproti poročajo ČS o vseh aktivnostih pri izvedbi del, in sicer: o pričetku del, izvajalcu del, predvidenih rokih izvedbe del, zaključku izvedbe del ter obračunu del. (Uradni list, št. 92/07).

občanov o svojih aktivnostih; izdatki za reprezentanco; časopisi, revije, knjige in strokovna literature; poština in kurirske storitve; prejemi zunanjih sodelavcev; plačila za delo preko študentskega servisa; stroški za oglaševalske storitve, ki jih je npr. ČS Črnuče (kot edina) v letu 2007 namenila za vzdrževanje spletnih strani (626,00€)

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/rebalans_2007/default.html, 08.01.2009), telefon, telefaks, elektronska pošta, ki so se kot proračunska postavka ČS pojavile šele v proračunu za leto 2008. Sredstva namenjena plačilu stroškov za telefon in elektronsko pošto, ki jih imajo za delo četrtne skupnosti člani sveta četrtne skupnosti ter za povračilo stroškov uporabe lastnega mobilnega telefona (višina je fiksna – 25€ na mesec) predsednice/ka sveta ČS (http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun_2008/default.html, 08.01.2009). Omenjeni stroški so se jim začeli izplačevati s septembrom 2007.

Tabela 4.2: Proračunska sredstva ČS od leta 2001 do 2008

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Četrtna skupnost	v SIT	v SIT	v SIT	v SIT	v SIT	v SIT	v €	v €
Črnuče	0	200.000	2.000.000	2.550.000	3.917.568	6.597.052	23.114	25.068
Posavje	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.182.000	5.699.000	19.695	13.653
Bežigrad	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.377.000	5.899.000	20.550	17.013
Center	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.377.000	5.899.000	20.550	19.827
Jarše	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	15.637
Moste	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.377.000	5.899.000	20.550	23.917
Polje	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	21.741
Sostro	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.182.000	5.699.000	19.695	20.655
Golovec	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	16.652
Rudnik	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	23.124
Trnovo	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.822	22.945
Vič	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	21.985
Rožnik	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	17.533
Šiška	0	200.000	2.000.000	2.300.000	3.377.000	5.899.000	20.550	18.677
Dravlje	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	20.063
Šentvid	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.280.000	5.799.000	20.122	22.244
Šmarna gora	0	200.000	2.000.000	2.000.000	3.182.000	5.699.000	19.695	19.057

Viri: (Brezovšek, Lukšič in Haček 2004, 38),

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun_2004/zakljucni_racun_2004/default.html, 08.01.2009),

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun_2005/default.html, 08.01.2009),

(<http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun2006/default.html>, 08.01.2009),

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/rebalans_2007/default.html, 08.01.2009),

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/rebalans_2008/default.html, 08.01.2009).

Do leta 2004 so z mestnega proračuna vse ČS dobivale enako količino denarja. V letu 2005 se je to spremenilo in je tako ČS Črnuče dobila največ proračunskih sredstev (3.917.568 SIT). Najmanj sta dobili četrtne skupnosti Sostro in Šmarna gora (3.182.000 SIT), kljub temu da je npr. ČS Sostro po površini največja ČS skupnost (8856 ha) s 6.130 prebivalci (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008). Do leta 2008 je ČS Črnuče dobivala največ proračunskih sredstev (na podlagi že prej omenjenih kriterijev: število prebivalcev, površine ČS, ...) v primerjavi z ostalimi ČS (glej tabela 4.2.), čeprav njen

finančni načrt v primerjavi z nekaterimi ČS ni tako pester. Finančni načrt ČS Rudnik za leto 2006 je npr. zajemal področja: lokalne samouprave, obrambe in ukrepov ob izrednih dogodkih, gospodarstva, varovanje okolja in naravne dediščine, področje kulture, športa in nevladnih organizacij ter socialno varstvo, medtem ko ČS Črnuče lokalno samoupravo, prostorsko planiranje in stanovanjsko komunalno dejavnost ter področje socialne varnosti (<http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun2006/default.html>, 09.01. 2009).

4.6 ČETRTNE SKUPNOSTI NA SPLETNIH STRANEH

V dobi informacijske družbe, ko je računalniška tehnologija prisotna tako na delovnem mestu kot v gospodinjstvu ter s tem dostopnost do spleta, sem mnenja, da je predstavitev ČS na spletnih straneh eden izmed pogojev uspešnega izvajanja tako prepoznavnosti ČS med prebivalci, obveščanje le teh kot odločanja preko svetov četrtnih skupnosti.

Na medmrežju lahko dandanes pridobimo skoraj vse podatke oziroma informacije, ki jih iščemo ali potrebujemo. Kot prednost interneta v vidim v iskanju informacij brez časovne omejitve. Kot časovno omejitev razumem npr. čas, ki ga posameznik potrebuje oziroma mora izbrat pravi termin, da se seznanji z aktivnostmi, ki se trenutno izvajajo v npr. njegovi četrtni skupnosti. Za tako seznanitev mora obiskat sedež četrtne skupnosti, kjer bi lahko pri strokovnem delavcu ali na oglasni deski pridobil želene informacije. V kolikor lahko te informacije pridobi na spletu, jih lahko pridobi kadarkoli brez časovne omejitve. Prav tako je internet dostopen tudi marginalnim osebam, osebam z omejenim gibanjem, invalidom, ... Kar je prednost, po drugi strani, pa bo občan imel manj možnosti za navezovanje osebnega stika s predstavniki ČS²⁴. Ne glede na navezovanje osebnega stika, sem mnenja, da je kvalitetna in aktualna predstavitev ČS na spletu potrebna tako za obveščanje svojih prebivalcev o delovanju ČS in odzivih na njihove pripombe, želje, predloge,... kot za navezovanje stikov med prebivalci in predstavniki ČS. Elektronske demokracije tako ne razumem kot bi rekel Prodnik (2008, 19) »internetne ali elektronske volitve ter referendum«²⁴, s čimer bi se »povsem prekrili potenciali za prehod v demokracijo, ki dopušča/omogoča večjo participacijo ljudi«.

Martin Hagen definira koncepte elektronske demokracije v okviru tistih teorij, ki razumejo računalnike in/ali računalniška omrežja kot osrednje orodje v delovanju demokratičnega

²⁴ Prodnik zagovarja stališče, da pomembno, da se gre prek nujnosti fizične prisotnosti in »trenutne« prisotnosti v točno odločenem (fizičnem) prostoru. Raziskave obenem že kažejo potencialno inkluzivistično plat interneta, ki lahko v politične ter komunikacijske procese vključi tradicionalno izključene skupine (Prodnik 2008, 16).

političnega sistema. Sam pojem opredeli takole:»Elektronska demokracija pomeni vsak demokratični politični sistem, v katerem so računalniki in računalniška omrežja uporabljeni za izvajanje naslednjih ključnih funkcij demokratičnega procesa: informiranje in komuniciranje, artikulacijo in združevanje interesov ter politično odločanje (tako posvetovanje kot glasovanje)« (Hagen v Delakorda 2002, 14). Winston (v Prodnik 2002, 20) poudarja, da je digitalna tehnologija »najboljša pot za komunikativno prenašanje idej in demokracija je najboljše sredstvo uresničevanja teh idej ... Gre za najbolj močno kombinacijo«.

V Trajnostnem razvoju MOL - strategije (2002) je v poglavju Razvojni in programski projekti tudi poglavje, ki se nanaša na E-mestno upravo. V njem je zapisano:»Pogoj učinkovite elektronske mestne uprave so tudi dvosmerne elektronske interakcije z občani, z vidika distribucije podatkov, zbiranje mnenj, odzivov in usmerite, katerih cilj je izboljšanje učinkovitosti odločanja« (Trajnostni razvoju MOL – strategije 2002, 34).

Grünfeld v svojem delu pravi,

da je vsem ČS omogočeno objavljanje svojih vsebin v okviru spletnih strani MOL, kjer lahko vsaka ČS oblikuje svojo spletno stran. ČS lahko v skladu z zakonom o medijih izdaja svoja glasila. Na vseh sedežih ČS je zagotovljena ustrezna računalniška oprema s povezavo na internet in za uporabo elektronske pošte. Za potrebe snemanj sej svetov ČS je bila nabavljena potrebna tehnična oprema. Prav tako je bilo organizirano in izvedeno obvezno usposabljanje za vse strokovne sodelavce OLS, ki izvajajo strokovna opravila za potrebe ČS (Grünfeld 2005, 59).

Vse ČS nimajo neposrednega dostopa za urejanje svoje spletne strani, saj je za to zadolžen Center za informatiko. Javni uslužbenec na sedežu ČS mora podatke sporočiti oziroma posredovati predstavniku ČS, ki je s strani sveta zadolžen za urejanje spletne strani. To velja predvsem za strani ČS, ki so v sklopu matične strani MOL (www.ljubljana.si). Nekatere ČS imajo povezavo na zunanje strežnike, kar pomeni, da se njihova spletna stran razlikuje od ostalih (ČS Črnuče, ČS Vič, ČS Šiška, ČS Dravlje, ČS Posavje) kakor tudi njihovo avtonomno upravljanje s stranjo. Več o nastalih razlikah zaradi tega v nadaljevanju.

Na uradni spletni strani MOL (www.ljubljana.si) so predstavljene vse ČS in nekaj osnovnih podatkov v zvezi z njimi, kot so: osnovni podatki o ČS – sedež ČS, telefon, fax in e-mail naslov, površina ČS ter število prebivalcev po skupnosti, informacije o prvih sejah svetov

četrtnih skupnosti ter prebivalci po ČS, kjer je zajeta starostna struktura ter delež moških in žensk (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008 in http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008).

Ker živimo v času informacijske tehnologije in je računalnik ter s tem posredno internet naš največji vir informacij, do katerih imamo dostop skorajda kjer koli in kadar koli, sem naredila pregled opremljenosti predstavitev in spletnih strani ČS MOL. Kriteriji, ki jih bom pri tem uporabila, bodo naslednji: samostojna spletna stran²⁵, osnovne informacije (naslov, telefon, fax, e-mail naslov, uradne ure), zapisniki sej, poročanje o aktualnem dogajanju v ČS (kulturne, športne prireditve, ...) – kriterij aktualno, vabilo k sodelovanju; v ta kriterij spadajo možnosti in pozivanje ljudi k sodelovanju bodisi preko forumov, anket, vabila na seje, pisanje ČS, ... (glej tabelo 4.3.)

²⁵ Kriterij za samostojno spletno stran je bil samostojen internetni naslov in ne znotraj strani MOL oziroma www.ljubljana.si. Nekatere ČS imajo povezavo na zunanje strežnike, zato so njihova spletna stran razlikuje od ostalih.

Tabela 4.3: Informacijska opremljenost spletnih strani ČS

Četrtna skupnost	Samostojna spletna stran	Osnovne informacije	Zapisniki sej	Aktualno	Vabilo k sodelovanju
Bežigrad	-	+	-	-	+
Center	+	+	+	+	+
Črnuče	+	+	+	+	+
Dravljje	+	+	-	-	-
		brez uradnih ur			
Golovec	-	-	+	-	+
Jarše	-	+	+	+	-
Moste	-	+	+	-	+
Polje	-	+	-	-	+
Posavje	+	+	+	-+	+
Rožnik	-	+	-	-	-
Rudnik	-	+	+	-	+
Sostro	-	+	-	-	+
Šentvid	-	+	+	-	-
Šiška	+	+	+	+	+
Šmarna gora	-	+	+	-	+
		brez uradnih ur			
Trnovo	-	+	+	-	+
Vič	+	+	+	-	+

Viri:

http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrtna_skupnosti/default.html, 22.02.2008,

<http://crnuce.si/>, 13.03.2008,

<http://www.cs-dravljje.si/>, 13.03.2008,

<http://www.cssiska.si/>, 13.03.2008,

<http://www.cetrtna-skupnost-vic.si/>, 13.03.2008,

<http://www.csposavje.si/>, <http://www2.arnes.si/~supgiskr/cs/index.html>, 13.03.2008.

Tabela 4.3 prikazuje informacijsko opremljenost spletnih strani ČS MOL. ČS Črnuče, ČS Dravljje, ČS Šiška, ČS Vič in ČS Posavje imajo svoje spletne strani, kar pa še ne pomeni, da so zaradi tega prebivalci teh ČS bolj obveščeni, saj je bila spletna stran ČS Dravljje nazadnje posodobljena na dan 24. maja 2007 z vabilom na počastitev dneva ČS Dravljje (<http://www.cs-dravljje.si/>, 13.03.2008). Največ informacij ponuja samostojna spletna stran ČS Črnuče. Na njej lahko zasledimo pravne akte nanašajoč se na ČS, zapisnike sej, glasilo, aktualno problematiko, anketo, koledar kulturnih dogodkov, športne prireditve, ažuriran forum, v katerem v glavnem odgovarja na vprašanja predsednik ČS g. Jože Osterman, ... (<http://crnuce.si/>, 13.03.2008). Podobno količino informacij ponujata tudi spletna stran ČS Vič in ČS Posavje. Najmanj ponujajo spletne strani ČS Rožnik, ki nudi samo osnovne informacije o ČS in članih sveta ČS ter ČS Golovec, ki na svoji strani nima navedenih osnovnih informacij ter ČS Polje. V glavnem pa vse ČS v svojih pozdravnih nagovorih vabijo

svoje prebivalce k sodelovanju, podajanju mnenj ter pobud za kvalitetnejše življenje v njihovi ČS. Kot je razvidno, predstavniki posameznih ČS (oblika in vsebina objav na spletni strani posamezne ČS je v pristojnosti sveta ČS) po mojem mnenju dajejo različno težo medmrežni predstavitvi svojih ČS.

Uresničevanje določenega segmenta E – uprave iz Trajnostnega razvoja MOL – strategije (2002), lahko zasledimo v članku časopisa Delo, ki se nanaša na brezplačno računalniško usposabljanje občanov v MOL, ki poteka od oktobra 2007. Ciljna skupina projekta so meščani starejši od 55. leta. Usposabljanje, ki poteka na sedežih ČS v dopoldanskih in popoldanskih urah, se izvaja kot 30 urni računalniški tečaj, ki zajema osnovno rabo računalniških programov. Meščani so se lahko prijavili preko društev, nevladnih organizacij, na oddelku za lokalno samoupravo, sedežih ČS ali pa preko spleta. Odziv je bil zelo pozitiven, saj se je v časovnem obdobju od avgusta 2007 do konca leta, prijavilo več kot 1300 tečajnikov. MOL je v ta namen porabil 120.000 evrov. Vzporedno s tem projektom so na sedežih 11 ČS (ČS Črnuče, ČS Posavje, ČS Bežigrad, ČS Moste, ČS Polje, ČS Sostro, ČS Vič, ČS Šiška, ČS Dravljje, ČS Šentvid) vzpostavili e – točke, s katerimi je meščanom omogočeno brezplačna uporaba interneta (<http://www.delo.si/clanek/57032>, 25.03.2008).

5 ANALIZA EMPIRIČNEGA DELA

Za preverjanje zastavljenih hipotez, teoretična in normativna izhodišča tako opredelitve politične participacije kot četrtnih skupnosti ne zadostujejo, saj so omenjene opredelitve le (de jure) podlaga za njihovo delovanje. Potrebno je preveriti (de facto) stanje na terenu in evalvirati dejansko izvajanje ter delovanje četrtnih skupnosti kakor tudi dojemanje ožjega dela MOL kot novo obliko udeležbe prebivalcev pri odločanju. V ta namen je bila izvedena anketa med prebivalci MOL in svetniki četrtnih skupnosti. Pridobljeni podatki bodo primerjani z raziskavo Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2004), s čimer bom poskušala ugotoviti ali je v obdobju štirih let prišlo do sprememb pri delovanju same ČS oziroma percepcije ČS med prebivalci ter nenazadnje posredne politične participacije med prebivalci MOL.

Na podlagi zgoraj navedenega, se bom v tem poglavju posvetila analizi pridobljenih podatkov z metodo ankete, ki je bila izvedena tako med prebivalci MOL in svetniki ČS MOL. Anketo na reprezentativnem vzorcu 300 prebivalcev MOL so izvedli raziskovalci Fakultete za družbene vede za namene raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju. Vzorec svetnikov ČS je bil 76. Anketa med svetniki ČS je bila izvedena v devetih izmed sedemnajstih ČS v času od novembra 2007 do aprila 2008.

V začetku poglavja bom naredila analizo podatkov za leto 2007 tako za občane MOL kot za svetnike ČS, čemur bo sledila primerjava podatkov z raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju iz leta 2004.

5.1 ANALIZA MNENJ OBČANOV MESTNE OBČINE LJUBLJANA

V mesecu decembru 2007 je raziskovalna skupina Fakultete za družbene vede v okviru raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju 2007 med občani MOL izvedla anketo, ki je obsegala vzorec 300 prebivalcev. Ljubljana ima po podatkih za leto 2006 267.386 prebivalcev (<http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/stevilke/default.html>, 22.02.2008).

Analiza empiričnega dela je razdeljena na naslednje sklope:

- mnenja prebivalcev MOL o seznanjenosti z delovanjem ČS,
- stiki med prebivalci MOL in svetniki ČS,
- uvedba ČS,
- mediji kot vir informacij o MOL in ČS,

- meščani v odnosu do mestne uprave in njihov položaj pri oblikovanju mestne politike,
- udejstvovanje prebivalcev MOL pri odločanju.

5.1.1 MNENJA PREBIVALCEV MOL GLEDE SEZNAVJENOSTI Z DELOVANJEM ČETRTNIH SKUPNOSTI

Identificiranje prebivalcev z okoljem, v katerem živijo, ter zaznavanje le tega, je z vidika prepoznavnosti ČS med prebivalci MOL pomemben dejavnik. Poznana jim mora bit tako razdeljenost MOL na ožje dele, njihova vloga, način delovanja, ... Po drugi strani pa je zaznavanje/neznavanje okolja pokazatelj, koliko tudi samo okolje opozarja nase.

Prvo vprašanje se je nanašalo na seznavjenost prebivalcev MOL o njeni razdelitvi na ČS. Pokazalo se je, da več kot 90 odstotkov anketiranih prebivalcev MOL ve, da je MOL razdeljena na četrtne skupnosti in le nekaj več kot devet odstotkov tega ne ve (glej tabelo 5.1).

Tabela 5.1: Seznavjenost prebivalcev MOL glede njene razdelitvi na ČS (v odstotkih)

Ali veste, da je Mestna občina Ljubljana razdeljena na četrtne skupnosti?	PREBIVALCI MOL
DA	90,4
NE	9,6
SKUPAJ	100

N = 271

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Prav tako je 86,4 odstotkov anketiranih prebivalcev MOL znalo povedati, v kateri ČS živijo. Na to vprašanje ni znalo odgovoriti 13,6 odstotka vprašanih občanov (glej tabelo 5.2).

Tabela 5.2: Seznavjenost z lastno ČS (v odstotkih)

Ali veste, v kateri četrtni skupnosti prebivate?	PREBIVALCI MOL
DA	86,4
NE	13,6
SKUPAJ	100

N = 272

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Seznavjenost prebivalcev MOL s pristojnostmi sveta ČS v primerjavi s seznavjenostjo prebivalcev glede razdeljenosti MOL na ČS in vednostjo, v kateri ČS živijo, je majhna. Le

dobra četrtina (26,1%) anketiranih prebivalcev MOL pozna pristojnosti sveta ČS (glej tabelo 5.3).

Tabela 5.3: Poznavanje prebivalcev MOL glede pristojnosti ČS (v odstotkih)

Zanima nas, ali poznate pristojnosti sveta četrtne skupnosti?	PREBIVALCI MOL
DA	26,1
NE	73,9
SKUPAJ	100

N = 268

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Anketirani prebivalci, ki so odgovorili, da poznajo pristojnosti ČS, so nadalje podajali mnenje glede obsega pristojnosti sveta ČS. 51,8 odstotka anketiranih je mnenja, da ima svet ČS premalo pristojnosti, 24,7 odstotka, da jih ima ravno prav, in 4,7 odstotka, da ima preveč pristojnosti. 18,8 odstotka se glede vprašanja ni znalo opredeliti (glej tabelo 5.4).

Tabela 5.4: Mnenja občanov glede pristojnosti sveta ČS (v odstotkih)

Če da... Ali menite, da ima svet četrtne skupnosti preveč ali premalo pristojnosti?	OBČANI MOL
Ima preveč pristojnosti	4,7
Ima ravno prav pristojnosti	24,7
Ima premalo pristojnosti	51,8
Ne vem	18,8
SKUPAJ	100

N = 187

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

5.1.2 STIKI MED PREBIVALCI MOL IN SVETNIKI ČS

V kolikor sta želja in interes občanov, da pride do realizacije, razgrnitve, predstavitve, ... katere izmed njihovih potreb, želja, problemov, ... je potrebna določena mera komunikacije (dvosmerne) med občani in odločevalci. Takšna komunikacije se lahko vzpostavi le v odprtih in dostopnih institucijah. Z vidika občana je to pogoj, z vidika odločevalcev v MOL pa sta njihova odprtost in dostopnost zaman, če prebivalci niso pripravljeni komunicirati.

Prebivalci MOL so bili povprašani, če so se že kdaj udeležili seje sveta ČS. Več kot 90 odstotkov (90,3%) se seje sveta še ni udeležila, medtem ko se jih je le 8,6 odstotka. 1,1 odstotka se tega dejanja ni spomnilo (glej tabela 5.5).

Tabela 5.5: Udeležba občanov na sejah sveta ČS (v odstotkih)

Ali ste se morda že kdaj udeležili seje sveta četrtne skupnosti?	PREBIVALCI MOL
DA	8,6
NE	90,3
SE NE SPOMNIM	1,1
SKUPAJ	100

N = 268

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Prebivalci lahko svoje interese, želje, mnenja, ... izražajo na različne načine, tudi s pomočjo osebnega stika z odločevalcem. Prav zato so občani odgovarjali na vprašanje, če so že kdaj poskušali navezati stik s članom sveta ČS po telefonu ali osebno. Le 20 odstotkov vprašanih je odgovorilo pritrdilno, medtem ko 80 odstotkov vprašanih ni navezalo osebnega ali telefonskega stika s članom ČS (glej tabelo 5.6).

Tabela 5.6: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih)

Ali ste že kdaj navezali stik s članom sveta četrtne skupnosti na primer po telefonu ali osebno?	PREBIVALCI MOL
DA	20
NE	80
SKUPAJ	100

N=270

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Nadalje je 80 odstotkov anketiranih, ki še niso navezali stika s članom sveta ČS, odgovarjalo na vprašanje, če so morda poskušali navezati stik s kakim članom ČS. 91,7 odstotka je odgovorila, da še niso poskušali navezati stika. To je poskušalo le 8,3 odstotkov anketiranih (glej tabelo 5.7)

Tabela 5.7: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih)

Če ne ... Ali ste poskušali navezati stik s kakim članom ČS?	PREBIVALCI MOL
DA	8,3
NE	91,7
SKUPAJ	100

N = 216

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Ponovno je del anketiranih, ki je na predhodno vprašanje odgovorilo z ne, odgovarjalo naprej na naslednje vprašanje. Tokrat nas je zanimalo, ali so mnenja, da bi lahko navezali stik s katerim članom sveta ČS, če bi želeli. 81,4 odstotka je menja, da če bi želeli, bi lahko navezali stik s članom sveta ČS. S tem se ne strinja 18,4 odstotka anketiranih prebivalcev (glej tabelo 5.8).

Tabela 5.8: Navezovanje stikov občana s članom sveta ČS (v odstotkih)

Če ne ... Ali menite, da bi v primeru, če bi hoteli, lahko navezali stik s kakim članom sveta četrtne skupnosti?	PREBIVALCI MOL
DA	81,4
NE	18,4
SKUPAJ	100

N = 204

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

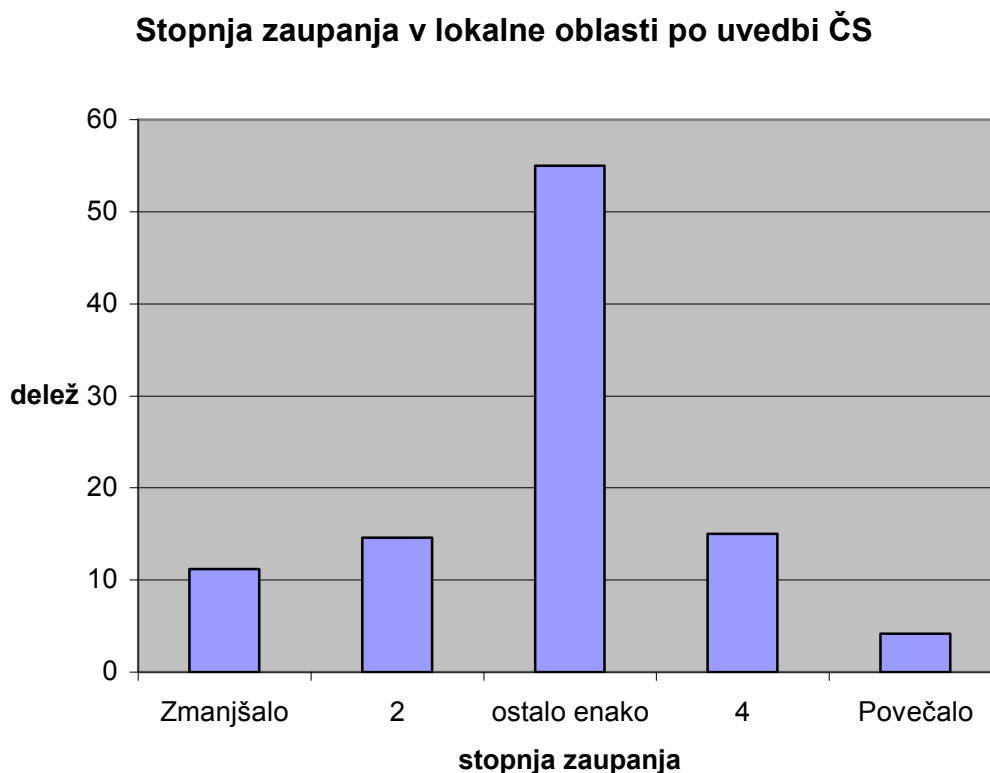
5.1.3 UVEDBA ČS

Kot že povedano, so bile ČS ustanovljene z namenom povečanja politične participacije prebivalcev MOL pri odločanju. Vsekakor bi naj uvedba ČS predstavljala neko novo raven oziroma priložnost dialoga med prebivalci MOL ter svetniki ČS ter nadalje svetniki MS in mestno upravo. Vzpostavitev ČS je bila za občane MOL novost, ki je obetala neko spremembo na boljše. V nadaljevanju bodo predstavljena mnenja prebivalec MOL po uvedbi ČS v MOL.

Anketirani prebivalci MOL so ocenjevali stopnji zaupanja v lokalno oblast po uvedbi ČS v MOL. 55 odstotkov anketiranih je odgovorilo, da se z uvedbo ČS njihovo zaupanje v lokalne oblasti ni spremenilo, oziroma je ostalo nespremenjeno. Nekako enak delež jih je mnenja, da se je njihovo zaupanje v lokalne oblasti malo zmanjšalo (14,6 %) oziroma malo povečalo (15,0%). 11,2 odstotka anketiranih je mnenja, da se je njihovo zaupanje zmanjšalo, medtem

ko jih je 4,2 odstotka mnenja, da se je njihovo zaupanje v lokalne oblasti povečalo (glej graf 5.1).

Graf 5.1: Stopnja zaupanja v lokalne oblasti po uvedbi ČS (v odstotkih)

N = 260

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Anketirani so tudi bili vprašani, če se je z uvedbo ČS v občini izboljšala kakovost življenja, moč civilnodružbenih skupin, moč političnih strank in sodelovanje občanov pri odločanju.

Da je kakovost življenja po uvedbi ČS v MOL ostala nespremenjena, meni 62,2 odstotka anketiranih, kar je skoraj dve tretjini. Podoben odstotek anketiranih je mnenja, da se je kakovost življenja malo zmanjšala (15,1%) oziroma malo povečala (13,1%). 3,9 odstotka jih je mnenja, da se je kakovost življenja povečala, medtem ko jih je 5,8 odstotka mnenja, da se je kakovost življenja z uvedbo ČS zmanjšala (glej tabelo 5.9).

Več kot polovica anketiranih (57,3%) jih meni, da je položaj civilno družbenih organizacij ostal nespremenjen. Da se je njihova moč malo povečala, je mnenja 13,3 odstotka oziroma povečala pa 2,7 odstotka. Občani so tudi glede povečanja moči političnih strank po uvedbi ČS v MOL dejali, da njihova moč ostaja nespremenjena. Takšnega mnenja je 51,2 odstotka.

Kljub temu jih 14,1 odstotek misli, da se je njihova moč malo povečala ter 14 odstotkov, da se je povečala.

Kot je že bilo napisano, »je participacija dejavnost, kjer je posameznik udeležen (sodeluje) z drugimi v nekaterih družbenih procesih, medtem ko je politična participacija v procesu vladanja priložnost, da so tudi zasebniki udeleženi v procesu oblikovanja politik« (Brezovšek 1995). Malo manj kot polovica (48,3) anketiranih prebivalcev MOL je mnenja, da je sodelovanje občanov pri odločanju ostalo nespremenjeno. 15,8 odstotka jih je mnenja, da se je malo zmanjšalo, 12,7 odstotka pa, da se je zmanjšalo. 17,0 odstotkov jih je mnenja, da se je sodelovanje malo povečalo (glej tabelo 5.9), iz česar sledi, da kljub uvedbi ČS le-to premalo prebivalcev vidi kot priložnost, da bi se udeležili pri procesu oblikovanja politik. Povedano drugače; ČS med prebivalci MOL niso razumljene kot polje priložnosti soočenja in uresničevanja njihovih interesov.

Tabela 5.9: Ocena kakovosti življenja v občini, moči civilno družbenih skupin, moči političnih strank in sodelovanje občanov pri odločanju po uvedbi ČS (v odstotkih)

PROSIMO VAS, DA OCENITE, KAKO SE JE Z UVEDBO ČS IZBOLJŠALO:	OBČANI MOL			
	kakovost življenja v občini <i>N</i> = 259	moči civilno družbenih skupin <i>N</i> = 255	moči političnih strank <i>N</i> = 256	sodelovanje občanov pri odločanju <i>N</i> = 259
Zmanjšalo	5,8	7,5	7,0	12,7
2	15,1	19,2	13,7	15,8
3	62,2	57,3	51,2	48,3
4	13,1	13,3	14,1	17,0
Povečalo	3,9	2,7	14,0	6,2
SKUPAJ	100	100	100	100

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Ko so prebivalci bili povprašani za mnenje, katere interese zastopa svet četrtne skupnosti, je bila razlika med zastopanjem interesov večine prebivalcev ter zastopanjem interesov majhnega dela prebivalcev le nekaj več kot 6,1 odstotka. Tako je bilo 39,9 odstotka anketiranih občanov MOL mnenja, da zastopa svet ČS interese večine prebivalcev, medtem ko jih je bilo 33,8 odstotka mnenja, da zastopa interese majhnega dela prebivalcev. Mestni svet bi naj po mnenju slabe polovice (46,6%) anketiranih zastopal mnenje večine prebivalcev. Prav tako je v primeru mestnega sveta večji delež takšnih, ki menijo, da mestni svet zastopa interese skoraj vseh prebivalcev (10,9%) (glej tabelo 5.10).

Tabela 5.10: Primerjava med zastopanjem interesov v svetu četrtne skupnosti in mestnem svetu (v odstotkih)

KAJ MENITE	OBČANI MOL	
	ali svet vaše četrtne skupnosti zastopa interese... <i>N = 266</i>	ali mestni svet MOL zastopa interese... <i>N = 266</i>
skoraj vseh prebivalcev	7,5	10,9
Večine prebivalcev	39,9	46,6
Majhnega dela prebivalcev	33,8	34,6
zelo majhne skupine prebivalcev	18,8	7,9
SKUPAJ	100	100

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

5.1.4 MEDIJI KOT VIR INFORMACIJ GLEDE MOL IN ČS

Mediji, kot so televizija, radio in časopisi, so le nekatera izmed sredstev obveščanja javnosti o aktualnih dogodkih v njihovem okolju. Dobra tretjina (36,2%) anketiranih občanov spremlja lokalno politiko v medijih vsak dan, 26,2 odstotka jih to spremlja manj pogosto, 17,0 odstotkov enkrat ali dvakrat na teden, podoben delež (16,6%), več kot dvakrat na teden. 3,3 odstotka anketiranih lokalna politika v medijih ne zanima (glej tabela 5.11).

Tabela 5.11: Spremljanje lokalne politike v medijih (v odstotkih)

Kako pogosto spremljate lokalno politiko v medijih (TV, radio, časopis)?	OBČANI MOL
Vsak dan	36,2
Več kot dvakrat na teden	16,6
Enkrat ali dvakrat na teden	17,0
Manj pogosto	26,2
Nikoli	3,3
Ne vem	0,7
SKUPAJ	100

N = 271

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Po mnenju anketiranih občanov je televizija tisti medij, s katerega izvejo največ informacij glede MOL, saj je tega mnenja kar 44,8 odstotkov anketiranih. Drugi vir informacij je časopis, le temu sledi radio, časopis Ljubljana in drugo (glej tabelo 5.12).

Tabela 5.12: Informacije glede MOL v medijih (v odstotkih)

Iz katerega medija izveste večino informacij o MOL?	OBČANI MOL
Televizije	44,8
Radio	7,7
Dnevnih časopisov	32,2
Tedenskih in mesečnih časopisov	2,7
Časopisa Ljubljana	6,5
Drugo	6,1
SKUPAJ	100

N = 261

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Največ informacij glede dogajanja v ČS anketirani občani izvedo iz drugih virov. Takšnega mnenja je slaba tretjina anketiranih (31,6). Kot drugi najpogostejši vir je po mnenju 28,6 odstotka anketiranih časopis Ljubljana. Le temu sledi dnevno časopisje, televizija, tedenski in mesečni časopisi ter radio (glej tabela 5.13).

Tabela 5.13: Informacije glede ČS v medijih (v odstotkih)

Iz katerega medija izveste večino informacij o ČS?	OBČANI MOL
Televizije	13,2
Radio	3,4
Dnevnih časopisov	16,5
Tedenskih in mesečnih časopisov	6,8
Časopisa Ljubljana	28,6
Drugo	31,6
SKUPAJ	100

N = 266

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

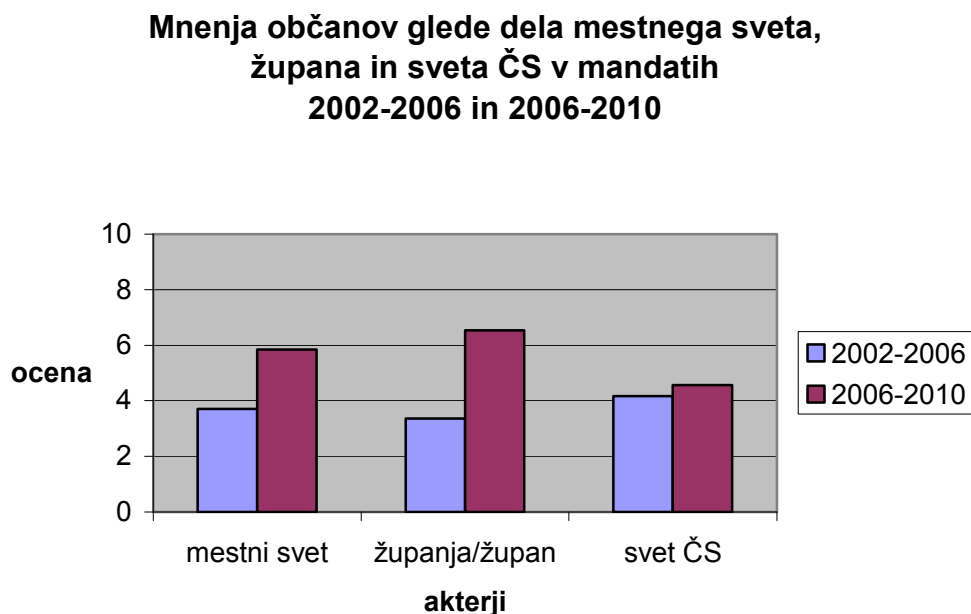
5.1.5 MEŠČANI V ODNOSU DO MESTNE UPRAVE IN NJIHOV POLOŽAJ PRI OBLIKOVANJU MESTNE POLITIKE

Občani so tudi podajali mnenja glede dela mestnega sveta, županje in župana ter delovanje ČS v aktualnem mandatu (2006-2010) in prejšnjem mandatu (2002 - 2006). V prejšnjem mandatu je MOL županovala gospa Danica Simšič. V mestnem svetu so bile zastopane naslednje stranke in njihovi mestni svetniki: LDS (15), ZLSD (8), SDS (7), NSi (4), DESUS

(2), SLS (2), Ljubljana, moje mesto (2), SNS (1), Rad imam Ljubljano (1), Zeleni Slovenije (1), Lista za čisto pitno vodo (1), SMS (1). Aktualni župan je gospod Zoran Jankovič. V mestnem svetu so zastopane naslednje stranke in njihovi svetniki: Lista Zorana Jankoviča (23), SDS (8), LDS (5), SD (4), NSi (2), Lista za čisto pitno vodo (1), Zeleni Slovenije (1), DESUS (1)
(http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_volilna_komisija/zgodovina_volitev_lokalne_volitve_2002_ms/default.html, 24.04.2008).

Anketirani občani so tako delo mestnega sveta, župana ter delo ČS bolj ocenili v aktualnem mandatu (2006 - 2010). Največja razlika v oceni dela je nastala pri ocenjevanju dela županje oziroma župana. Delo županje so anketirani občani ocenili z oceno 3,36 (slabo), medtem ko so delo župana ocenili z oceno 6,54 (dobro). Do razhajanje v ocenah prihaja tudi pri oceni dela mestnega sveta, saj je aktualni mestni svet ocenjen boljše v primerjavi s prejšnjim, saj je mestni svet za mandat 2002 – 2006 ocenjen z oceno 3,71 (slabo), aktualni mestni svet so ocenili z oceno 5,85 (zadostno). Pri ocenjevanju dela ČS ni prišlo do bistvenih razlik, saj je ČS v obeh mandatih ocenjen zelo podobno; v mandatu 2002 – 2006 z 4,17 (niti ne tako slabo) in v mandatu 2006 – 2010 4,57 (glej graf 5.2).

Graf 5.2: Mnenja občanov glede dela MS, župana in dela njihovega sveta ČS v mandatih 2002-2006 in 2006 – 2010

N – glej opombo²⁶

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

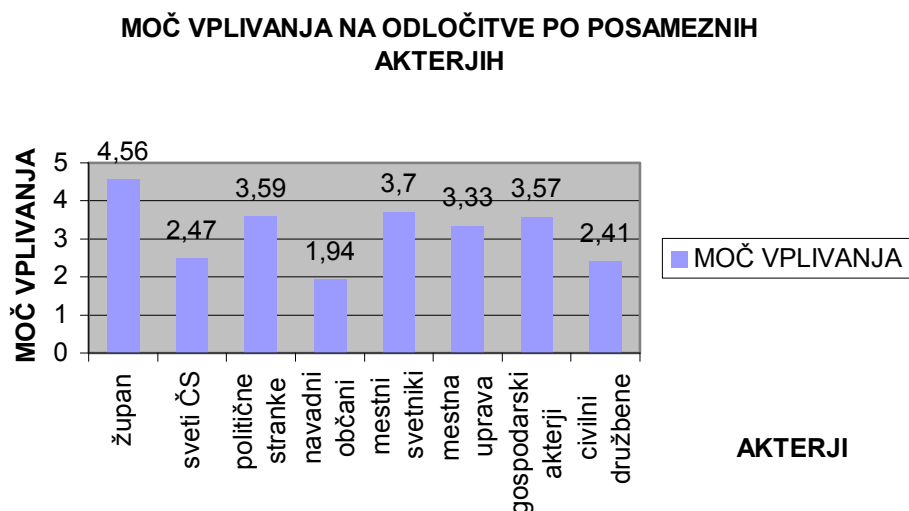
Opomba: podatki so povprečne vrednosti, izračunane na osnovi ocene občanov o delovanju MS, župana in sveta njihove ČS v mandatu 2002 – 2006 in trenutnem mandatu 2006 – 2010. Anketirani občani so na lestvici od 1 do 10, pri čemer 1 pomeni »zelo slabo«, 10 »zelo dobro«, 5 »ne dobro in ne slabo« ocenjevali delo prej navedenih organov v dveh zaporednih mandatih. .

»Osnova vsake demokratične skupnosti je, da imajo tisti, ki so prizadeti zaradi odločitev, pravico vplivati na oblikovanje take odločitve. V demokratičnem sistemu je pravično, da javnost določi, kam želi iti, vloga izvoljenih funkcionarjev pa je uresničevati želje« (Fisher v Devjak 2001, 87). Na primeru MOL se je postavilo vprašanje, kolikšen vpliv na odločanje v MOL imajo naslednji akterji: župan, mestni svetniki, mestna uprava, sveti ČS, politične stranke, navadni občani, različne civilno družbene organizacije in gospodarski akterji. Po mnenju anketiranih občanov ima največji vpliv na odločitev župan, sledijo mu mestni svetniki in politična stranke. Po mnenju anketiranih imajo najmanjši vpliv na odločanje navadni občani (glej graf 5.3).

²⁶ Kako ocenjujete delo:

MS v mandatu 2002-2006 - 3, 71, N = 231; MS v mandatu 2006-2010 - 5, 85, N = 237; županje v mandatu 2002 – 2006 - 3,36, N = 259; župana v mandatu 2006 – 2010 - 6, 54, N = 259; sveta ČS vaše ČS mandatu 2002 – 2006 - 4, 17, N = 156; sveta ČS vaše ČS v mandatu 2006 - 2010 - 4, 57, N = 164.

Graf 5.3: Stopnja vplivanja na odločitve v MOL po posameznih akterjih

N – glej opombo²⁷

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Opomba: podatki so povprečne vrednosti, izračunane na osnovi ocene občanov o vplivanju posameznih akterjev na odločanje v MOL. Anketirani občani so na lestvici od 1 do 5 ocenjevali moč vplivanja posameznih akterjev, pri čemer 1 pomeni »nobenega vpliva«, 5 »velik vpliv«, 3 »neopredeljen«.

5.1.6 UDEJSTVOVANJE PREBIVALCEV MOL PRI ODLOČANJU

Lokalne volitve so osnovni instrument vplivanja prebivalcev lokalne skupnosti na predstavniško telo in druge demokratično izvoljene organe lokalne samouprave in so kot take bistvenega pomena tako za doseganje kot tudi za nadaljnji razvoj slovenske lokalne demokracije (Haček v Brezovšek, Haček, Krašovec 2004, 35). V ta namen so občani bili povprašani po njihovi udeležbi na lokalnih volitvah. Kar 93 odstotkov anketiranih je odgovorilo pritrdilno (glej tabela 5.14).

Tabela 5.14: Udeležba na lokalnih volitvah (v odstotkih)

Ali nam lahko zaupate, ali ste že kdaj sodelovali pri odločanju v MOL z glasovanjem na lokalnih volitvah?	PREBIVALCI MOL
DA	93
NE	7
SKUPAJ	100

N = 272

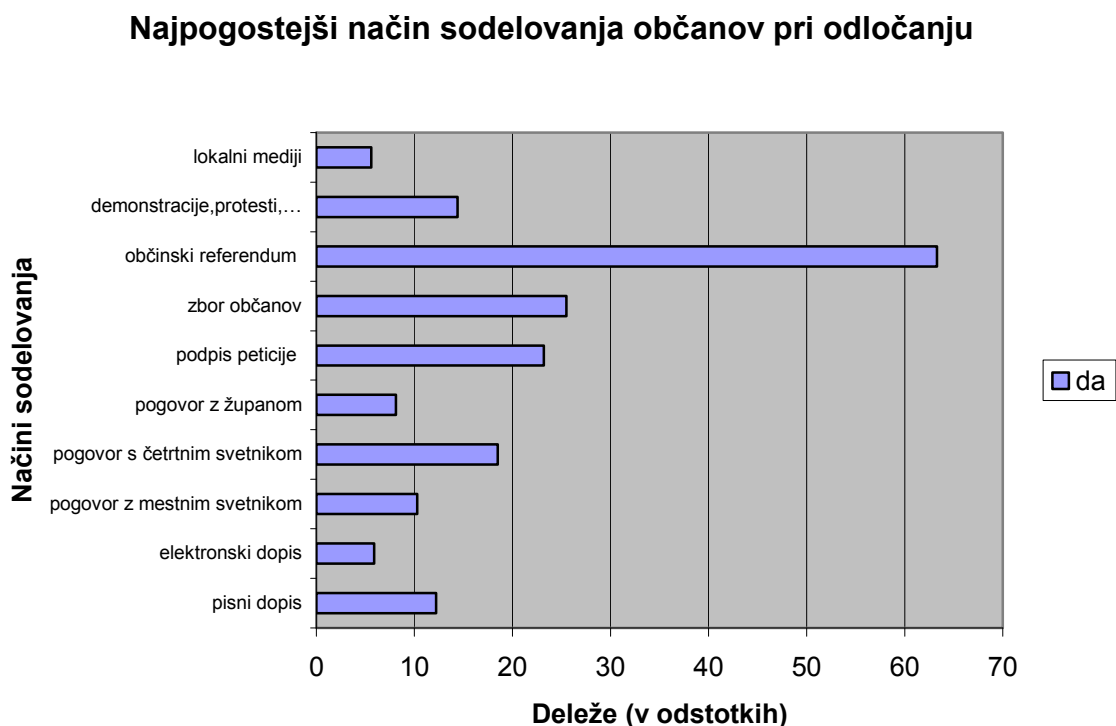
Vir: raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

²⁷ Kolikšen vpliv na odločanje imajo v MOL: župan - 4, 56, N = 269; mestni svetniki 3,70, N = 269; mestna uprava 3, 33, N = 268; sveti ČS 2, 47, N = 263; politične stranke 3,59, N = 267; navadni občani 1, 94, N = 269; različne civilno družbene organizacije 2,41, N = 266; gospodarski akterji 3, 57 N = 266.

Vendar volitve niso edini način sodelovanja občanov pri odločanju, zato smo od občanov skušali izvedeti, ali so poskušali sodelovati pri odločanju na naslednje načine: s pisnim dopisom, z elektronskim dopisom, s pogovorom z mestnim svetnikom, s pogovorom s četrtnim svetnikom, s pogovorom z županom, s podpisom peticije v MOL, z udeležbo na zboru občanov, z udeležbo na občinskem referendumu, z udeležbo na demonstracijah, protestih, stankah v MOL ter z objavo preko lokalnih medijev.

Po mnenju anketiranih občanov je za lokalnimi volitvami najpogostejši način sodelovanja občanov pri odločanju občinski referendum, saj je na to vprašanje pritrdilno odgovorila slaba tretjina anketiranih (63,3%). Le temu sledi zbor občanov, podpis s peticijo, pogovor s četrtnim svetnikom, demonstracije, protesti. Najmanjkrat so anketirani občani poskušali vplivati na odločitve preko lokalnih medijev (glej graf 5.4).

Graf 5.4: Način sodelovanja občanov pri odločanju (v odstotkih)

N = 272

Vir: raziskava Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju (2007)

Nenazadnje je bilo občanom zastavljeno vprašanje glede njihovega družbenega in političnega delovanja tako v političnih strankah kot tudi v nepolitičnih organizacijah.

96,2 odstotka anketiranih občanov je odgovorila, da družbeno in politično ne sodeluje v političnih strankah. Občasno jih sodeluje 2,6 odstotka, stalno jih sodeluje 0,8 odstotka, 0,4 odstotka pa jih opravlja funkcijo.

V primerjavi s političnimi strankami izmed anketiranih občanov opravlja funkcijo v nepolitičnih organizacijah 6,4 odstotke. 10,1 odstotek jih stalno sodeluje, občasno jih sodeluje 16,5 odstotka, medtem ko ne sodeluje 67 odstotkov vprašanih.

5.1.7 POVZETEK

Rezultati opravljene ankete med prebivalci kažejo, da velik delež anketiranih prebivalcev MOL ve, da je MOL razdeljena na ČS (90,4%) ter v kateri ČS skupnosti živijo (86,4%). Velika večina anketiranih meni, da se z uvedbo ČS ni prav veliko spremenilo na področju zaupanja v lokalno oblast, kakovosti življenja, moči civilno družbenih skupin, moči političnih strank ter na področju sodelovanja občanov pri odločanju. Meščani so tudi premalo seznanjeni s pristojnostmi sveta ČS, saj kar slabe tri četrtine (73,9%) anketiranih prebivalcev MOL s pristojnostmi ni seznanjena. Slaba seznanjenost prebivalcev ČS glede pristojnosti sveta ni vzpodbudno izhodišče za dojetanje sveta ČS kot posrednika med prebivalci in oblikovalci mestne politike. Temu v prid kaže tudi mnenje prebivalcev glede moči vplivanja na odločitve v MOL, saj ima svet ČS po mnenju prebivalcev, za občani in civilnodružbenimi skupinami, najmanj vpliva na odločitve (glej graf 5.4). Po drugi strani, pa polovica občanov seznanjenih s pristojnostmi sveta ČS meni, da ima svet premalo pristojnosti.

Udeležba prebivalcev na sejah sveta ČS je redkost, saj se seje še nikoli ni udeležilo kar 90,3 odstotka prebivalcev. Vzrok za tako nizko udeležbo oziroma pasivnost prebivalcev MOL je lahko tudi njihovo mnenje glede moči vplivanja na odločitve v MOL po posameznih akterjih. Meščani so ocenili, da imajo prav oni najmanj vpliva na sprejemanje odločitev v MOL. Največjo moč ima župan, ki mu sledijo mestni svetniki²⁸. Tudi navezovanje stikov s člani sveta ČS je na nizki ravni, saj je to do sedaj poskušalo le 20 odstotkov anketiranih. Po drugi strani pa jih 81,4 odstotka mnenja, da če bi hoteli navezati stik s članom sveta ČS, bi to lahko storili.

Kljub temu da so anketirani prebivalci MOL bolj pasivni kot ne, to še ne pomeni, da so do politike MOL apatični. 36,2 (glej tabelo 5.11) odstotka anketiranih prebivalcev MOL spremlja lokalno politiko v medijih vsak dan. Največ informacij glede MOL dobijo preko televizije ter dnevnih časopisov. Večino informacij o ČS izvedo v različnih drugih medijev ter časopisu Ljubljana, ki izhaja 7 krat letno.

Najpogostejša oblika politične participacije prebivalcev MOL je udeležba na lokalnih volitvah, saj je 93 odstotkov anketiranih že sodelovalo pri odločanju v MOL z glasovanjem na lokalnih volitvah. Temu načinu politične participacije sledi glasovanje na občinskem

²⁸ Lista Zorana Jankovića šteje 23 članov, kar je več kot polovica mestnih svetnikov.

referendumu (63,3%). Uradna poročila kažejo drugačno sliko volilne udeležbe v prestolnici, saj je bila ta na lokalnih volitvah 22. oktobra 2006 58,88% (http://volitve.gov.si/lv2006/udelezba/mestne_obcine.html, 10.07.2009), leta 2002 64,35% (http://volitve2002.gov.si/udel_ob.htm, 10.07.2009), leta 1998 44,69% (http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/udel_sl1k.htm, 10.07.2009), leta 1994 v prvem krogu 57,71 odstotkov ter v drugem krogu 47,50% (vir blizu MOL). Rezultati raziskave v tem primeru niso primerljivi z uradnimi poročili, saj prihaja do prevelikih razhajanj med podatki. Po drugi strani pa so prebivalci bili vprašani, če so že sodelovali na lokalnih volitvah in ne, če so se udeležili vseh dosedanjih lokalnih volitev oziroma katerih so se. Kljub tem razhajanjem pa vseeno lahko ocenim, da državljanska dolžnost oziroma izvrševanje volilne pravice med prebivalci prestolnice ni na zavidljivi ravni, prav tako pa ni med najnižjimi v Slovenije. Za primerjavo, leta 2006 so višjo volilno udeležbo na lokalnih volitvah imeli v Kopru, Murski Soboti in v Novem mestu (http://volitve.gov.si/lv2006/udelezba/mestne_obcine.html, 18.07.2009).

Iz tega lahko sklepam, da se je velika večina prebivalcev lokalnih volitev udeležila vsaj enkrat, kar pa je z vidika politične participacije veliko premalo. Kot drugi najpogostejši način sodelovanja pri odločanju je bil po mnenju občanov občinski referendum, kar je zanimivo, saj je bil v zadnjih desetih letih v MOL samo en referendum; svetovalni referendum leta 2000 o ustanovitvi četrtnih skupnosti. Pogovor s četrtnim svetnikom po mnenju prebivalcev ni najbolj pogost način sodelovanja občana pri odločanju. V primerjavi s pogovorom z mestnim svetnikom ali županom, pa je bolj priljubljen.

Rezultati ankete kažejo, da prebivalci, kljub temu da se aktivno ne poslužujejo načinov politične participacije, razen glasovanja na volitvah ter občinskem referendumu, do političnega dogajanja v MOL niso ravnodušni. Razloge za njihovo pasivnost gre iskati v neseznanjenosti in majhnem vplivu na odločanje. Z neseznanjenostjo mislim predvsem na pristojnosti in naloge ČS oziroma kot pravi Stoker v modelu CLEAR, s katerega bom izvzela samo dele, ki se nanašajo na neseznanjenost: omogočeno (obstoj raznih organizacij, ki posamezniku omogočajo oziroma ponujajo priložnost za delovanje in participacijo), sem vprašan (verjetnost, da bo posameznik participiral je večja, če bo vprašan za mnenje in kako bo vprašan za mnenje), sem poslušan (občutek posameznika, da se je njegovo mnenje, želja ali pripomba naslovila na pravo osebo in da se obravnava resno ter da proizvede povratno informacijo (dvosmerna komunikacija) (Lowndes, Pratchett in Stoker 2006, 25)

5.2 ANALIZA MNENJ SVETNIKOV ČETRTHNIH SKUPNOSTI MESTNE OBČINA LJUBLJANA

5.2.1 ZAKAJ SODELOVATI?

Po Vlajevem mnenju »državljeni sodelujejo, če se jim zdi, da se pri zadevi splača sodelovati. Obstaja mnogo razlogov, ki spodbujajo državljane k udeležbi v lokalni politiki: praktični razlogi, izrecna ali posvetovalna udeležba ali pa zgolj državljanska dolžnost. V instrumentalnem pogledu pa udeležbo lahko jemljemo kot način posameznikov, da dosežejo svoje cilje« (Vlaj 2006, 90). Prav ta trditev in ostale bodo vodila pri analizi mnenj svetnikov ČS MOL.

Tabela 5.15: Vzroki za slabo udeležbo občanov pri posameznih oblikah odločanja, soodločanja in participacije po mnenju svetnikov ČS MOL (v odstotkih)

Zakaj se prebivalci MOL po vašem osebnem mnenju slabo udeležujejo posameznih oblik odločanja, soodločanja in participacije?	SVETNIKI ČS MOL
Ker imajo premalo vpliva	41,2
Ker niso seznanjeni s posameznimi oblikami odločanja, soodločanja in participacije	27,9
Ker nimajo interesa	16,2
Ker posamezni akterji odločanja niso dovolj dostopni	6,4
Menim, da se prebivalci zadostno udeležujejo pri odločanju	10,3
Drugo	1,5
Ne vem	2,9
SKUPAJ	100

N = 68

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Več kot 40 odstotkov anketiranih svetnikov ČS MOL je mnenja, da se občani ne udeležujejo pri posameznih oblikah odločanja, ker imajo premalo vpliva. Malo več kot četrtina jih pravi, da je razloge nizke participacije iskati v neseznanjenosti s posameznimi oblikami odločanja, soodločanja in participacije. 6,4 odstotka svetnikov ČS MOL je mnenja, da akterji odločanja niso dovolj dostopni. Nekaj več kot 10,3 odstotka anketiranih pa je mnenja, da se prebivalci

MOL zadostno udeležujejo odločanja. 4,4 odstotka anketiranih se ni znalo opredeliti (glej tabelo 5. 15).

Tabela 5.16: Udeležba občanov na sejah sveta ČS po mnenju svetnikov ČS MOL (v odstotkih)

Koliko pogosto se zgodi, da se seje sveta ČS udeležijo tudi prebivalci te ČS?	SVETNIKI ČS MOL
Zelo pogosto	0
Pogosto	20
Redko	49,3
Zelo redko	29,4
Ne vem, ne bi mogel odgovoriti	1,3
SKUPAJ	100

N = 75

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Glede na to, da je 90,3 odstotka prebivalcev MOL priznalo, da se seje njihove ČS še niso udeležili (glej tabelo 5.5), je pričakovano mnenje svetnikov ČS, da je udeležba občanov na sejah njihovih svetov redka oziroma zelo redka. S tem se je strinjalo 78,7 odstotka anketiranih svetnikov ČS. Da je udeležba občanov na sejah sveta ČS pogosta, je bilo mnenja 20 odstotkov anketiranih. Nihče ni menil, da je udeležba prebivalcev MOL na sejah sveta zelo pogosta (glej tabelo 5. 16).

Kljub temu, da ni zapisano ne v Statutu MOL in posledično tudi ne v pravilniku ČS, da se seja sveta ČS skliče na zahtevo določenega števila prebivalcev ČS²⁹, so svetniki bili vprašani, če so sejo sveta ČS v trenutnem mandatu kdaj sklicali na zahtevo prebivalcev ČS. Skoraj tri četrtine (73,4%) anketiranih svetnikov je odgovorila pritrdilno.

60.d člen statuta MOL predvideva, da svet ČS za obravnavo posameznih vprašanj lahko sklicuje zборе občanov ČS. Prav tako 60.b člen navaja, da svet ČS obravnava in sprejema predloge občanov in drugih z območja ČS in jih posreduje pristojnim v reševanje.

²⁹ Predsednik sveta skliče svet ČS najmanj štirikrat letno. Sklic redne seje sveta se pošlje članom sveta najmanj štiri dni pred dnem, določenim za sejo. Predsednik mora sklicati svet ČS, če to zahteva župan ali najmanj četrtina članov sveta (Statut MOL, 58. člen).

Tabela 5.17: Sodelovanje organiziranih skupin državljanov pri pripravi in sprejemanju odločitev v svetu četrtne skupnosti (društva, združenja, ipd.) (v odstotkih)

Zanima nas, ali pri pripravi in sprejemanju odločitev v svetu ČS sodelujejo tudi organizirane skupine državljanov (društva, združenja, ipd.)?	SVETNIKI ČS MOL
Da	58,9
Ne	27,4
Ne vem	13,7
SKUPAJ	100

N = 73

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Da pri pripravi in sprejemanju odločitev v svetu ČS sodelujejo tudi organizirane skupine državljanov, je mnenja 58,9 odstotka anketiranih svetnikov. S tem se ne strinja 27,4 odstotka anketiranih, medtem ko se jih 13,7 odstotka glede tega ni znalo opredeliti (glej tabelo 5. 17).

»Vsak politični sistem ima način za izražanje potreb in zahtev državljanov in družbenih skupin do oblasti. Gre za različne oblike artikulacije in združevanja interesov. Najbolj temeljna oblika je participacija in aktivnost državljanov z različnimi metodami – od volitev do osebnih stikov, od protestov in neposredne aktivnosti do enostavne politične abstinence« (Vlaj 2006, 99). Ker kot pravi avtor mora bit državljanu zagotovljena možnost participacije, so svetniki ČS MOL bili povprašani, koliko javnih razprav in razgrnitve je bilo v aktualnem mandatu.

Tabela 5.18: Javne razprave in predstavitve v aktualnem mandatu (v odstotkih)

Koliko javnih razprav in predstavitev je bilo v tem mandatu (do sedaj) v vaši četrtni skupnosti?	SVETNIKI ČS MOL
Nobena	12,2
1 ali 2	32,4
3 ali 4	40,5
5 ali 6	2,7
Več kot 6	5,4
Ne vem, se ne spomnim	6,8
SKUPAJ	100

N = 74

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Slabe tri četrtine anketiranih je bilo mnenja, da so bilo v tem mandatu ena do štiri predstavitve oziroma razgrnitve. Da ni bilo nobene, jih je bilo mnenja 12,2 odstotka, pet ali šest razgrnitev 2,7 odstotka, več kot šest pa 5,4 odstotka. Glede vprašanja se ni znalo opredeliti 6,8 odstotkov anketiranih (glej tabelo 5. 18).

Vendar samo sodelovanje občanov pri oblikovanju politike ni dovolj, kajti ljudje bodo sodelovali, če bodo poslušani oziroma uslišani. Iz tega razloga je izhajalo zanimanje po mnenju svetnikov ČS MOL, če imajo občani možnost vplivanja na sprejemanje odločitev in če da, kakšen je najpogostejši način vplivanja na sprejemanje javnih politik.

Tabela 5.19: Možnost vplivanja občanov na sprejemanje javnih politik v MOL (v odstotkih)

Ali menite, da imajo občani možnost vplivanja na sprejemanje javnih politik v MOL?	SVETNIKI ČS MOL
Da	23,5
Ne	72,1
Ne vem	4,4
SKUPAJ	100

N = 68

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Večina svetnikov ČS MOL, kar je 72,1 odstotka je mnenja, da občani nimajo možnosti vplivanja na sprejemanje javnih politik v MOL. Da je ta možnost prisotna, je mnenja 23,5 odstotka, medtem ko 4,4 odstotka anketiranih na to vprašanje ni znalo odgovoriti (glej tabelo 5.19).

Svetniki, ki so bili mnenja, da obstaja možnost vplivanja na oblikovanje javnih politik v MOL, so nadalje podajali mnenja, na kakšen način lahko občani vplivajo na oblikovanje javnih politik v MOL.

Tabela 5.20: Najpogostejši način, na katerega občani vplivajo na sprejemanje javnih politik v MOL (v odstotkih)

Če da ... Prosimo, da navedete najpogostejši način, na katerega občani vplivajo na sprejemanje javnih politik.	SVETNIKI ČS MOL
Razprava s civilnimi organizacijami	6,7
Javna razprava	13,3
Pritiski preko medijev	40,0
Neposredni stiki z mestnimi svetniki	6,7
Neposredni stiki z mestno upravo	0
Preko svetov četrtnih skupnosti	33,3
Drugo	0
SKUPAJ	100

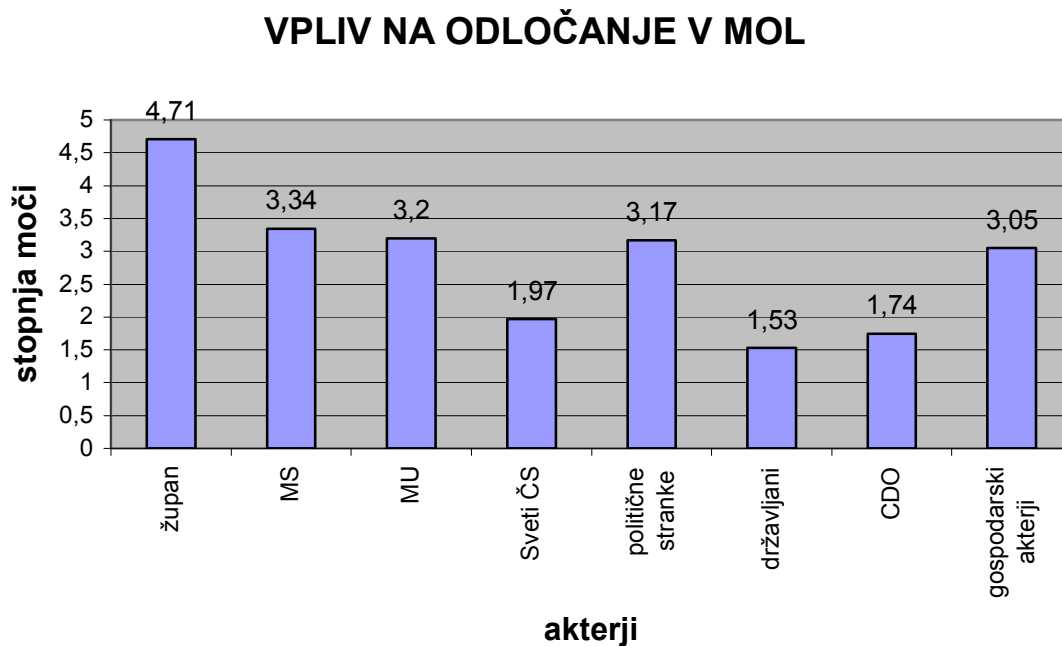
N = 15

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Kot najpogostejša načina vplivanja občanov na oblikovanje javne politike v MOL sta po mnenju svetnikov ČS MOL pritiski preko medijev, saj je takega mnenja 40 odstotkov anketiranih in vpliv preko svetov ČS, s čimer se strinja 33,3 odstotka anketiranih svetnikov. Da je javna razprava način vplivanja je menja 13,3 odstotka anketiranih, medtem ko 6,7 odstotka anketiranih izpostavi razpravo s civilnimi organizacijami. Prav tako je bilo 6,7 odstotka anketiranih mnenja, da se lahko vpliva tudi preko neposrednega stika z mestnimi svetniki. Nihče ni menil, da je moč vplivati na odločitve glede javnih politik preko neposrednega stika z mestno upravo (glej tabelo 5.20).

Ker je 72,1 odstotka anketiranih svetnikov menilo, da občani nimajo možnosti vpliva na oblikovanje javnih politik v MOL, bom na tem mestu predstavila mnenje svetnikov glede vpliva navedenih akterjev na odločanje v MOL. Svetniki so lahko ocenjevali vpliv naslednjih akterjev: župana, mestnega sveta, mestne uprave, sveta četrtne skupnosti, politične stranke, navadnega državljana, različnih civilno družbenih organizacij in gospodarskih akterjev.

Graf 5.5: Stopnja vplivanja na odločitve v MOL po posameznih akterjih po mnenju svetnikov ČS

N – glej opombo³⁰

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Opomba: podatki so povprečne vrednosti, izračunane na osnovi ocene svetnikov ČS o vplivanju posameznih akterjev na odločanje v MOL. Anketirani svetniki ČS so na lestvici od 1 do 5 ocenjevali moč vpliva posameznih akterjev, pri čemer 1 pomeni »nobenega vpliva«, 5 »velik vpliv«, 3 »neopredeljen«.

Največji vpliv na odločitve v MOL ima izmed zgoraj naštetih akterjev po mnenju svetnikov ČS župan, oziroma ima skoraj zelo velik vpliv (4,71). Sledi mu mestni svet (3,34) in mestna uprava (3,2). Najmanjši vpliv na odločanje imajo v občini navadni državljani, različne civilno – družbene organizacije (1,74) ter sveti ČS (1,97) (glej graf 5.5).

V tabeli 5.20 se je kot drugi najpogostejši akter, preko katerega imajo občani možnost vplivanja, uvrstil svet ČS. Iz tega razloga se bom v nadaljevanju analize mnenj svetnikov posvetila pogledu svetnikov na delovanje sveta ČS, njihove pristojnosti, ...

5.2.2 SVETNIKI ČS O DELOVANJU ČS

Statut MOL predvideva, da svet četrtne skupnosti obravnava zadeve iz pristojnosti MOL, ki se nanašajo na četrtno skupnost, njeno območje in prebivalstvo, in glede tega oblikuje

³⁰ Kolikšen vpliv na odločanje imajo v Mestni občini Ljubljana:

župan - 4,71, N = 269; mestni svetniki – 3,34, N = 74; mestna uprava – 3,20, N = 70; sveti ČS – 1,97, N = 73; politične stranke – 3,17, N = 73; navadni državljani – 1,53, N = 75; različne civilno-družbene organizacije – 1,74, N = 74; gospodarski akterji – 3,05, N = 74.

stališča, mnenja in predloge. Prav tako daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov MOL ter obravnava in sprejema predloge občanov in drugih z območja četrtne skupnosti in jih posreduje pristojnim v reševanje. Ker organ, kot je svet ČS, za svoje delovanje potrebuje določene pristojnosti, so bili svetniki vprašani, ali je teh pristojnosti dovolj ali premalo.

Tabela 5.21: Preveč ali premalo pristojnosti sveta četrtne skupnosti MOL (v odstotkih)

Ali menite, da ima svet četrtne skupnosti preveč ali premalo pristojnosti?	SVETNIKI ČS MOL
Ima preveč pristojnosti	0
Ima ravno prav pristojnosti	5,3
Ima premalo pristojnosti	94,7
Ne vem	0
SKUPAJ	100

N = 75

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Velika večina anketiranih svetnikov (94,7%) je mnenja, da ima svet ČS premalo pristojnosti, medtem ko jih 5,3 odstotka meni, da jih ima ravno prav. Nihče ni mnenja, da ima pristojnosti preveč. Prav tako ni bilo nikogar, ki se glede vprašanja ne bi znal opredeliti (glej tabelo 5.21).

Tabela 5.22: Predlogi in pripombe četrtnega sveta obravnavane na mestnem svetu (v odstotkih)

Koliko pogosto je mestni svet v tem mandatu obravnaval predlog ali pripombo vašega ČS?	SVETNIKI ČS MOL
Zelo pogosto	1,5
Pogosto	16,2
Redko	51,5
Zelo redko	22,0
Ne vem, ne bi mogel odgovoriti	8,8
SKUPAJ	100

N = 68

Vir: anketa med svetniki ČS MOL 2007/2008

Kljub temu da je ena izmed nalog sveta ČS, da daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov MOL, anketirani svetniki niso mnenja, da bi ti predlogi bili pogosto obravnavani na mestnem svetu. 51,5 odstotka jih je mnenja, da so predlogi in pripombe

obravnavani redko, 22 odstotkov pa, da zelo redko. 16,2 jih meni, da so predlogi obravnavani pogosto in 1,5 odstotka, da zelo pogosto. 8,8 odstotka na vprašanje ni mogla odgovoriti (glej tabelo 5.22).

5.2.3 POVZETEK

Mnenja svetnikov ČS, pridobljena na podlagi opravljene ankete med svetniki ČS, pravijo, da so razlogi za slabo udeležbo prebivalcev MOL pri oblikah odločanja, soodločanja in participacije pomanjkanje vpliva na sprejemanje odločitev. Najpogostejša načina vplivanja na sprejemanja odločitev v MOL sta pritisk preko medijev ter preko svetov ČS. Najmanj vpliva imajo občani MOL preko razprave s civilnimi organizacijami, neposrednega stika z mestnimi svetniki in mestno upravo. Največji vpliv na odločanje v MOL ima po mnenju svetnikov ČS župan, ki mu sledi mestni svet. Pomanjkanje vpliva se odraža tudi pri udeležbi občanov MOL na sejah sveta ČS, saj se jih po mnenju 49,3 odstotka svetnikov ČS seje svete udeleži redko. Ne glede na nizko udeležbo prebivalcev MOL na sejah sveta ČS, se je 58,9 odstotka svetnikov ČS strinjalo, da pri sprejemanju odločitev v svetu ČS, sodelujejo organizirane skupine državljanov (društva, združenja, ...). Prav tako je 73,4 odstotka anketiranih svetnikov mnenja, da so v trenutnem mandatu sklicali sejo na zahtevo prebivalcev MOL ter da so bile po mnenju 40,5 odstotka svetnikov tri ali štiri javne razprave in predstavitve v njihovi ČS.

Določena nemoč vplivanja sveta ČS na sprejemanje javnih politik v MOL se kaže tudi v odnosu obravnavanja pripomb in mnenj s strani sveta ČS na mestnem svetu, saj je bila več kot polovica anketiranih svetnikov mnenja, da so bili predlogi in pripombe njihovega sveta redko obravnavani na sejah mestnega sveta v tem mandatu. Navkljub redki obravnavi predlogov in mnenj na sejah MS s strani ČS, pa slabi dve tretjini svetnikov (64,4 %) ČS na obravnavanje določene tematike v MS še ni poskušala vplivati z lobiranjem preko mestnega svetnika.

Svetniki so tudi podajali ocene glede delovanja mestnega sveta ter sveta lastne ČS, kjer so na lestvici od 1 do 10 (1 pomeni zelo negativno, 10 zelo pozitivno) ocenili svet ČS z oceno 7,48, delovanje MS s 5,36. Svetniki ČS so na podlagi iste lestvice ocenjevali delo mestne uprave pri zagotavljanju strokovne in druge podpore ČS ter jo ocenili z oceno 5,78.

5.3 PRIMERJAVA MNENJ PREBIVALCEV MOL IN SVETNIKOV ČETRTHIH SKUPNOSTI V MOL ZA LETA 2004 – 2007/2008

Kot je že zapisano, je bil eden izmed namenov ustanovitve ožjih delov občine povečanje politične participacije oziroma približati proces odločanja prebivalcem. Procesi te vrste in miselnost tako prebivalcev kot akterjev odločanja se ne morejo spremeniti čez noč. Za uspešno vpeljavo in izvedbo tovrstnega projekta, je potreben čas in pozorno spremljanje samega poteka implementacije. Zato bom primerjala aktualna mnenja prebivalcev MOL in svetnikov ČS 2007/08 z mnenji, ki so bila pridobljena za potrebe raziskave Participacija prebivalcev Ljubljane pri odločanju. Predstavila bom ključne razlike in podobnosti.

5.3.1 ČS KOT NOVA OBLIKA POLITIČNE PARTICIPACIJE?

V nalogi, oziroma že v samem naslovu (ČS kot nova oblika politične participacije), predvidevam ČS kot novo obliko politične participacije preko katere in v sklopu katere bodo prebivalci MOL aktivneje sodelovali pri sprejemanju odločitev v njihovi ČS in nenazadnje MOL.

Vedenje, da ČS skupnosti obstajajo, je eden izmed pogojev, da bodo prebivalci participirali na tej ravni. Primerjavo bom začela pri vprašanju, ki se nanaša na seznanjenostjo prebivalcev glede razdeljenosti MOL na ČS.

V primerjavi z letom 2004 se je ta seznanjenost povečala. V letu 2004 je pritrtilno odgovorilo 87 odstotkov anketiranih, medtem ko v letu 2007 89,7 odstotka. Prav tako se je povečal delež prebivalcev, ki ve, v kateri ČS živi. V letu 2007 jih je to vedelo 86,4 odstotka, medtem ko leta 2004 76 odstotkov.

Vendar pa sama seznanjenost prebivalca z razdelitvijo MOL na ČS in vedenjem, v kateri ČS prebivalec živi, ni dovolj za politično participacijo. Potrebna je aktivnost posameznikov. Zato bom na tem mestu primerjala, če so prebivalci MOL že kdaj poskušali navezati stik s članom sveta ČS. Navezovanje stikov se je v primerjavi z letom 2004 povečalo, saj je leta 2004 to poskušalo le 9,1 odstotka anketiranih prebivalcev MOL, medtem ko leta 2007 20 odstotkov. Prav tako se je povečal tudi delež tistih, ki še niso poskušali navezati stika s članom sveta ČS. V letu 2007 jih je to poskušalo 8,3 odstotka, medtem ko 2004 3,8 odstotka. Približno enak delež anketiranih je mnenja, da bi to lahko storili – vzpostavili stik, če bi to želeli. Leta 2004 83 odstotkov, 2007 nekoliko manj (81,4 odstotka). Način navezovanja stikov s svetnikom ČS

je tudi udeležba prebivalcev na seji sveta ČS. V primerjavi z letom 2004 se je udeležba prebivalcev na sejah sveta ČS povečala s 7 odstotkov na 8,6 odstotka³¹.

Primerjala sem tudi podatke glede seznanjenosti prebivalcev MOL s pristojnostmi sveta ČS. Leta 2007 se je seznanjenost občanov s pristojnostmi sveta ČS povečala za 10,6 odstotka (glej tabelo 5.23).

Tabela 5.23: Poznavanje prebivalcev MOL glede pristojnosti ČS 2004 / 2007 (v odstotkih)

Zanima nas, ali poznate pristojnosti sveta četrtne skupnosti?	PREBIVALCI MOL 2004	PREBIVALCI MOL 2007
N =	175	272
DA	15,5	26,1
NE	84,5	73,9
SKUPAJ	100	100

Vir: anketa med občani MOL 2004 in 2007

Občani seznanjeni s pristojnostmi sveta ČS so potem izrazili mnenja glede tega, ali ima svet preveč ali premalo pristojnosti. Glede na leto 2004 se je delež tistih, ki mislijo, da ima svet ČS premalo pristojnosti zmanjšal za skoraj 10 odstotkov, po drugi strani pa se je v letu 2007 povečal delež tistih, ki so mnenja, da ima svet ČS ravno prav pristojnosti. Na isto vprašanje so odgovarjali tudi četrtni svetniki, ki so enotnega mnenja tako v letu 2004 kot 2008, da ima svet ČS premalo pristojnosti (glej tabelo 5.24).

Tabela 5.24: Mnenja občanov glede pristojnosti sveta ČS (v odstotkih)

Če da... Ali menite, da ima svet četrtne skupnosti preveč ali premalo pristojnosti?	PREBIVALCI MOL 2004/2007	ČETRTNI SVETNIKI MOL 2004/2007-2008
N =	18/85	44/76
Ima preveč pristojnosti	0/4,7	0/0
Ima ravno prav pristojnosti	5,6/24,7	9,1/5,3
Ima premalo pristojnosti	61,1/51,8	90,9/94,7
Ne vem	33,3/18,8	0/0
SKUPAJ	100	100

Vir: anketa med prebivalci MOL 2004 in 2007 in svetniki četrtnih skupnosti 2004 in 2007/2008.

³¹ Vprašanje se je glasilo: Ali ste se morda že kdaj udeležili seje svate četrtne skupnosti? Leta 2003 (N = 175) je z DA odgovorilo 7,0 odstotka, NE 87,7 in SE NE SPOMNIM 5,6 odstotka. Leta 2007/08 (N = 272) je z DA odgovorilo 8,6 odstotka, NE 90,3 odstotka in SE NE SPOMNIM 1,1 odstotka.

Če razumemo politiko kot relacijo med prebivalci in odločevalci, potem je za to relacijo potrebno sporazumevanje, ki je lahko verbalno ali neverbalno, v zasebni ali javni sferi, Neizogibno so za komunikacijo potrebni tudi odprti komunikacijski kanali. Iz tega razloga bodo predstavljena mnenja prebivalcev MOL o navezovanju stikov s svetniki ČS. Leta 2004 je s članom sveta ČS osebno ali preko telefona poskušalo navezati 13,2 odstotka. Leta 2007 se je ta delež povečal za 6,8 odstotka. Nadalje so občani, ki so na vprašanja odgovorili z ne, odgovarjali na vprašanje, če so kdaj poskušali navezati stik s članom sveta ČS. Tudi v tem primeru se je delež pritrdilnih odgovorov povečal. Leta 2004 jih je bilo 5,4 odstotka, medtem ko leta 2007 8,3 odstotka. In ponovno nadalje odgovarjajo tisti z odgovorom ne; če bi želeli, ali bi lahko navezali stik s kakim članom sveta ČS. Mnenja pri tem vprašanju se niso bistveno spremenila. Še vedno jih je velika večina mnenja, da če bi hoteli navezati stik s članom sveta ČS, bi to lahko storili.

5.3.2 OBLIKE POLITIČNE PARTICIPACIJE IN NJENO IZVAJANJE

Načinov, kako prebivalci politično participirajo, je lahko več (glasovanje na lokalnih in državnih volitvah, aktivno članstvo v skupini pritiska, članstvo v vladnih svetovalnih organih, sodelovanje v političnih demonstracijah, stankah s političnimi cilji in podobne aktivnosti za spremembo javnih zadev, različne oblike državne nepokorščine, kot je npr. odklonitev plačila davkov ali pa držanje predpisanega reda, ...). V nadaljevanju bom prikazala mnenja prebivalcev MOL o najpogostejših načinih politične participacije v MOL v letih 2003 in 2007/08.

Tabela 5.25: Oblike politične participacije* občanov MOL (v odstotkih)

2004 – 2007/08	DA	NE
N= 175 / 272	2004 – 2007/08	2004 – 2007/08
a) Z glasovanjem na lokalnih volitvah	82,3 / 93	17,7 / 7,0
b) S pisnim dopisom, ki ga je poslal na občino	12,1 / 12,2	87,9 / 87,8
c) Z elektronskim dopisom, ki ga je poslal na občino (e-pošta,...)	8,7 / 5,9	91,3 / 94,1
d) S pogovorom z mestnimi svetniki	10,4 / 10,3	89,6 / 89,3
e) S pogovorom s člani sveta četrtne skupnosti	12,7 / 18,5	87,3 / 81,5
f) S pogovorom z županom občine	4,6 / 8,1	95,4 / 91,9
g) S podpisom peticije v občini	21,4 / 23,2	78,6 / 76,8
h) Z udeležbo na zboru občanov	21,4 / 25,5	78,6 / 74,5
i) Z glasovanjem na občinskem referendumu	48,3 / 63,3	51,7 / 36,7
j) Z udeležbo na demonstracijah, protestih, stavkah v občini	14,5 / 14,4	85,5 / 85,6
k) Z objavo preko lokalnih medijev	2,3 / 5,3	97,7 / 94,7

* Prebivalci MOL (N=175) so odgovarjali na vprašanje »Ali nam lahko zaupate, ali ste že kdaj sodelovali pri odločanju v vaši občini na katerega od spodaj navedenih načinov? Prosimo, odgovorite za vsakega posebej.«
Vir: raziskava med četrtnimi svetniki in mestnimi svetniki MOL 2004 in 2007/08.

Glasovanje na lokalnih volitvah je tako kot v letu 2004 kot tudi v aktualni raziskavi bila najpogostejša oblika politične participacije prebivalcev MOL. V letih 2007/08 se je le ta povečala za nekaj manj kot 11 odstotkov. Zelo opazno je, da so se skoraj vse oblike politične participacije, ki so bile navedene v anketnem vprašalniku, v primerjavi z letom 2004 povečale. Občutno zmanjšala se je samo politična participacija v obliki dopisa (z elektronskim dopisom, ki je poslan na občino (e-pošta, ...)) iz 8,7 odstotka na 5,9 odstotka. Udeležba na demonstracijah ter pogovor z mestnim svetnikom sta ostala skoraj nespremenjena. Kot druga najpogostejša oblika politične participacije je bila v obeh primerih glasovanje na občinskem referendumu. Ta oblika udeležbe se je tudi najbolj povečala. V letu 2007/08 je pritrdilno odgovorilo 63,3 odstotka, medtem ko leta 2004 48,3 odstotka. Premik v smeri približevanja procesa odločanja k prebivalcem in dožemanje ČS kot neke nove oblike politične participacije je opazen porast pri pogovoru s člani sveta ČS. Ta oblika participacije se je povečala za malo manj kot 6 odstotkov (glej tabelo 5.25).

»Participacija v političnem procesu pa zajema izvrševanje volilne participacije (glasovanje, kandidatura), aktivnost znotraj političnih strank in participacijo pri odločanju (s formalnimi instrumenti neposredne demokracije in lobiranje ter drugimi metodami neformalnega vplivanja)« (Brezovšek 2004, 16).

Delovanje s skupnimi moči je vsekakor bolj učinkovito kot delovanje posamično. V nadaljevanju sledi prikaz kako prebivalci MOL družbeno in politično delujejo bodisi v političnih strankah, bodisi v nepolitičnih organizacijah (društvo, klub, združenje, ...).

Tabela 5.26: Civilno - družbena in politična aktivnost prebivalcev MOL (v odstotkih)

»Ali v svoji občini družbeno in politično delujete v...«.	Ne sodelujem	Občasno sodelujem	Stalno sodelujem	Opravljam funkcijo
<i>N = 175 / 272</i>	<i>2004 – 2007/08</i>	<i>2004 – 2007/08</i>	<i>2004 – 2007/08</i>	<i>2004 – 2007/08</i>
Politični stranki	94,2 / 96,2	5,3 / 2,6	0,6 / 0,8	0 / 0,4
Nepolitični organizaciji (društvu, klubu, združenju, itd.)	76,3 / 67,0	17,3 / 16,5	5,8 / 10,1	0,6 / 6,4

Vir: raziskava med prebivalci MOL 2004 in 2007/8.

Najmanj so prebivalci MOL dejavni oziroma nedejavni pri političnih strankah. Ta nedejavnost se je v letu 2007/08 povečala še za 2 odstotka. Zmanjšal se je tudi delež tistih, ki občasno sodelujejo v politični stranki. Za razliko od tega se je stalno sodelovanje in opravljanje funkcije v politični stranki povečalo. Prav tako se je stalno sodelovanje in opravljanje funkcije prebivalcev MOL pri nepolitičnih organizacijah povečalo. Pri obeh oblikah združevanja in delovanja se je zmanjšal delež »neaktivnih« in povečal delež »aktivnih« članov (glej tabelo 5.26).

Kljub različnim oblikam politične participacije, civilno-družbene in politične aktivnosti, politična participacija prebivalcev MOL pri odločanju še ni na zadovoljivi ravni. Sledi predstavitev mnenj četrtnih svetnikov glede slabe udeležbe prebivalcev MOL pri posameznih oblikah odločanja, soodločanja in participacije za leti 2004 in 2007/08.

Tabela 5.27: Ocena politične participacije (v odstotkih)

Zakaj se prebivalci MOL slabo udeležujejo posameznih oblik odločanja, soodločanja in participacije?	ČETRTNI SVETNIKI 2004	ČETRTNI SVETNIKI 2007/08*
<i>N=</i>	39	76
Ker imajo premalo vpliva	54	41,2
Ker niso seznanjeni s posameznimi oblikami odločanja, soodločanja in participacije	18	27,9
Ker nimajo interesa	13	16,2
Ker posamezni akterji odločanja niso dovolj dostopni	13	10,3
Drugo	2	0

Vir: raziskava med četrtnimi svetniki MOL 2004 in četrtnimi svetniki 2007/08.

*V anketi izvedeni v obdobju 2007/08 so imeli četrtni svetniki pri vprašanju Zakaj se prebivalci MOL slabo udeležujejo posameznih oblik odločanja, soodločanja in participacije? možnost podati mnenje še na dve dodatni možnosti, in sicer: menim, da se prebivalci zadostno udeležujejo pri odločanju in druga možnost: ne vem. Zaradi primerljivosti podatkov bomo za potrebe primerjave primerjali samo možnosti, ki so bile podane četrtnim svetnikom tako v letu 2004 kot v 2007 / 08.

V letu 2004 so se po mnenju svetnikov ČS prebivalci MOL slabo udeleževali posameznih oblik odločanja, soodločanja in participacije, ker so imeli premalo vpliva (54,0). Enakega mnenja so bili tudi v letu 2007/08, s to razliko, da je bil delež tako mislečih manjši (41,2). Po drugi strani pa je skoraj za 10 odstotkov narasel delež tistih svetnikov ČS, ki so mnenja, da prebivalci ne participirajo, ker niso seznanjeni s posameznimi oblikami odločanja, soodločanja in participacije. Nekoliko se je tudi povečal delež tistih svetnikov ČS, ki so mnenja, da prebivalci ne sodelujejo pri odločanju, ker nimajo interesa; iz 13 odstotkov na 16,2 odstotka. V primerjavi z letom 2004 je bilo v letu 2007/08 manj svetnikov ČS mnenja, da posamezni akterji odločanja ne bi bili dovolj dostopni (glej tabelo 5.27).

Pomanjkanje vpliva na odločitve in interes se odraža tudi v udeležbi prebivalcev MOL na sejah sveta ČS. Po mnenju skoraj polovice anketiranih svetnikov, tako v letu 2004 kot 2007/08, je udeležba prebivalcev MOL na sejah sveta ČS redka oziroma zelo redka.

Tabela 5.28: Javne razprave in predstavitve v četrtni skupnosti (v odstotkih)

Koliko javnih razprav in predstavitev je bilo v letošnjem letu v vaši ČS?	ČETRTNI SVETNIKI 2004	ČETRTNI SVETNIKI 2007/08
<i>N=</i>	44	76
Nobena	32,6	12,2
1 ali 2	23,3	32,4
3 ali 4	23,3	40,5
5 ali 6	0	2,7
Več kot 6	0	5,4
Ne vem, se ne spomnim	20,9	6,8

Vir: raziskava med četrtnimi svetniki MOL 2004 in četrtnimi svetniki 2007/08.

Število javnih razprav in predstavitev se je po mnenju anketiranih svetnikov v letu 2007/08 povečalo. Največ svetnikov je bilo v letu 2007/08 mnenja, da so bile 3 do 4 javne razprave in razgrnitve, medtem ko je bilo v letu 2004 največ svetnikov mnenja (40,5%), da ni bilo nobene predstavitve (32,6 %). V primerjavi z letom 2004 se je zmanjšal delež nevednih svetnikov ČS (iz 20,9 – 6,8 %) oziroma takšnih, ki se javnih razprav in predstavitev niso mogli spomniti (glej tabelo 5.28).

Največ četrtnih svetnikov je bilo menja, da je razlog za slabo udeležbo prebivalcev pri oblikah odločanja, soodločanja, ... pomanjkanje vpliva. Zato so bili četrtni svetniki in prebivalci MOL izprašani, kdo izmed naslednjih akterjev ima vpliv na odločanje: župan/ja, mestni svetniki, mestna uprava, sveti ČS, politične stranke, navadni državljani, različne civilno-družbene organizacije ali gospodarski akterji.

Tabela 5.29: Vpliv različnih akterjev na odločanje v MOL

Kolikšen vpliv na odločanje ima spodaj navedeni akterji?	PREBIVALCI MOL 2004 - 2007/08	ČETRNI SVETNIKI 2004 - 2007/08
(N =)	174 / 272	42 / 76
Župan/ja	3,89 / 4,56	3,86 / 4,71
Mestni svetniki	3,79 / 3,7	3,81 / 3,34
Mestna uprava	3,40 / 3,33	3,83 / 3,2
Sveti četrtnih skupnosti	2,63 / 2,47	1,76 / 1,97
Politične stranke	4,14 / 3,59	4,59 / 3,17
Navadni državljani	1,79 / 1,94	1,36 / 1,53
Različne civilno-družbene organizacije	2,53 / 2,41	2,07 / 1,74
Gospodarski akterji	3,71 / 3,57	3,51 / 3,05

Vir: raziskava med prebivalci MOL, četrtnimi svetniki in mestnimi svetniki 2004 in 2007/08. .

Opomba: Vrednosti so povprečne ocene vseh v raziskavo vključenih anketirancev. Anketiranci so vpliv navedenih akterjev ocenjevali na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni »nobenega vpliva«, 5 pa »zelo velik vpliv«. Nižja je torej vrednost, manjši je po mnenju anketirancev vpliv navedenega akterja.

Politične stranke so bile tako po mnenju prebivalcev kot četrtnih svetnikov v času županovanja gospe Danice Simšič akter, ki je imel največji vpliv na odločanje v MOL (4,14;4,59). Le tem je po mnenju prebivalcev sledila županja (3,89), mestni svetniki (3,79), gospodarski akterji (3,71), mestna uprava (3,40). Najmanj vpliva imajo po mnenju prebivalcev sveti ČS, civilno-družbena sfera in oni (1,79). Tako kot prebivalci so tudi svetniki ČS ocenili, da imajo navadni državljani najmanj vpliva na odločanje v MOL. Po mnenju svetnikov ČS (pričakovano) imajo sveti še manj vpliva na odločanje kot civilno družbene organizacije. Po njihovem mnenju so imele v prejšnjem mandatu največji vpliv na odločanje prav tako politične stranke. Le tem je sledila županja in za razliko od prebivalcev, ima po mnenju svetnikov ČS, takoj za županjo vpliv na odločanje mestna uprava. V aktualnem mandatu, v času županovanja gospoda Zorana Jankovića, so tako prebivalci kot svetniki ČS največjo moč odločanja pripisali županu (4,56; 4,71). Skoraj vsem ostalim akterjem se je tako po mnenju prebivalcev kot svetnikov ČS moč vplivanja na sprejemanje odločitev zmanjšala. Moč vplivanja se je okrepila navadnim državljanom po mnenju prebivalcev in svetnikov ČS ter svetom ČS po mnenju svetnikov ČS. Prebivalci in svetniki ČS so istega mnenja, da so največjo moč vplivanja izgubile politične stranke (glej tabelo 5.29).

Vzporedno z zmanjšanjem vpliva na odločitve mestnih svetnikov po mnenju četrtnih svetnikov glede na leti 2004 in 2007/08 se je zmanjšal tudi interes četrtnih svetnikov, da bi v

prihodnosti bili pripravljene kandidirati za ljubljanskega mestnega svetnika. Ta delež se je zmanjšal z 72,7 odstotkov na 63,2 odstotka.

Nenazadnje bom predstavila še primerjavo mnenj svetnikov ČS o delu mestne uprave MOL.

Tabela 5.30: Ocena področja dela mestne uprave Mestne občine (v odstotkih)

PROSIMO VAS, DA OCENITE, PODROČJA MESTNE UPRAVE:	ČETRRTNI SVETNIKI 2004 IN 2007/08				
	Odzivnost MUMOL na potrebe prebivalcev	Dostopnost MUMOL	Enostavnost vodenja različnih postopkov	Organiziranost dela MOL	Razvitost elementov e - uprave
<i>N</i> =	44/76	44/76	44/76	44/76	44/76
Negativno	34,1/15,3	28,6/12,5	41,5/15,7	26,5/7,1	22,5/9,9
2	29,3/36,1	23,8/27,8	36,6/28,6	35,7/34,3	40,0/36,6
3	29,3/37,5	35,7/34,7	19,5/41,4	33,3/48,6	32,5/35,2
4	7,3/11,1	11,9/22,2	2,4/12,9	4,8/10,0	5,0/14,1
Odlično	0/0	0/2,8	0/1,4	0/0	0/4,2
SKUPAJ	100	100	100	100	100

Vir: anketa med svetniki ČS MOL v letih 2004 in 2007/08.

Celotna ocena dela mestne uprave MOL po mnenju svetnikov ČS se je v primerjavi z anketo iz prejšnjih let izboljšala, saj se je na vseh področjih zmanjšal delež svetnikov ČS, ki bi ocenili delovanje z oceno negativno. Nekateri svetniki so dostopnost MUMOL, enostavnost vodenja postopkov in razvitost elementov e-uprave ocenili z odlično. Največ svetnikov ČS (41,5%) je v prejšnjem mandatu kot negativno ocenilo enostavnost vodenja različnih postopkov. Delež tako mislečih v tem mandatu se je opazno zmanjšal, saj je največ svetnikov ČS (41,4%) to področje ocenilo kot dobro. Še bolj prepričljivi so bili svetniki v ocenjevanju organiziranosti dela MUMOL, saj je delo ocenilo kot dobro 48,6 odstotka anketiranih svetnikov v tem mandatu. V prejšnjem mandatu je organiziranost MUMOL ocenilo največ svetnikov ČS kot zadostno (35,7) (glej tabelo 5.30). Naj še tukaj omenim, da je aktualni anketi bilo dodano še področje: odzivnost MUMOL na pripombe ČS. Največ svetnikov (34,2%) je to področje delovanja ocenilo kot dobro.

5.3.3 POVZETEK

Primerjava mnenj občanov in svetnikov ČS za leto 2004 in 2008 je pokazala, da se je po mnenju prebivalcev MOL njihova seznanjenost glede razdeljenosti MOL na ČS povečala, kot tudi vedenje, v kateri ČS živijo. Prav tako se je povečal delež tistih prebivalcev MOL, ki so poskušali navezati stik s svetnikom ČS ter posledično udeležba občanov na sejah sveta ČS. Prebivalci MOL so tudi bolj seznanjeni s pristojnostmi sveta ČS, kar se odraža v njihovem mnenju, da ima svet ČS ravno dovolj pristojnosti.

Udeležba na lokalnih volitvah je tako v letu 2004 kot tudi v letu 2008 najpogostejša oblika politične participacije, ki se je v letu 2008 tudi povečala. Tudi vse ostale oblike politične participacije (pisni dopis poslan na občino, pogovoro z mestnimi svetniki, pogovoro s člani sveta četrtne skupnosti, pogovoro z županom občine, podpis peticije v občini, udeležba na zboru občanov, glasovanje na občinskem referendumu, udeležba na demonstracijah, protestih, stavkah v občini, objavo preko lokalnih medijev), z razliko elektronskega dopisa oziroma e-pošto, ki se je zmanjšal, so se v aktualni anketi po mnenju občanov MOL povečale.

Glede na povečano udeležbo pri prej navedenih oblikah politične participacije je opazna porast tudi pri aktivnostih prebivalcev MOL v političnih strankah in nepolitičnih organizacijah. V obeh primerih gre za povečanje stalnega sodelovanja ter opravljanja funkcij v oblikah družbeno-političnega sodelovanja.

Kljub omenjeni povečani aktivnosti prebivalcev MOL z vidika politične participacije, pa se po mnenju trenutnih svetnikov ČS, sicer manj kot v letu 2004, občani slabo udeležujejo pri posameznih oblikah odločanja, soodločanja in participacije, ker imajo premalo vpliva. Po drugi strani pa se je povečal delež tistih svetnikov ČS, ki so mnenja, da so občani premalo seznanjeni s posameznimi oblikami odločanja, soodločanja in participacije ter da prebivalci nimajo interesa. Določena mera pomanjkanja interesa ali pomanjkanje vpliva na odločitve ali kaj drugega, se odraža v redki oziroma zelo redki udeležbi prebivalcev MOL na sejah sveta ČS po mnenju svetnikov ČS tako v letu 2004 kot 2008.

Politične stranke kot akter, ki je imel tako po mnenju prebivalcev MOL kot svetnikov ČS v anketi 2004 največji vpliv na odločanje, je svojo vlogo v letu 2008 predal županu. S tem sta se strinjali obe anketirani populaciji. Po mnenju prebivalcev se je v letu 2008 povečal vpliv na odločanje mestnim svetnikom, ki sledijo županom. Najmanj vpliva na odločanje imajo tako v letu 2004 kot 2008 prav prebivalci. Takšnega mnenja so ponovno četrtni svetniki v obeh letih izvajanja ankete.

Da funkcija mestnega svetnika četrtnih svetnikov zanima manj, je v aktualni anketi pokazalo zmanjšanje interesa svetnikov ČS, da bi na prihodnjih volitvah oziroma v prihodnosti kandidirali za svetnika MS.

Nenazadnje so svetniki ČS podajali ocene o področjih delovanja MUMOL. V letu 2004 je velik delež svetnikov ČS področja delovanja MUMOL ocenilo kot negativno. Najslabše je tako bila ocenjena enostavnost vodenja različnih postopkov z 41,5 odstotki. To področje je prav tako v letu 2008 dobilo največ negativnih ocen, vendar le 15,7 odstotka. Najbolje oziroma kot dobro je bila v letu 2004 ocenjena dostopnost MUMOL, saj je bilo takega mnenja dobra tretjina anketiranih svetnikov, medtem ko je bila v letu 2008 najboljše oziroma kot dobro ocenjena organiziranost dela MUMOL. V tem mandatu so za razliko od prejšnjega, svetniki podajali tudi odlične ocene. In sicer: dostopnosti MUMOL, enostavnosti vodenja različnih postopkov ter razvitost elementov e-uprave.

6 ZAKLJUČEK

V nadaljevanju bom preverila hipotezi, podala sklepne misli ter ob tem predlagala možne rešitve.

6.1 PREVERJANJE HIPOTEZ

Z ustanovitvijo četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana se je stopnja politične participacije povečala.

Obstaja prepričanje, da je politična participacije v MOL nizka, saj je volilna udeležba na lokalnih volitvah v primerjavi z letom 1998, ko je bila 44,69 odstotna (http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/udel_sl1k.htm, 10.07.2009), sicer narasla za slabih 20 odstotkov in je bila v letu 2002 64,35% (http://volitve2002.gov.si/udel_ob.htm, 10. 07. 2009), leta 2006 je volilna udeležba padla za 6% in sicer na 58,88 odstotkov (http://volitve.gov.si/lv2006/udelezba/mestne_obcine.html, 10.07.2009). Obstaja tudi prepričanje, da so prebivalci MOL nezainteresirani za sodelovanje pri oblikovanju javnih politik v MOL. Nenazadnje so tudi ČS bile ustanovljene z namenom, da se politična participacija prebivalcev MOL poveča, kar je tudi eden izmed indikatorjev, da politična participacija med občani mesta Ljubljana ni zadovoljiva. Na podlagi opravljenih anket med prebivalci in svetniki ČS MOL ter analizami ostalih virov, s katerimi sem ugotavljala politične aktivnosti prebivalcev MOL kot tako ter skozi četrtne skupnosti in njihov interes po izražanju lastnih interesov in nenazadnje politično kulturo prebivalcev MOL, tega z zagotovostjo ne morem trditi.

Svet ČS je najvišji organ odločanja v ČS, pristojnosti katerega so opredeljene s statutom MOL. Po 60.b členu Statuta MOL svet četrtne skupnosti obravnava zadeve iz pristojnosti MOL, ki se nanašajo na ČS, njeno območje in prebivalstvo in o tem oblikuje svoja stališča, mnenja in predloge, daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov MOL, ...V letu 2007 je v statutu MOL prišlo do nekaterih korekcij na področju delovanja ČS, ki pa niso vplivale na pristojnosti sveta ČS. Kvečjemu se je zmanjšal obseg nalog, kar je predstavljeno v tabeli 4.1. Po mnenju svetnikov ČS ima svet ČS absolutno premalo pristojnosti, saj se je s to trditvijo strinjalo kar 94,7 odstotka anketiranih svetnikov ČS MOL v letu 2007/08. Prav tako se redko oziroma zelo redko zgodi, da so predlogi sveta ČS, kljub

temu da je v Statutu MOL zapisano, da svet ČS daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov MOL, obravnavani na mestnem svetu.

Glede na formalne kanale vplivanja, ki so po mnenju svetnikov neuspešni način za vplivanje na odločitve, obstajajo še tudi neformalni kanali vplivanja, kot je recimo lobiranje³². Pri svetnikih ČS takšen pristop vplivanja še ni povsem uveljavljen, saj je z lobiranjem na odločitve poskušala vplivati dobra tretjina anketiranih svetnikov (35,6%). Kljub temu se veliko svetnikov zadržuje na hodnikih mestne uprave, še posebej v času sej različnih delovnih teles ter tako skrbijo, da so odločitve, predlogi njihovih ČS v čim večjem številu sprejete (viri blizu MOL, 2009).

Na redko oziroma zelo redko obravnavo predlogov in pripomb na mestnem svetu je potrebno pogledati tudi z druge strani. Poslovník Mestnega sveta MOL v 100. členu med drugim pravi, da svet ČS lahko posreduje mestnemu svetu mnenje k točki dnevnega reda seje MS, ki se nanaša na ČS. Svet ČS pošlje mnenje najmanj 12 dni pred sejo MS. 101. člen pravi, da predlog odločitve svet ČS posreduje v obliki predloga sklepa, ki mora biti obrazložen. Služba za organizacijo dela MS mora zagotoviti, da je pobuda ČS, ki je poslana v roku, posredovana kot dodatno gradivo pristojnemu odboru in mestnim svetnikom. Pristojni odbor in zainteresirani odbor pobudo obravnavata ter o njej odločata. Razlog, da katera izmed pobud ni sprejeta, je lahko tudi politične narave. Kot drugo, Poslovník MS MOL v 102. členu pri obravnavi točk dnevnega reda MS določa, da predsedujoči MS prebere številko in naziv točke ter da uvodno besedo predlagatelju ali poročevalcu. Beseda je dana predsedniku sveta ČS ali drugemu predstavniku ČS, če želi pojasniti mnenje ČS. V kolikor ni predhodno podanega mnenja, tudi pojasnila ni.

Proces oblikovanja odločitev oziroma predlogov in pobud se vrši na sejah sveta ČS, na katerih je po mnenju svetnikov ČS udeležba prebivalcev redka (49,3%) oziroma zelo redka (29,4%). Takšnega mnenja so tudi anketirani prebivalci MOL, saj se jih kar 90,3 odstotka seje sveta ČS še ni udeležilo. Tukaj naj kot primer omenim ČS Golovec, ki je v letu 2008 imela 5 rednih sej in 1 izredno ter ČS Vič, ki je v istem letu imela 4 redne seje, 8 izrednih ter 2 korespondenčni (telefonska). Tudi pogostost sej tako rednih kot izrednih (v času pridobivanja podatkov s pomočjo ankete, je bilo opaziti, da nekatere ČS sklicujejo seje zelo redko), je lahko razlog, da je udeležba na njih nizka, kakor je lahko tudi nizko število mnenj, ki jih ČS

³² Lobi: neformalna skupina ljudi, ki si prizadeva uveljaviti svoje politične interes (SSKJ 1994, 501)

“Lobiranje je politično zastopanje interesov v imenu strank, in sicer s paleto različnih sredstev, ki izključujejo korupcijo” (Clays v Kleva 2006, 16).

Proces lobiranja lahko opredelimo kot proces širjenja neformalne institucionalne mreže, prek katere vplivamo na odločitev subjektov v političnih odločitvah. Temeljni cilj lobiranja je vpliv na proces odločanja in oblikovanja politik v imenu posebnih, splošnih koristi ali koristi posameznih skupin ljudi (Kleva 2006, 16).

posreduje mestnemu svetu, v kolikor se točka dnevnega reda MS nanaša na ČS. Po Statutu MOL (58. člen) mora predsednik sveta ČS sklicati sejo letno najmanj 4 krat.

Po drugi strani je bilo 58,9 odstotka anketiranih svetnikov mnenja, da pri sprejemanju odločitev v svetu ČS sodelujejo tudi organizirane skupine državljanov (društva, združenja,...). Leta 2004 je bilo 55,8 odstotka anketiranih svetnikov ČS mnenja, da organizirane skupine državljanov sodelujejo pri sprejemanju odločitev v svetu ČS. Povišan delež mnenja svetnikov ČS v letu 2007/08 glede udeležbe organiziranih skupin državljanov pri sprejemanju odločitev, bi lahko pripisali trditvi podžupana Janija Möderendorfeja, ki je v intervjuju za STA z dne 6. januarja 2009 dejal: »Prav je, da civilna iniciativa sodeluje s četrtno skupnostjo, ker je to edino, kar predlagam vsaki civilni iniciativi. Organizirajte se, sporočite, povejte, peljite stvar preko četrtne skupnosti, ker ima za to orodje.« (<http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1351475&pr>, 25.02.2009). Prav tako se je v primerjavi z letom 2004 po mnenju občanov MOL povečal delež prebivalcev, ki stalno sodelujejo v nepolitičnih organizacijah s 5,8 odstotkov na 10,1 odstotek ter deleže tistih, ki redno opravljajo funkcijo v društvu, klubu, združenju s 0,6 na 6,4 odstotka. Prav tako se je povečal tudi delež stalno sodelujočih pri političnih strankah z 0,6 na 0,8 odstotka ter delež tistih, ki opravljajo funkcijo z 0 na 0,4 odstotka.

Stoker pravi, da je »Razlog za nizko participacijo oziroma odklanjanje participacije tudi občutek posameznika, da se počuti odtujenega od okolja, v katerem živi, kakor tudi pomanjkanje zaupanja v lokalne oblasti« (Stoker 2003, 5). Z vidika namena naloge, torej ugotoviti ali prebivalci ČS četrtno skupnost dojemajo kot neko novo obliko politične participacije, so rezultati ankete tako za leto 2004 kot leto 2007 pokazali, da se z uvedbo ČS³³ kakovost življenja (61,0/62,2 %) ter zaupanje v lokalno oblast (51,0/55,0%) nista bistveno spremenila, saj je v obeh primerih več kot polovica anketiranih bila mnenja, da se na omenjenih področjih z uvedbo ČS ni nič povečalo in nič zmanjšalo. Takšne rezultati so kazalec določeno stopnje apatičnosti prebivalcev do lokalnega okolja. V takšnem stanju bi morala bit naloga ČS motiviranje prebivalcev njihovih ČS k sodelovanju in prebivalce prepričati v nasprotno kot pravi Stoker:

Pomanjkanje zavedanja, da posameznik lahko participira, je tudi eden izmed ključnih razlogov za nizko participacijo. Ljudje se bojijo, da bodo njihove zahteve spregledane. Prav

³³ Občane smo povprašali da ocenijo, koliko se je z uvedbo ČS izboljšalo; kakovost življenja, zaupanje v lokalne oblasti, moč civilno družbenih skupin, moč političnih strank, nasprotja med različnimi skupinami ter sodelovanje občanov pri odločanju. Ocene so bile od 1 "zmanjšalo" do 5 "povečalo".

tako so nekatere skupine mnenja, da participacija ni za njih oziroma da je sistem oblikovan tako, da so le te iz njega izključene. Kljub temu pa kažejo raziskave in izsledki skupin opazovanja (focus groups) drugačno luč; ljudje so pripravljeni sodelovati, če jim je tematika pomembna in če so po tem vprašani (Stoker 2003, 5).

Primer spraševanja prebivalcev po njihovem mnenju in interesu je anketa na spletni strani ČS Bežigrad. Anketa je bila prav tako poslana vsem gospodinjstvom na območju soseske BS po navadni pošti,

(http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/bezigrad/aktualno/default.html, 25.02.2009), ki bo pokazala interes stanovalcev za nakup garažnega mesta v garažni hiši Kampus v okolici športnega centra Stožice. Anketa je sestavni del Programa reševanja mirujočega prometa v strnjenih naseljih (soseskah), ki se izvaja na pobudo Župana Mestne občine Ljubljana gospoda Zorana Jankovića. V ta program so vključene tudi četrtne skupnosti. Cilj tega programa je, da se za stanovalce v soseskah, kjer je problem mirujočega prometa zelo pereč, na sprejemljiv način zagotovi parkiranje. Rešitev je v izgradnji podzemnih garaž. Izpolnjeno anketo je vrnilo 280 prebivalcev, ki so jo na sedež ČS prinašali bodisi sami (v takem primeru so na sedežu ČS zaposleni in predsednik ob tem podajali vsa dodatna pojasnila) bodisi pošiljali po pošti.

Prav tako je na spletni strani ČS Črnuče moč zaslediti ankete z različnimi tematikami: zadovoljstva prebivalcev s črnuškim vrtcem; mnenje o tem, kje naj bodo nove gospodarske cone v Črnučah, (pri tej anketi je bilo oddanih 342 glasov); mnenje o tem, kaj je najboljšo, kar ponuja Črnučam novi prostorski plan, ... (<http://crnuce.si/index.php?id=8>, 25.02.2009).

Na spletni strani MOL www.ljubljana.si je za pobude meščanov posebni spletni servis - Pobude meščanov, s katerim želijo doseči bolj odprto in pregledno komunikacijo. Le ta je od začetka spletnega delovanja (9. 12. 2008) prejel 114 pobud. Odgovorili so na 109 pobud. (<https://urbanizem.ljubljana.si/PobudeMescanov/>, 20.02.2009). Pristojni organi podajo odgovore v roku 7 dni.

Kljub vsem zgoraj navedenim postopkom vključevanja prebivalcev posameznih ČS v proces pridobivanja mnenj in na nek način odločanja ter krovnemu pridobivanju mnenj, predlogov, pobud na spletnem servisu Pobude meščanov, je za aktiviranje prebivalcev in prepričanje, da njihove zahteve ne bodo spregledane, potrebno še več takšnih akcij na vseh spletnih straneh ČS, v kolikor obstaja tendenca po tem, da bo ČS dojeta kot neko novo polje, priložnost sprejemanja odločitev. Prednosti ankete in rezultati le teh, forumov, pobud tipa spletnega servisa so, da so vprašanja in prav tako odgovori s strani pristojnih organov vidni in dostopni vsem. Na tak način se lahko v občanu vzbuja zaupanje in prepričanje, da je uslišan in

upoštevati. Še toliko bolj, če se zaradi njegove pobude pričnejo izvajati določene akcije. Kot primer navajam pobudo za odpravo zaparkiranosti postajališč LPP na Dunajski cesti z dne 18.02.2009

(<https://urbanizem.ljubljana.si/PobudeMescanov/PregledObjavljenihPobud.aspx?ppp=obj>, 20.02.2009), v kateri občan (ki ni bil edini) opozarja ne konstantno zaparkiranost postajališča in kolesarske steze. Kljub temu da Mestno redarstvo odgovora še ni podalo, je že pred tem »župan napovedal, da bodo mestni redarji v prihodnjih mesecih zelo strogi pri kaznovanju voznikov avtomobilov, ki bodo parkirali na zelenicah in pločnikih in tistih, ki bodo avtomobile puščali na avtobusnih postajah« (Jesenšek 2009, 8). V petih dneh so redarji kaznovali 117 avtomobilistov (http://dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042247241, 25.02.2009). Če povzamemo po Stokerjevemu modelu CLEAR gre pri omenjenem načinu komuniciranja za dejavnike: Can do/Zomer, Asked to/Sem vprašan in Responded/Sem poslušan (Lowndes, Pratchett in Stoker 2006, 25). Ključni dejavniki pri izvajanju politične participacije so prav lokalne oblasti, ki nosijo velik del odgovornosti za izvajanje politične participacije.

Poleg pomembnosti izvajanja anket na spletnih straneh in vseh ostalih zgoraj navedenih aktivnosti, je pomembna tudi prepoznavnost ČS kot organa, ki bo lokalnemu prebivalstvu najbližji, ki je tam za njih, njihove probleme, težave, pobude, ...

Ko so bili v anketi občani vprašani o seznanjenosti s pristojnostmi ČS, jih je le 26,1% odgovorilo, da jih poznajo. Prav tako se jih 90,3 odstotka še ni udeležilo seje, zato tudi ni presenetljiv podatek, da jih je 48,3 odstotka mnenja, da se z uvedbo ČS sodelovanje občanov pri odločanju ni povečalo oziroma skoraj bolj zmanjšalo. Pri tem se mi lahko postavita dve vprašanji: 1) ali ČS ne naredijo dovolj, da bi prebivalce svojih četrtnih skupnosti obvestile o njenih pristojnih, namenu, delovanju, dejavnostih, ... (problem promoviranja) ali 2) ČS ne delujejo v zastavljeni smeri, torej približevanja oblasti nižjim ravnam (ČS niso vez med občino in njenimi prebivalci).

Problem promoviranja Vsaj mesečno poročanje prebivalcem ČS o opravljenih dejavnostih v ČS³⁴, kateri projekti, programi so recimo v teku, kaj se trenutno dogaja, kaj lahko prebivalci sami naredijo, da bo življenje v njihovi ČS njim bolj prijazno. Ozaveščanje glede onesnaževanja okolja, ...

Kot primer navajam nalogo, ki se mi zdi primerna za ČS in njen namen delovanja oziroma promoviranja ČS: skrb za popoldansko varstvo otrok, na drugi strani pa aktivno preživljanje

³⁴ Mnenja svetnikov in občanov so pokazala, da omenjeni akterji dobijo največ informacij o ČS v tiskanih medijih. Po mnenju občanov je to glasilo Časopis Ljubljana. Le ta izhaja 7 krat letno.

časa starejših občanov. Velikokrat se zgodi, da so starši zadržani zaradi službenih obveznostih do poznega popoldneva, s tem pa nastopi problem varstva otrok. Na drugi strani pa imamo starejšo populacijo občanov (upokojencev), ki ima veliko prostega časa, je polna izkušenj, znanja. ČS bi lahko bila v tem primeru povezovalni člen med straši, ki imajo problem s popoldanskim varstvom in starejšimi občani, ki so doma in se čutijo nekoristne. Tako bi lahko ČS v svojih prostorih organizirala delavnice ročnih del, branja pravljic, potopisna predavanja,... Takšna dejavnost bi bila tudi družbeno koristna, saj bi s takim delom »spravili« veliko otrok z ulice in jim omogočili aktivno, koristno in predvsem kvalitetno preživljanje prostega časa, po drugi strani pa bi se lahko preko takšne dejavnosti promovirala sama ČS. Seveda se tukaj postavi vprašanje, kdo bo na sedežu ČS v popoldanskih urah? Glede na to, da je svetnikov od 13-17, bi lahko to bili svetniki ČS. Tudi ta njihova prisotnost bi lahko bila za marsikaterega prebivalca ČS možnost, da dejansko vzpostavi stik s svetnikom ČS, se seznanijo z nalogami ČS, pristojnostmi sveta ter tako prepozna ČS kot možnost preko katere lahko sodeluje pri oblikovanju mestne politike. Anketa je pokazala, da je le 20 odstotkov anketiranih skušalo navezati stik s svetnikom ČS preko telefona ali osebno. V letu 2004 je bilo takšnega mnenja še manj anketiranih: 13,4 odstotka.

S takšnim načinom dela bi prebivalci ČS tudi boljše spoznali svetnike njihove ČS, saj je anketa pokazala zelo slabo prepoznavnost svetnikov med prebivalci ČS. Več kot polovica anketiranih prebivalcev ne pozna nobenega svetnika ČS, medtem ko jih manj kot polovico pozna 12,5 odstotka. Nekoliko več prebivalci poznajo svetnike mestnega sveta MOL, saj jih manj kot polovico pozna 38,9 odstotka, nobenega pa 21,5 odstotka.

V 21. stoletju se je delavnik zaposlenih prebivalcev v primerjavi z 80. in 90. leti podaljšal, spremenila se je tudi struktura ter izobrazba zaposlenega prebivalstva. Tako je bilo leta 2000 v MOL z visoko in višjo izobrazbo zaposlenih 30 odstotkov zaposlenih, medtem ko jih je bilo leta 2004 že 35 odstotkov

(http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/stevilke/stat_publicacije/default.html, 09.11. 2008). S tem mislim, da je v 20. stoletju bilo veliko več prebivalcev zaposlenih v proizvodnji, kjer je delavnik največkrat trajal med 6.00, 7.00 – 14.00, 15.00 uro. Posledično je imel večji delež prebivalstva veliko več prostega časa, ki so ga lahko preživljali na različne načine, kot pa ga imajo na primer dandanes. Lahko bi rekli, da so občani imeli več možnosti za bolj aktivno življenje in dožemanje lokalnega okolja kot pa v današnjem času, ko se delovni dan zavleče v večini primerov do 16.00 ure ali še dlje. Takšen način delavnika je tudi vzrok, da prebivalci

včasih še svojega soseda ne poznajo, kaj šele, da bi vedeli, v kateri ČS živijo³⁵. Glede na nastalo okoliščine, bi tudi ČS morala iti v korak s časom in temu prilagoditi poti komuniciranja. V času informacijske tehnologije in poplave spletnih strani je skoraj samoumevno, da bo vsaka ČS imela svojo predstavitev na spletu. Ko sem pregledovala spletne strani vseh ČS, sem ugotovila, da so med njimi opazne razlike. Med spletnimi stranmi izstopa stran ČS Črnuče, ki je izmed vseh strani najbolj ažurirana in bogata z informacijami. Na njej je celo moč zaslediti forum, v katerem na vprašanja odgovarja predsednik ČS gospod Jože Osterman.

Kot najmanj izpopolnjena stran ČS se je pokazala spletna stran ČS Golovec, saj na njej ni mogoče zaslediti osnovnih kontaktov, kamor bi se naj prebivalci te ČS obrnili s svojimi težavami, pobudami, predlogi, pohvalami, ...

Kot je že poudaril Vlaj in nato Brezovšek, »so državljani na drugi strani tudi nujni vir informacij za lokalno oblast. Sposobnost lokalnih organov, da so dejavni v dialogu z njihovimi prebivalci, je glavni dejavnik za pravo opravljanje lokalnih zadev« (Vlaj 2004, 251).

Komunikacija med izvoljenimi lokalnimi organi in lokalnimi funkcionarji na eni ter prebivalstvom lokalne skupnosti (lokalno javnostjo) na drugi strani je namreč ključnega pomena za doseganje višje stopnje legitimnosti in uresničevanje javnega interesa. V smislu lokalne demokracije bi morala biti tovrstna komunikacija obvezno dvosmerna, čeprav je vse (pre)pogosto zaznati enosmerno komunikacijo. Najpogostejša oblika komunikacije javnosti z organi lokalne samouprave je pridobivanje relevantnih informacij, kar pa je le eden od vidikov posredne lokalne demokracije; manj opazni, a ravno tako pomembni vidiki so zbiranje podpore, lobiranje, vabljenje lokalnih funkcionarjev in uradnikov na javne shode, aktivna participacija v delu delovnih teles, itd (Brezovšek 2004, 6).

Kot enega izmed načinov za povečanje politične participacije prebivalcev MOL bi na tem mestu rada opozorili, da so za realizacijo le-te po mojem mnenju, potrebni določeni izpolnjeni pogoji. In ravno izpopolnjena spletna stran z navedenimi kontakti (naslov ČS, telefonske številke, e-mail naslov, uradne ure, kontaktne osebe, ...), aktivnosti, ki se trenutno odvijajo v ČS, prireditve v okviru ČS, ... je korak v smeri, da se prebivalcem ČS nudi ena izmed poti sodelovanja pri oblikovanju in sodelovanju pri lokalnih zadevah preko ČS. Po drugi strani pa

³⁵ ...”vpliv preoblikovanja zaposlovanja in gospodarske oblasti (moderno gospodarstvo zahteva bolj izobraženo delovno silo, večjo intenzivnost dela, večjo vključitev določenih skupin, ki izključujejo druge; bolj izobraženi državljani pa se zaradi razočaranja, apatije in občutka brezupnosti izogibajo formalni politiki.)« (Vlaj 2006, 92).

so lahko spletne strani pokazatelj, koliko je posamezna ČS dejavna v smeri aktiviranja in vabljenja svojih prebivalcev k sodelovanju s pomočjo novejših tehnologij. Nenazadnje, ČS so bile ustanovljene, kot je zapisano na spletni strani ČS Center, »predvsem za uveljavljanje temeljnih pravic meščanov na lokalni ravni« (http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/center/default.html, 06.11.2008).

Neformalne oblike so potrebne zaradi spremenjenih okoliščin in hitrega razvoja informacijske tehnologije, kot so organizirane skupine državljanov, ki se povezujejo v mreže in skušajo vplivati na oblikovanje politik »grass-root« lobiranje, uporaba novih tehnologij za predloge in razprave. Nove oblike neformalne participacije se razvijajo, ker ustaljeni kanali vplivanja ne zadostuje. Od iznajdljivosti in motiviranosti zainteresiranih posameznikov in skupin bodo izbrali in ali bodo iznašli nov način vplivanja na odločevalce (Brezovšek 2004, 17).

Kot rešitev bi predlagala enotno redno osveževanje spletnih strani posameznih ČS z namenom učinkovitejšega informiranja prebivalcev ter vzpostavljanje dvosmerne komunikacije. Izvajalec le tega bi lahko bil Center za informatiko na MOL, ki deluje znotraj sekretariata Mestne uprave. Njegove naloge so:

- organizira in vzpostavlja enotni informacijski sistem za potrebe MOL,
- spremlja in sodeluje pri usklajevanju novih rešitev na področju geografskega informacijskega sistema,
- skrbi za povezovanje mestne uprave, četrtnih skupnosti, javnih podjetij, javnih zavodov, javnih skladov, javnih agencij in drugih, katerih ustanoviteljica ali soustanoviteljica je MOL, v enotni informacijski sistem,
- vzdržuje in razvija računalniške aplikacije in tehnično vzdržuje skupne večnamenske baze podatkov,
- vzdržuje in razvija komunikacijsko omrežje MOL,
- vodi evidenco licenc ter šifer in gesel uporabnikov za posamezna programska orodja

(http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/smu/o_enote/74473/podrobno.html, 09.01.2009).

Rezultati ankete med prebivalci MOL so pokazali, da če bi prebivalci hoteli navezati stik s svetnikom ČS, bi to lahko storili, kljub temu da pred tem še niso navezali stika s svetnikom ČS.

Na sedežu ČS je v okviru Službe za lokalno samoupravo MOL največkrat zaposlena ena oseba³⁶, ki je na sedežu prisotna največ časa. Posledično je ta zaposleni tudi najbolj izpostavljen telefonskim klicem, tarnanjem, pritoževanju, pohvalam iz okolice. Po drugi strani pa ta uslužbenec predstavlja v določeni meri most med prebivalci ČS, predsednikom ČS, svetom ČS ter MUMOL. Mislim, da je lahko veliko odvisno od njegove angažiranosti posredovanja določenega sporočila predsedniku ali kateremu drugemu pristojnemu organu. Opazila sem, da je v času izvajanja ankete med svetniki ČS pri angažiranih zaposlenih bila anketa med svetniki ČS veliko hitreje in lažje izvedena kot med bolj pasivnimi zaposlenimi. Na podobne težave je naletela tudi novinarka Krajčinović, ko je skušala pridobiti podatke o številu črnih gradenj v posamezni ČS. Odgovora ni dobila ne od zaposlenega na ČS ne od predsednice/ka sveta ČS (Krajčinović 2009, 9).

Neodzivnost pa ni slučaj samo pri prej omenjeni zaposleni in predsednici ČS. Takšni odgovori so bili opazni tudi v rezultatih ankete med svetniki ČS v letu 2004 ter 2008. 4,4 odstotka anketiranih svetnikov ČS v letu 2007/08 ni vedelo, če imajo prebivalci MOL možnost vplivati na sprejemanje javnih politik v MOL. V letu 2004 je bilo takih svetnikov ČS 4,5 odstotka. Nadalje 11,4 odstotke svetnikov ČS v letu 2004 ni vedelo, zakaj se prebivalci MOL slabo udeležujejo posameznih oblik odločanja, soodločanja in participacije. Leta 2008 je bil ta delež 2,9 odstoten. Desetina anketiranih v obeh mandatih tudi ni znala odgovoriti, če pri sprejemanju odločitev v svetu ČS sodelujejo organizirane skupine državljanov (združenja, društva, ...). V ta namen bi na tem mestu predlagala obvezna osnovna izobraževanja svetnikov ČS ne samo s področja lokalne samouprave (kar so npr. bili deležni svetniki ČS ob nastopu prvega mandata leta 2001), etike in morale, zakonodaje, področij delovanja sveta ČS oziroma MOL.

Rada bi opozorila še na starostno strukturo anketiranih svetnikov. Njihova povprečna starost je bila 53 let. Najstarejši svetnik je bil star 77, najmlajši pa 26. Glede na povprečno starost je v MOL moč govoriti o apatiji do politike predvsem pri mladih. Kot pravi Lebe »se le ta vedno močneje izraža pri mladih, ki do politike in politikov gojijo ciničen in nezaupljiv odnos, kar se odraža predvsem pri nizki volilni udeležbi in nezainteresiranosti do klasične politične participacije« (Lebe 2009, 20).

³⁶ Po pogovoru z virom iz MOL so usposabljanja in izobraževanja v Službi lokalne samouprave vezana na vsebino njihovega dela. Vsekakor pa služba organizira izobraževanje ob uvedbi novih ali spremembi veljavnih predpisov.

Na podlagi zgoraj navedenega ter primerjave podatkov z raziskavo Participacija prebivalcev Metne občine Ljubljana pri določanju, zastavljene hipoteze ne moremo z gotovostjo potrditi ter prav tako ne ovreči. Kljub temu da teče že 8. leto delovanja ČS, ugotavljam, da premalo prebivalcev MOL prepoznava svet ČS kot organ, ki bi posredoval in realiziral njihove pobude, mnenja, predloge. Razlogov za to je lahko veliko, tako na strani prebivalcev (nezainteresiranost prebivalcev ČS do lokalnega življenja MOL, apatičnost do politike, pomanjkanje časa za aktivnosti na lokalni ravni) kot tudi sveta ČS. Mislim, da bi morala ČS odigrati večjo vlogo pri svojem promoviranju, opozarjanju nase, delovanju, vabljenju prebivalcev ČS v svoje prostore, ... kajti kot pravi Stoker: *Ljudje bodo pri zadevi sodelovali, če jih bo to zanimalo oziroma, če bodo k sodelovanju vabljen oziroma bodo povprašani* (Stoker 2003, 5). Po drugi strani pa rezultati primerjave kažejo, da stvari gredo na bolje, da se prebivalci MOL zavedajo svojih pravic in možnosti pri oblikovanju okolja v katerem živijo, prav tako se je izboljšal odnos oziroma mnenje svetnikov ČS v relaciji do delovanja MUMOL.

Institucionalni dialog v MOL med četrtnimi skupnostmi in mestno upravo ne obstaja – zaradi odsotnosti ustaljenih poti komuniciranja med predstavniki ČS in Mestno upravo MOL.

Modalitete institucionalnega dialoga v (demokratskih) državah so določene z njihovimi specifičnimi razmerami, vendar lahko prispevajo k izvajanju načel dobrega upravljanja. Najmanj, kar bi moral doseči institucionalni dialog, je izvajanje 6. točke 4. člena MELLSS, ki pravi, da je treba »lokalne oblasti čim bolj pravočasno in na primeren način vprašati za mnenja pri načrtovanju in odločanju o vseh stvareh, ki jih neposredno zadevajo«, in 6. točko 9. člena, ki pravi, da se je treba »z lokalnimi oblastmi na primeren način posvetovati, na kakšen način naj se jim dodelijo prerazporejeni viri« (Vlaj 2006, 95).

Pravna podlaga institucionalnega dialoga med ČS in lokalnimi oblastmi sta Statut MOL ter Poslovnik mestnega sveta. Statut v 60.b členu pravi, da če svet ČS pred sprejetjem odločitve na MS posreduje svoje mnenje, ki se nanaša na ČS, ga mestni svet mora obravnavati. Predsednik sveta ČS ali drugi predstavnik, ki ga določi svet ČS, ki je posredoval mnenje k točki dnevnega reda in se nanaša na ČS, lahko na seji MS ali na seji pristojnega delovnega telesa predstavi mnenje ČS. Ta člen je od leta 2007 v statutu MOL novost, ki normativno opredeljuje oblikovanost obravnavanja predloga ČS na mestnem svetu. Dodatno pojasnilo mnenja lahko na podlagi poslovnika mestnega sveta, ki v 102.a členu na seji MS poda predsednik ČS ali njen predstavnik, takoj za tem, ko je točka predstavljena na seji MS.

Ko so svetniki ČS bili zaprošeni za mnenja³⁷ o naslednjih področjih delovanja MU: odzivnost MUMOL na potrebe prebivalcev, dostopnost MUMOL, enostavnost vodenja različnih postopkov, organiziranost dela MUMOL, odzivnost MUMOL na pripombe ČS, razvitost elementov e-uprave, so vsa področja razen razvitosti e-uprave, katero je največ svetnikov ocenilo kot zadostno, ocenilo z oceno dobro. V primerjavi z rezultati ankete med svetniki ČS v letu 2003, so bile ocene o področjih dela MUMOL v aktualnem mandatu višje. Nekaj svetnikov je podalo odlične (v anketi 2003 svetniki ČS niso podali nobene odlične ocene) ocene za področje dostopnosti MOL, enostavnosti vodenja različnih postopkov ter razvitosti elementov e-uprave.

Komunikacijo med ČS Bežigrad in MUMOL je kot dobro ocenil tudi predsednik te ČS. Pravi, da MU³⁸ odreagira hitro, kolikor se le da. Največ nerešenih zadev ostaja v zvezi z Oddelkom za gospodarjenje z zemljišči. Naj še tukaj navedemo primer revitalizacije opuščene glinokopa v Črnučah, kjer bodo zgradili 250 stanovanj in dom za 160 upokojencev. Z revitalizacijo se strinjajo tudi v ČS Črnuče, saj kot pravi predsednik ČS Črnuče Jože Osterman »Kompromisni predlog, ki bo zdaj razgrnjen na ČS, je nekakšna sredina med našim predlogom in prvim projektom s 300 stanovanji« (Petkovšek 2009, 9). Primer učinkovite komunikacije in pozitivnega odnosa je postavitve parkomatov Ljubljanskih parkirišč in tržnic na Prulah. Na vprašanje, kako bodo prebivalci Prul sprejeli parkomate, je predsednik ČS Center Goran Iskrić odgovarjal, »da dobro, ker so pravzaprav sami pozivali občino k postavitvi, saj bo po postavitvi parkomatov za prebivalce prosto vsaj kakšno parkirno mesto« (http://dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042244111, 12.02.2009).

Seveda pa se vse zadeve ne uredijo tako hitro in učinkovito. Kot primer bi rada navedla članek iz časnika Delo z naslovom Blato in kolovoz v parku Edvarda Kardelja, ki govori o uničevanju parkovnih in zelenih površin v omenjenem parku. Prebivalci so poslali pobude na ČS Bežigrad, MOL in inšpektorat za postavitve prometnega znaka »prepovedan promet v obe

³⁷ Svetniki ČS (N=76) so na lestvici od 1 »negativno« do 5 »pozitivno« ocenjevali naslednja področja dela MU MOL: odzivnost MU MOL na potrebe prebivalcev, dostopnost MUMOL, enostavnost vodenja različnih postopkov, organiziranost dela MU MOL, odzivnost MUMOL na pripombe ČS, razvitost elementov e-uprave.

³⁸ ³⁸ Kot opombo naj tukaj navedem sestavne dele MU MOL. *Organizacija mestne uprave je prilagojena poslanstvu in nalogam mestne uprave ter poslovnim procesom, ki potekajo v mestni upravi. Le te zagotavlja strokovno, učinkovito, racionalno in usklajeno izvrševanje nalog, učinkovit notranji nadzor nad opravljanjem strokovno, usmerjenost mestne uprave k uporabnikom njenih storitev in učinkovito sodelovanje z organi MOL in zunanjimi institucijami.* **Službe so:** Kabinet župana, Služba za razvojne projekte in investicije, Služba za javna naročila, Služba za pravne zadeve, Služba za lokalno samoupravo, Sekretariat mestne uprave, Služba za organiziranje dela mestnega sveta. **Oddelki so:** Oddelek za finance in računovodstvo, Oddelek za ravnanje z nepremičninami, Oddelek za urejanje prostora, Oddelek za varstvo okolja, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet, Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje, Oddelek za kulturo, Oddelek za zdravje in socialno varstvo, Oddelek za šport, Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo. **Prekrškovna organa sta:** Inšpektorat, Mestno redarstvo (http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/default.html, 06.01.2009).

smeri« ter primernih ovir, ki bi avtomobilom preprečile dostop na zelenice (Petančič 200, 9). Zaradi izgovarjanja na pristojnosti oziroma nepristojnosti na tem območju avtomobili še vedno lahko nedovoljeno parkirajo na zelenici parka, saj je park v lasti Ministrstva za obrambo. S tem primerom bi rada ponazorila dejstvo, da ljudje participirajo, kadar jim je za neko zadevo mar in zaradi tega tudi skušajo komunicirati s pristojnimi organi na vseh ravneh. Žal je tako, da ČS, kot organ, ki je v tem primeru najbližji prebivalcu, ne more narediti nič, kljub temu da problem najbolje dojema, saj za takšne posege nima pristojnosti, enako kot MOL, saj zemljišče ni v njeni lasti. Njegova naloga (sveta ČS) je, da opozarja na nepravilnosti (Statut MOL, 60.člen), vendar so pristojni organi preveč togi pri reševanju tega problema. Za rešitev problema bi bilo potrebno minimalno sodelovanje med MOL, inšpektoratom ter Ministrstvom za obrambo kot lastnikom parka. Po drugi strani pa bi prebivalcem tega območja dal zagon za še bolj aktivno udejstvovanje v lokalnem življenju občutek, da je svet ČS povezovalni organ med njimi in višjimi organi, na katerega se lahko obrnejo s svojimi problemi.

Kljub temu da nimata ne svet ČS ne MOL pristojnosti na tem območju, bi morala biti odprta vsa vrata oziroma poti, da se takšni problemi, ki jih zaznavajo prebivalci ČS oziroma ČS, odpravijo.

Glede na to, da so za institucionalni dialog izpolnjeni normativni pogoji, ki so določeni s Statutom MOL v 60.b, 60.c členu in je na primer Stanka Ferencak Marin predsednica ČS Moste, prav tako članica Odbora za lokalno samoupravo, ter da je na primer po mnenju svetnikov ČS večina področij delovanja MUMOL: odzivnost MU MOL na potrebe prebivalcev, dostopnost MU MOL, enostavnost vodenja različnih postopkov, organiziranost dela MU MOL, odzivnost MU MOL na pripombe ČS, razvitost elementov e-uprave, bila ocenjena kot dobra, lahko to hipotezo ovržem.

7 LITERATURA

PRIMARNI VIRI:

1. Zakon o lokalni samoupravi. Dostopno prek:
<http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=zakon+o+lokalni+samoupravi&mandate=-1&unid=UPB|869EDFD6B1F72EC9C125730D002B280E&showdoc=1>, 02.11.2007
2. Statut Mestne občine Ljubljana. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/mol_statut/default.html, 2.11.2007
3. Statut mestne občine Ljubljana (uradno prečiščeno besedilo), Uradni list, št. 66, 24.7.2007, str. 9318-9335
4. Zakon o glavnem mestu Republike Slovenije. Dostopno prek:
5. <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=zakon+o+glavnem+mestu&mandate=-1&unid=SZ|C12563A400338836C1256E4700358C1C&showdoc=1>. 2.11.2007
6. Poslovník Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana (uradno prečiščeno besedilo), Uradni list, št. 66., 24.07.2007, str 9335 – 9347
7. Poročilo o izidu glasovanja na svetovalnem referendumu za ustanovitev četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana dne 15. oktobra 2000. Dostopno prek:
<http://www.uradni-list.si/1/content?id=28021>, 06.01.2009
8. Odlok financiranju četrtnih skupnosti Mestne občine Ljubljana, Uradni list, št. 92, 10.10. 2007, str. 12431 – 12432
9. Pravila četrtne skupnosti Sostro Mestne občine Ljubljana, Uradni list, št. 26 in 28, 2001. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrtnne_skupnosti/sostro/default.html, 02.11.2007
10. Evropska listina lokalne samouprave. Dostopno prek:
http://www.coe.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/122/, 14.10.2007
11. Ustava Republike Slovenije. Uradni list, št. 33/91. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1>, 06.08.2009
12. Poročilo o izidu naknadnega zakonodajnega referenduma o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, ki je bil 17. junija 2001. Uradni list RS, št 53/2001. Dostopno prek:
<http://objave.uradni-list.si/1/content?id=31628>, 11.08.2009.

SEKUNDARNI VIRI:

1. Adam, Frane (1991). Politična participacija kot sestavina kakovosti življenja, 1991, Družboslovne razprave, letnik 8, številka 12, str. 102 – 117.
2. Axford, Barrie, (2002). Parties, Interest Groups and Public Opinion. V: Axford Barrie, Gary K, Browning, Richard Huggies, Ben Rosamond: Politics: An introduction second edition. Routledge, London.
3. Bačlija, Irena (2004). Participacija prebivalcev mestne občine Ljubljana pri odločanju: diplomsko delo
4. Bačlija, Irena in Haček, Miro, (2004). Četrtni skupnosti kot nova kvaliteta v politični participacije? Primer Mestne občine Ljubljana, Lex Localis, 2004, letnik II, št. 3, str. 69-90.
5. Bačlija, Irena (2007). Teorija in praksa. Letn. 44, št.1/2 (jan.-apr. 2007), str. 332-335.
6. Bačlija, Irena (2008). Something old, Something new, something borrowed: political participation and urban decentralization. Še ne objavljeno.
7. Bäck, Henry in Gjelstrup, Gunnar in Helgesen, Maritin in Johansson, Folke in Erling. K. Jan (2005). Urban Political Decentralisation: Six Scandinavian Cities. VS Verlag, Wiesbaden 2005
8. Bugarič, Bojan (2003). Odprta uprava in državljan: sodelovanje javnosti in analiza učinkov predpisov (RIA) v postopku sprejemanja predpisov v Javna uprava, Letn. 39, št. 4 (dec. 2003), str. 439-465.
9. Beetham, David (1994). Defining and Measuring democracy. Sage Publication, London – Thousand Oaks – New Delhi.
10. Binder, Leonard in James S. Coleman in Joseph LaPalombara in Lucian W. Pye, Sidney Verba, Myron Weiner (1973). Crises and Sequences in Political Development, Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique, Vol. 6, No. 1 (Mar., 1973), pp. 161-162
11. Brezovnik, Boštjan (2008). Decentralizacija v teoriji in praksi. Lex Localis – revija za lokalno samoupravo, let. 6, št. 1, str. 87 – 103.
12. Brezovšek, Marjan (1995). Politična participacija. Teorija in praksa, let. 32, št. 3-4, str. 199-211.
13. Brezovšek, Marjan in Haček, Miro. Organiziranost in učinkovitost občinske uprave: primer mesta Ljubljane. Teorija in praksa, 2001, letnik 39. Št. ¾, str. 395-411.
14. Brezovšek, Marjan in Haček, Miro in Krašovec, Alenka (2004). Lokalna demokracija I: analiza lokalnih volitev 2002, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.

15. Brezovšek, Marjan (2002). Proučevanje lokalne demokracije in zaznave Slovencev. V Brezovšek, Marjan, Haček, Miro, Krašovec, Alenka (uredniki): Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
16. Dahl, Alan Robert (1997). Uvod v teorijo demokracije, Ljubljana: Krtina.
17. Della Porta, Donatella (2003). Temelji politične znanosti, Ljubljana, Sophia.
18. Delakorda, Simon (2002). Elektronska okoljska demokracija, diplomsko delo.
19. Devjak, Srečko (2001). Vpliv občanov na oblikovanje in porabo proračunskih sredstev v Zbornik referatov /VIII. Dnevi slovenske uprave, Portorož 27., 28., 29. September. 2001, Ljubljana Visoka upravna šola, 2001, str. 85 – 99.
20. Ferfila, Bogomil in Kovač, Polonca (2000). Javne politike in javne ekonomike, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
21. Ferfila, Bogomila, in Kos, Marta (2002). Politično komuniciranje. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2002.
22. Furlan, Mojca (2004). Politično življenje v lokalni skupnosti :primer: Občina Postojna: diplomsko delo
23. Grad, Franc (1998). Lokalna demokracija: organizacija in volitve, Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
24. Grad, Franc (1999). »Lokalna samouprava«. V: Igor Kavčič, Franc, Grad: Ustavna ureditev Slovenije. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 321-355.
25. Grad, Franc in Kaučič, Igor in Ribičič, Ciril in Kristan, Ivan (1999). Državna ureditev Slovenije, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
26. Grafenauer, Božo (2000). Lokalna samouprava na Slovenskem (teritorialno – organizacijske strukture), Maribor, Pravna fakulteta.
27. Grašič, Sonja (2003). Lokalna demokracija na konkretnem primeru Občine Ormož : diplomsko delo
28. Grünfeld, Vojko (2005). Vloga četrtnih skupnosti pri odločanju v Mestni občini Ljubljana: specialistično delo.
29. Haček, Miro (2007). Lokalne volitve še vedno zgolj drugorazredne volitve. Lex localis, vol. 5, šte 1, str. 31-42.
30. Hansen, Allan, Dreyer in Nyseth, Tirill in Aarsæther, Nils (1996). Community Councils – Improved Local Democracy. New Models of Local Political Organazing: Local Government fragmentation in Scandinavia. Peter Bogasin (urednik). Nova, Science Publisher, 1996.
31. Held, David (1989). Modeli demokracije. Založba krt, Ljubljana.
32. John, P. (2001). Local governance in Western Europe. Sage publications, London.

33. Kaučič, Igor (2001). Posameznik in neposredno uresničevanje oblasti v Zbornik referatov/VIII: dnevi slovenske uprave, Portorož, 27., 28., 29. September. 2001, Ljubljana Visoka upravna šola, 2001, Str. 136-156.
34. Kleva, Mojca (2006). Normativno urejanje lobiranja v Sloveniji, magistrsko delo.
35. Kos, Drago (2002). Obveščanje in soodločanje javnosti – model dobre prakse. V: Marega, Milena (ur.). Aarhuška konvencija v Sloveniji.
36. Lane, Jan –Erik in Ersson, Svante, (1990): Macro and micro understanding in political science: What explains electoral participation? European Journal of political research 18, 457 – 465, 1990.
37. Lavtar, Roman (2004). Sodelovanje prebivalcev pri odločanju v občini v Zbornik povzetkov referatov / XI. Dnevi slovenske uprave, Portorož, 23., 24., 25. september 2004. Ljubljana :Fakulteta za upravo, 2004. Str. 39-40.
38. Lijphart, Arend (1997). Neenaka participacija: nerazrešena dilema demokracije. Teorija in praksa, 34, 3, str. 524 – 545.
39. Lowndes Vivien in Pratchett Lawrence in Stoker Gerry (2006): LOCALITY MATTERS: Making participation count in local politics, INSTITUTE FOR PUBLIC POLICY RESEARCH, London.
40. Lowndes, Vivien in Pratchett, Lawrence in Stoker, Gerry (2006): Local political participation: the impact of rules-in-use. Public Administration, vol. 84, št. 3, 539-561.
41. Lane, Jan –Erik in Ersson, Svante, (1990). Macro and micro understanding in political science: What explains electoral participation? European Journal of political research 18, 457 – 465, 1990.
42. Makarovič, Matej (2002). Politična participacija v desetletju demokratizacije. V: Toš, Niko in Bernik, Ivan (ur.): Demokracija v Sloveniji, FDV – IDV.
43. Milbrath, W. Lester in Goel, Madan Lal (1997). Political participation. Rand McNally, Chicago.
44. Molan, Jasmina (2005). Politična participacija: diplomsko delo.
45. Montin, Stig in Persson, Gunnar (1996). Local institutional change in Sweden – a case study v New Modes of Local Political Organizing: Local Government Fragmentation in Scandinavia, Peter Bogasin (urednik). Nova, Science Publisher, 1996.
46. Muller, N. Edward (1982). An Explanatory model for Differing Types of Participation. European Journal of political Research 10, 1-16, 1982.
47. Nagy, M. Toth in Vrečko, Barbara (ur.) 1994. Priročnik o udeležbi javnosti v postopkih sprejemanja odločitev na področju varstva okolja, Slovensko predstavništvo regionalnega okoljskega centra za srednjo in vzhodno Evropo, Ljubljana.

48. Nie, N.H. in Verba, S. (1975). Political participation. V: Greenstein, I.F. in Polsby, W.N., (ur), Handbook of political science, volume 4, Wesley Publishing company.
49. Ogorelec, Breda (1995). Komuniciranje z javnostjo. Priročnik za urbaniste.
50. Pek, Drupal, Darinka in Drvenpek, Mojca, (2001). Participacija javnosti kot del strategije odnosov z javnostmi pri prostorskem planiranju, Teorija in praksa, 2001, letnik 38, št. 4, str. 608 –628.
51. Peršak, Tone (2001). Kočljivo razmerje med državo in lokalno samoupravo z vidika občine v VIII: dnevi slovenske uprave, Portorož, 27., 28., 29. September. 2001, Ljubljana Visoka upravna šola, 2001, Str. 199-207.
52. Ploštajner, Zlata (2001). Building active citizenship: citizen participation at local level v Citizens' Participation in Local Self-Government, Experience of Sout-East european Counties, Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung, Office Zagreb, 2001. Str. 7-24.
53. Prašnikar, Astrid, (2001). Posameznik v razmerju do občinske oblasti v Zbornik referatov/ VIII. Dnevi slovenske uprave, Portorož, 27., 28., 29. September 2001, Ljubljana, Visoka upravna šola, str. 235-246.
54. Prodnik, Jernej (2008). Neposredna demokracija v virtualnem prostoru: diplomsko delo
55. Sabudeco, Jose Manuel in Arece, Constantino (1991). Typse of political participation: A multidimesional analysis. European Journal of political Research 20, 93-102, 1991.
56. SAZU (1994): Slovas Slovenskega knjižnega jezika, DZS, Ljubljana.
57. Segall, Shlomi (2005). Political Participation as an Engine of Social Solidarity: A Sceptic View. Political studies: 2005, vol 53, 362-378.
58. Simroll King, Cherly, Feltey, M. Kathryn, O'Neil Bridget. (1998). The question of participation: towards authentic public participation in public administration. American society for public administration, julij-avgust 1998.
59. Stec, Stephen. (1994). Problemi opredelitve pojmov in novejša zgodovina. V: Nagy, M. Toth in Vrečko, Barbara (ur.): Priročnik o udeležbi javnosti v postopkih sprejemanja odločitev na področju varstva okolja, Slovensko predstavništvo regionalnega okoljskega centra za srednjo in vzhodno Evropo, Ljubljana.
60. Stoker, Gerry (2003). Participation in Local Governement. 07.05.2003, Kuopion kaupunkifoorum, Scandic Hotel Kuopio.
61. Stren, Richard, E. (1993). Urban management in development assistance: An elusive concept. Cities, vol. 10, No. 2, pp. 125-139.
62. Swianiewicz, p. (2001). Political perception of local governments. Open society institute. Budapest.

63. Thomas, John Clayton (1995). Public participation in public decisions: new skills and strategies for public managers, San Francisco: Jossey – Bass.
64. Trajnostni razvoj mestne občine Ljubljana – Strategija, Mesta občina Ljubljana, Oddelek za urbanizem, Ljubljana, 2002.
65. Verbič, Dušan (2003). Management samoupravnih lokalnih skupnosti: (organizacijska in informacijska sestavina). Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila, Maribor. (Lex localis).
66. Vlaj, Stana in Juvan Gotovac, V. (1999). Predpisi o lokalni samoupravi, Ljubljana, Uradni list republike Slovenije.
67. Vlaj, Stane (2001). Načelo subsidiarnosti in posamezni v Zbornik referatov /VIII. dnevi slovenske uprave, Portorož 27., 28., 29. September. 2001, Ljubljana, Visoka upravna šola, str. 339 – 354.
68. Vlaj, Stane (2003). Udeležba državljanov v lokalnem javnem življenju. V: Hvala, Ivan in Sedmak, Marjan (ur.): Politea: civilne družbene razsežnosti politike: zbornik razprav: Fakulteta za družbene vede in Društvo Občanski forum, Ljubljana.
69. Vlaj, Stane (2004). Lokalna samouprava : teorija in praksa, Ljubljana: Fakulteta za upravo.
70. Vlaj, Stane (2006). Lokalna samouprava: teorija in praksa, Tretja spremenjena in dopolnjena izdaja, Fakulteta za upravo, Ljubljana.
71. Vidic, Mateja (2006). Politična participacija žensk v Sloveniji, diplomsko delo
72. Virant, Grega (1998). Pravna ureditev javne uprave. Visoka uprava šola, Ljubljana.
73. Viri blizu Mestne občine Ljubljana, februar 2009.
74. Viri blizu Četrtnih skupnosti Mestne občine Ljubljana, februar 2009
75. Vreg, Franc (2000). Politično komuniciranje in prepričevanje, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
76. Wilson, David (1999). Exploring the limits of public participation in local government. Parliamentary Affairs; April 1999; 52, 2, str. 246-259. ProQuest Socila Science Journals.

ČLANKI V ČASOPISJU, MEDMREŽNI VIRI:

1. Amsterdammertje. Dostopno prek: <http://www.amsterdammertje.com/stadsdelen.html>, 29.11.2007
2. Atene, City mayors, City halls. Dostopno prek: http://www.citymayors.com/cityhalls/athens_cityhall.html, 02.12.2007

3. Berlin – Politics and the constitution. Dostopno prek: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/index.en.html> 1.12. 2007 in <http://www.berlin.de/>, 01.12.2007
4. Bolj loterija kot volitve (2001), Dnevnik. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/4213, 11.08.2009
5. Bratislava city. Dostopno preko: <http://www.bratislavacity.sk/en/general/>, 29.11.2007
6. Bratislava, Oficialne stranky Hlavne mesta SR Bratislavy. Dostopno prek: http://visit.bratislava.sk/en/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700014&id=1017&p1=1525, 29.11.2007
7. Breussels capital – region. Dostopno prek: <http://www.bruxelles.irisnet.be/en/region.shtml>, 28.11.2007
8. Bucharest local administration. Dostpno prek: http://www1.pmb.ro/pmb/index_en.htm, 30.11.2007
9. Budapest, Ingatlan.net. Dostopno prek: <http://www.ingatlan.net/tecnocasa>, 07.12.2007
10. Budapestportal. Dostopno prek: <http://english.budapest.hu/engine.aspx?page=leaders&bs-long-content=0>, 07.12.2007, <http://english.budapest.hu/engine.aspx?page=leaders>, 07.12.2007
11. City of Helsinki. Dostpno prek: http://www.hel.fi/wps/portal/Helsinki_en/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/en/Helsinki/City+government, 02.12.2007
12. City of Valetta. Dostopno prek: <http://www.cityofvalletta.org/cityofvalletta/content.aspx?id=46623>, 30.11.2007 in <http://www.cityofvalletta.org/cityofvalletta/content.aspx?id=46626>, 30.11.2007
13. Četrtna skupnost Bežigrad, aktualno. Dostopno preko: http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/bezigrad/aktualno/default.html, 25.02.2009
14. Četrtna skupnost Center. Dostopno prek: <http://www2.arnes.si/~supgiskr/cs/index.html>, 13.03.2008
15. Četrtna skupnost Črnuče. Dostopno prek: <http://crnuce.si/>, 13.03.2008
16. Četrtna skupnost Črnuče, ankete. Dostopna prek: <http://crnuce.si/index.php?id=8>, 25.02.2009
17. Četrtna skupnost Dravlje. Dostopno prek: <http://www.cs-dravlje.si/>, 13.03.2008
18. Četrtna skupnost Posavja. Dostopno prek: <http://www.csposavje.si/>, 21.11.2008
19. Četrtna skupnost Šiška. Dostopno prek: <http://www.cssiska.si/>, 13.03.2008
20. Četrtna skupnost Vič. Dostopno prek: <http://www.cetrtna-skupnost-vic.si/>, 13.03.2008

21. Delo, Mol z brezplačnim računalniškim usposabljanjem, Velik interes meščanov. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/57032>, 25.03.2008
22. Dublin. Dostopno preko: <http://www.dublin.ie/government/home.htm>, 29.11.2007
Dublin city. Dostopno preko: http://www.dublincity.ie/your_council/our_organisation/freedom_of_information.asp, 29.11.2007
23. Dublin regional authority. Dostopno preko: <http://www.dra.ie/>, 29.11.2007
e – Warsaw. Dostopno prek: <http://e-warsaw.pl/2/index.php?id=568>, 30.11.2007 in <http://e-warsaw.pl/2/index.php?id=533>, 30.11.2007
24. Eniro – Koebenhavn. Dostopno prek: <http://kommune.eniro.dk/danmarkskort>, 01.12.2007
25. Gantar, Maja (2007). Črnuče in Moste samostojni občini?, *Delo*, let. 49/ št. 129, str. 6
26. Geometry Conference in honour of Nigel Hitchin. Dostopno prek: <http://www.mat.csic.es/webpages/conf/hitchin2006/venue.html>, 7.12.2007
27. Guide – Bolgaria. Dostopno prek: <http://www.guide-bulgaria.com/SW/Sofia/>, 30.11.2007
28. I am Amsterdam. Dostopno preko: http://www.iamsterdam.com/introducing/government_politics/city_government, 29.11.2007 in http://www.iamsterdam.com/introducing/government_politics, 29.11.2007
29. Informacije javnega značaja, register prepisov. Dostopno preko: <http://www.ljubljana.si/si/ijz/mol/index.php?id=23&uid=236&pid=185&showSingle=1&cHash=cfed95eb08>, 13.03.2008
30. Informacije o prvih sejah svetov četrtih skupnosti, Dostopno prek: http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008
31. Jesenšek, Maša (2009). Poleti začetek gradnje Mesarskega mostu, *Delo*, let. 51/št. 40, str. 8
32. Københavs kommune. Dostopno prek: <http://www3.kk.dk/Globalmenu/City%20of%20Copenhagen/A%20City%20and%20its%20Council.aspx> 01.12.2007
33. Krajčinović, Nina (2009). Za odločanje o mestnih zadevaj po 700 evrov za eno sejo sveta, *Delo*, let. 51/ št 6, str. 9
34. Krajčanović, Nina (2009). Lepo je biti predsednik, *Delo*, let. 51/ št. 6, str. 9
35. Lebe, Žan (2009). Mladi niso problem, temveč indikator, *Večer*, let. 65/ št. 51, str. 20.

36. Lithuanian global genealogical society. Dostopno prek:
<http://www.lithuaniangenealogy.org/databases/lithuania/counties/index.html?letter=N>,
30.11.2007
37. Lizbona. Dostopno prek: <http://inet.sitepac.pt/MapaFreguesiasLisboa.jpg>, 07.12.2007
38. Ljubljana v številkah. Dostopno prek:
<http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/stevilke/default.html>, 22.02.2008
39. Ljubljana, Četrtna skupnost Center, Osebna izkaznica ČS Center. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrtna_skupnosti/center/default.html, 06.11.2008
40. Ljubljana, Mestna uprava. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/default.html, 06.01.2009
41. Ljubljana, Mestna uprava, Center za informatiko. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/smu/o_enote/74473/podrobno.html,
09.01.2009
42. Ljubljana, Mestna volilna komisija, Zgodovina volitev. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_volilna_komisija/zgodovina_volitev/lokalne_volitve_2002_ms/default.html, 24.04.2008
43. Ljubljana, Proračun za leto 2004. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun_2004/zakljucni_racun_2004/default.html, 08.01.2009
44. Lubljana, Proračun za leto 2005. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun_2005/default.html, 08. 01.2009
45. Lubljana, Proračun za leto 2006. Dostopno prek:
<http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/proracun2006/default.html>, 08.01.2009
46. Ljubljana, Proračun za leto 2007. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/rebalans_2007/default.html, 08.01.2009
47. Ljubljana, Proračun za leto 2008. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mescani/proracun/rebalans_2008/default.html, 08.01. 2009
48. Ljubljana, Služba za lokalno samoupravo, Odsek za razvoj in delovanje četrtnih skupnosti MOL. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava/ols/sluzbe/405/podrobno.html,
09.05.2009
49. Ljubljana, Statistični letopis Ljubljane 2005. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/stevilke/stat_publicacije/default.html, 09.11.2008
50. Ljubljana, Župan. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/zupan/default.html>,
08.12.2007 in http://www.ljubljana.si/si/mol/mestni_svet/default.html, 08.12.2007

51. Lokalne volitve 2002, Udeležba na volitvah. Dostopno prek:
http://volitve2002.gov.si/udel_ob.htm, 10.07.2009
52. Lokalne volitve 2006, Udeležba na volitvah. Dostopno prek:
http://volitve.gov.si/lv2006/udelezba/mestne_obcine.html, 10.07.2009
53. Lokalne volitve 1998, Udeležba na volitvah, Dostopno prek:
http://www.dvk.gov.si/volitve/lv1998/udel_sl1k.htm, 10.07.2009
54. London assembly. Dostopno prek:
http://www.london.gov.uk/assembly/assembly_about.jsp, 08.12.2007
<http://www.london.gov.uk/londonissues/>, 08.12.2007
55. Luxembourg. Dostopno prek: http://www.lcto.lu/html_en/history/index.html,
 29.11.2007
56. Luxembourg National Tourist Office. Dostopno prek:
http://www.ont.lu/site_citydetails-en-130.html, 29.11.2007
57. Madrid. Dostopno prek:
<http://www.munimadrid.es/portal/site/munimadrid/menuitem.74b8cf611edb6f50ca576ee0b002a5a0/?vgnnextoid=78f8e3d5d3e07010VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD>,
 07.12.2007
58. Meer bewegen voor Ouderen. Dostopno prek:
<http://www.mbvo-amsterdam.nl/Stadsdelen.htm>, 29.11.2007
59. Nikozija. Dostopno prek: <http://www.nicosia.org.cy/english/greekhome.shtm>,
 30.11.2007
60. Osnovni podatki o četrtnih skupnostih Mestne občine Ljubljana. Dostopno prek:
http://www.ljubljana.si/si/mol/cetrne_skupnosti/default.html, 22.02.2008
61. Pahir, Peter (2009). Prihaja drugi val parkomatov, Dnevnik (12. februar 2009).
 Dostopno prek: http://dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042244111, 12.02.2009
62. Pahor, Peter (2009). Z Urbano na vatobus aprila, Dnevnik (25. februar 2009),
 Dostopno prek: http://dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042247241, 25.02.2009
63. Paris. Dostopno pek: http://www.paris.fr/portail/english/Portal.lut?page_id=8125,
 02.12.2007
64. Paris – city government. Dostpno prek:
http://www.paris-france.org/en/City_government/default.asp, 02.12. 2007
65. Petančič, Samo (2009). Blato in kolovoz v parku Edvarda Kardelja, *Delo*, let. 51/ št. 33, str. 9.
66. Petkovšek, Janez (2009). V novem naselju bodo zgradili 250 stanovanj in dom za 160 upokojencev, *Delo*, let. 51/st. 69, str. 9.

67. Portal of Prague. Dostopno prek:
<https://www.praha.eu/portal/dt?action=content&provider=JSPTabContainer>, 30.11.2007
68. Potočnik, Alenka (2009). Civilna iniciativa dobila negativen prizvok (intervju). Slovenska tiskovna agencija (6. januar 2009), Dostopno prek:
<http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1351475&pr=3>, 25.02.2009
69. Recommendation Rec (2001)19 of the Committee of Ministers to member states on the participation of citizens in local public life. Dostopno prek:
70. <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=65124&SecMode=1&DocId=234768&Usage=4>, 22.02.2008
71. Riga municipality portal. Dostopno prek:
http://www.riga.lv/EN/Channels/Riga_Municipality/default.htm, 30.11.2007 in
http://www.riga.lv/EN/Channels/Riga_Municipality/Riga_City_Council/Presidium/default.htm, 30.11.2007
72. Romania Administrative Division. Dostopno prek:
<http://www.ici.ro/romania/en/geografie/judete.html>, 30.11.2007
73. Roma – Comune di Roma. Dostopno prek:
<http://www.servizi.comune.roma.it/elezioni/2006/consiglieri/c122006/evotic.htm>, 06.12.2007
74. Sofija. Dostopno prek: <http://sofia.bg/en/display.asp?ime=general>, 30.11.2007 in
http://sofia.bg/en/index_en.asp, 30.11.2007
75. Stockholms Stad. Dostopno prek:
<http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=117419>, 07.12.2007 in
<http://www.stockholm.se/Extern/Templates/Page.aspx?id=115225>, 07.12.2007
76. Stoker Gerry (2000), New Localism, Participatin and networked Community Governance, University of Manchester. Dostopno prek:
<http://www.ipeg.org.uk/papers/ngcnewloc.pdf>, 22.02.2008
77. Tallin. Dostopno prek: <http://www.tallinn.ee/eng/g3231>, 30.11.2007 in
<http://www.tallinn.ee/eng/g2620>, 30.11.2007
78. The municipality of Athene. Dostopno prek:
http://www.stadtentwicklung.berlin.de/archiv_sensut/umwelt/uisonline/envibase/handbook/athenpartner.htm, 02.12.2007
79. Ukstudentlife. Dostopno prek:
<http://www.ukstudentlife.com/Life/Accommodation/London.htm>, 08.12.2007

80. Urad geodzie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Dostopno prek:
<http://www.geodesy.gov.sk/kataster/vkm/aktual/BA-Bratislava.htm>, 29.11.2007
81. Vilnu, city municipality. Dostopno prek:
<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/110/>?, 30.11.2007 in
<http://www.vilnius.lt/new/en/vadovybe.php?open=44>, 15.12.2007 in
<http://www.vilnius.lt/new/en/vadovybe.php?open=44>, 15.12.2007
82. Web service der Stadt Wien. Dostopno reko:
<http://www.wien.gv.at/english/politics/index.htm>, 28.11.2007
83. Znanstveno raziskovalno središče Koper, Lokalne skupnosti,
http://www.zrs-kp.si/SL/Projekti/Mesto%20otok/javni_prostor.htm, 08.05.2009